

**T. C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

FİNİKE İLÇESİNİN COĞRAFİ ETÜDÜ

**Hazırlayan
Ayhan KARAKUŞ
1030223182**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Prof. Dr. Sevil SARGIN**

Isparta, 2014

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ SAVUNMA
SINAV TUTANAĞI

Tez Savunması 2

(İkinci kez sınava girenler için)

Tarih:31/10/2014

Enstitü Yönetim Kurulunun 15/10/2014 tarih ve 2981 sayılı kararıyla oluşturulan jürimiz Coğrafya Anabilim Dalı Beşeri Coğrafya Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS öğrencisi Ayhan KARAKUŞ 'nın "Finike İlçesinin Coğrafi Etüdü" başlıklı tezini incelemek ve değerlendirmek üzere 31/10/2014 tarihinde saat 14.00'da toplanmış ve adayı tez savunmasına almıştır.

Lisansüstü Yönetmeliği Madde 25 uyarınca adaya 75 dakika süreyle teziyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tezinin aşağıda belirtilen sebeplerle,

Tezin kabul edilmesine

(Öğrenci, varsa jüri tarafından gerekli görülen düzeltmeleri yaparak, tezinin onaylı son şeklini bir (1) ay içinde Enstitü'ye teslim etmelidir.)

Tezin reddedilmesine

(Öğrenci, yeni tez konusu belirlemelidir.)

***Tez adı değişikliği yapıldı/yapılmadı.**

oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.
Gereği için arz olunur.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	:Prof.Dr.Sevil SARGIN	
Üye	:Doç.Dr.Kadir TEMURÇİN	
Üye	:Doç.Dr.Ümit AKCA	

Ek :Her Bir Jüriye Ait Tez Değerlendirme Jüri Raporları

Enstitü Yönetim Kurulu Kararı	Tarih:	Karar No:
Bu form danışman tarafından düzenlenerek 3 gün içerisinde ilgili Anabilim Dalı aracılığı ile Enstitüye teslim edilir.		

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum “Finike İlçesinin Coğrafi Etüdü” adlı çalışmamın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

İmza
Ayhan KARAKUŞ
31.10.2014

ÖNSÖZ

Akdeniz Bölgesi kendine has iklimi, doğal güzellikleri, antik çağlardan kalma arkeolojik kentleri ile çok farklı özellikler taşımaktadır. Bölgenin bilhassa Teke Yöresi; denize sıfır uzanan sarp dağları, binlerce çeşit bitki ve hayvanları, masmavi deniziyle bir başka güzeldir. Engebenin fazla olması ulaşımı ve şehirleşmeyi olabildiğince güçleştirmiş insanın doğa ile mücadelesinde doğanın yanında yer almıştır. Öyle ki 1970’li yıllara kadar Finike’nin Antalya ile ulaşımı teknelerle sağlanmakta idi. Sonraki dönemlerde açılan tüneller Finike’nin Antalya ile ulaşımını kolaylaştırmıştır.

Çalışma sahasında tam yukarıda anlatılanları örneklendirecek nitelikte bir yerdir. Doğal güzellikler olduğu gibi korunmuş sadece Finike ve Kumluca ovalarında yerleşme ve tarıma bağlı olarak doğaya müdahaleler artmıştır. Son yıllarda teknolojik gelişmelere bağlı olarak tarımda yaşanan hızlı gelişme, bölge ekonomisini güçlendirmiş, buna bağlı olarak şehirleşme hızlanmıştır.

Çalışma alanı ülkenin en önemli turizm merkezlerinden biri olan Antalya ili sınırları içerisinde olmasına rağmen turizm faaliyetleri bakımından fazla gelişme gösterememiştir. Bilhassa alt yapı ve konaklama imkanlarının sınırlı olması bunda etkili olmuştur. Yöre halkının tarıma daha fazla önem vermesi, ulaşım bakımından ilçenin havalimanlarına uzak olması bu durum üzerinde etkili olmuştur.

Yaklaşık iki yıllık bir çalışma sonucu ortaya çıkan bu tezde bana yardımcı olan; tez danışmanım Prof. Dr. Sevil SARGIN’a en derin teşekkürlerimi sunmak isterim. Yine yüksek lisans eğitimim sırasında yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Kadir TEMURÇİN’e, Enstitüye geldiğim zaman kapısı daima açık olan Araştırma Görevlisi Ramazan OKUDUM’a, Finike’ye gittiğim zaman yardımcı olan bütün kamu görevlilerine, Finike orman işletmeciliği hakkında bilgi sahibi olan Emekli Orman Mühendisi olan babam Ruşen KARAKUŞ’a, bana çalışma ortamı hazırlayan değerli eşim S. Betül KARAKUŞ’a ve bütün aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Ayhan KARAKUŞ

Isparta, 2014

ÖZET

FİNİKE (ANTALYA) İLÇESİNİN COĞRAFI ETÜDÜ

Ayhan KARAKUŞ

Süleyman Demirel Üniversitesi, Coğrafya Bölümü
Yüksek Lisans Tezi, 122 sayfa, Ekim 2014

Danışman: Prof. Dr. Sevil SARGIN

Finike, Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Antalya İli'nin nüfus bakımından sekizinci büyük ilçesidir. İlçenin doğusunda Kumluca, kuzeyinde Elmalı, batısında Kaş ve Kale (Demre), güneyinde Akdeniz vardır.

Finike İlçesi, tarımsal üretim bakımından örtü altı sebzeçiliği ve turunçgiller bakımından önemli bir merkez durumundadır.

İlçede turizm sektörü gelişme halindedir. Antik çağlardan kalma kentleri, yat ile seyahat edenler için elverişli limanı ve doğan güzellikleri, turizm için çok elverişli bir ortam hazırlamaktadır.

İlçenin bir diğer özelliği de madenciliğidir. Son yıllarda açılan mermer yatakları ilçeye önemli miktarda girdi sağlamaya başlamıştır.

İlçenin arazi yapısı hayli engebeli olduğu için ormancılık ve yaylacılık ilçenin diğer faaliyetleri arasındadır.

Sonuç olarak çok yönlü olarak ele alınan ilçe coğrafi yönden analiz edilmiş ve coğrafyanın sebep-sonuç ilişkileri de dikkate alınarak yerleşmeden ekonomiye çok yönlü incelenmiştir. Sektörsel gelişmelere açık olan ilçe bilhassa turizm ve tarım açısından ciddi potansiyel oluşturmaktadır. İlçenin tarımsal ve turistik potansiyeline dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Finike, tarım, turizm

ABSTRACT

GEOGRAPHICAL STUDY OF FİNİKE TOWN (İN ANTALYA)

Ayhan KARAKUŞ

SüleymanDemirel University, Department of Geography
Master Thesis, 122 pages, October 2014

Supervisor: Prof. Dr. Sevil SARGIN

Finike lying in the Mediterranean Region is in the eighth largest town of Antalya in terms of the population. Kumluca in the east, Elmalı in the north, Kaş and Kale (Demre) in the west and the Mediterranean Sea in the South Surround the town.

Regarding to agricultural production, Finike district is an essential centre in terms of greenhouse vegetable cultivation and citrus fruits.

Tourism sector is in development in the district. Its ancient time cities convenient harbor and climate for yachting pave the way for tourism.

Another feature of the town is the mining. Marble deposits opened for the process recently have started provide an important income for the town.

As the terrain of the district is rather rough, forestry and transhumance have become the other activities of the town.

As a result, the town treated in multi-ways has been analyzed and the sectoral distribution has been studied by considering the cause and effect relationship of geography. The town open to sectoral development has a serious potential-especially from the perspectives of tourism and agriculture. The attention has been attracted upon the agricultural and touristic potentials of the town.

Key words: Finike, agriculture, tourism

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM DOĞAL ÇEVRE

1.1. Jeomorfolojik Özellikler.....	9
1.1.1. Dağlık Alanlar	14
1.1.2. Alakır Vadisi.....	17
1.1.3. Akçay Vadisi	19
1.1.4. Finike Ovası.....	21
1.2. İklim	22
1.2.1. Sıcaklık	22
1.2.2. Yağış	27
1.2.3. Basınç ve Rüzgar	29
1.3. Bitki Örtüsü	30
1.4. Hidrografya	32
1.5. Toprak	35

2. BÖLÜM BEŞERİ COĞRAFYA

2.1. Tarihi Gelişim.....	44
2.1.1. Likyalılar.....	44

2.1.2. Selçuklu ve Osmanlı Dönemi	46
2.1.3. Cumhuriyet Sonrası Dönem	47
2.2. Nüfus	48
2.2.1. Nüfusun Gelişimi	48
2.2.1.1. Kırsal Nüfus	54
2.2.1.2. Kasaba Nüfusu	57
2.2.1.3. Şehir Nüfusu.....	58
2.2.2. Nüfus Hareketleri.....	60
2.2.3. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri	61
2.2.4. Nüfusun Eğitim Durumu	62
2.2.5. Nüfus Dağılışı ve Nüfus Yoğunlukları	63
2.3. Yerleşme.....	67
2.3.1. Yerleşme Şekilleri	69
2.3.1.1. Geçici Kır Yerleşmeleri	70
2.3.1.2. Köy Yerleşmeleri	71
2.3.1.3. Kasaba Yerleşmeleri	72
2.3.1.4. Şehir Yerleşmeleri.....	73
2.3.1.4.1. Finike Şehri	73
2.4. Konutlar.....	74
2.4.1. Kırsal Kesim Konutları.....	74
2.4.2. Kasaba ve Şehir Konutları	75

3. BÖLÜM

EKONOMİK COĞRAFYA

3.1. Tarımsal Faaliyetler.....	77
3.2. Hayvancılık Faaliyetleri	85
3.2.1. Küçükbaş Hayvancılık.....	87
3.2.2. Büyükbaş Hayvancılık.....	89
3.2.3. Kümes Hayvancılığı	91
3.2.4. Arıcılık.....	92
3.2.5. Balıkçılık.....	93
3.3. Ormancılık Faaliyeti.....	94

3.4. Madencilik Faaliyeti.....	96
3.5. Sanayi Faaliyetleri.....	96
3.6. Turizm.....	97
3.7. Ulaşım.....	99
3.8. Ticaret.....	102

4. BÖLÜM

ARAŞTIRMA SAHASINDA KARŞILAŞILAN BAŞLICA TEMEL SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

4.1. Çevre Sorunları.....	104
4.1.1. Tarım Alanlarının Yerleşime Açılması.....	104
4.1.2. Sera Atıkları.....	105
4.1.3. Kanalizasyon ve Atık Sular.....	105
4.1.4. Doğal Bitki Örtüsü Tahribi.....	105
4.1.5. Hava Kirliliği.....	106
4.1.6. Kıyılarda Kirlilik.....	107
4.2. Ekonomik Sorunlar.....	107
SONUÇ.....	109
KAYNAKÇA.....	112
ÖZGEÇMİŞ.....	122

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Finike’de 1980-2010 Yılları Arası Ortalama Sıcaklıklar	23
Tablo 2. Finike’de Yıllık Yağışın Aylara Dağılışı.....	28
Tablo 3. Elmalı Kazası Finike Nahiyesine Bağlı Köylerin Hane ve Nüfus Durumu (1873).....	49
Tablo 4. 1965-2013 Yılları Arası Finike İlçesinin Nüfus Miktarı.	50
Tablo 5. Antalya’nın İlçe Nüfusları	54
Tablo 6. Finike İlçesinin 1990-2010 Yılları Arası Finike’nin Nüfusu.....	55
Tablo 7. Finike İlçesi Belde ve Köy Nüfusları (2012).....	56
Tablo 8. Finike’nin Belde Nüfusları (2012).....	57
Tablo 9. Antalya’nın Bazı İlçelerine Ait Sosyo-Ekonomik Göstergeler	61
Tablo 10. Finike İlçesi’nde Yerleşme Şekilleri ve Tipleri.....	72
Tablo 11. Finike İlçesinde Arazi Dağılımı (Dekar)	78
Tablo 12. Nüfus verileri	78
Tablo 13. Finike’nin Tarım Arazisi Dağılımı (2012).....	79
Tablo 14. Finike’de Tarla Bitkileri Üretimi (2012)	80
Tablo 15. Finike’nin Örtü Altı Alanları	80
Tablo 16. Finike’de Meyve Yetiştiriciliği.....	84
Tablo 17. Finike’de Bitkisel üretim Değerleri	84
Tablo 18. Finike’de 2012 Yılı Hayvansal Üretim.....	86
Tablo 19. Finike İlçesinde Küçükbaş Hayvan Sayısı (2011).....	87
Tablo 20. Finike İlçesinde Küçükbaş Hayvan sayısı (1991-2011)	88
Tablo 21. Finike İlçesinde Büyükbaş hayvan sayısı (1991-2011).....	90
Tablo 22. Üretilen Süt Miktarı	90
Tablo 23. Finike’de Kümes Hayvancılığı (1991-2011).....	91
Tablo 24. Finike ve Çevresinde Bulunan Kovan Sayısı ve Üretilen Bal Miktarı.....	93
Tablo 25. Finike’de Su Ürünleri Üretimi (2010)	94
Tablo 26. Antalya ve Çevresinin Konaklama Özellikleri ve Kıyı İlçelerinin Toplam Turist Miktarlarıyla Kıyaslanması, 2006.....	98
Tablo 27. Finike Limanına Transitlog Alan özel ve Ticari Yatların Milliyetlerine Göre Taşındığı Yolcu ve Mürettebat Sayısı.....	99
Tablo 28. Finike’de Tarımsal Üretim Değerleri (2010).....	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Finike İlçesinin Yeri ve Sınırları	4
Şekil 2. Finike İlçesi ve Yakın Çevresinin Topografya Haritası	11
Şekil 3. Türkiye’de Yıllık Ortalama Sıcaklık ve Anomali Grafiği	25
Şekil 4. Finike’de Son 30 Yıllık Sıcaklık Değişim Grafiği	26
Şekil 5. Finike İlçesi Hidrografya Haritası	33
Şekil 6. Finike ve Yakın Çevresinin Toprak Haritası	36
Şekil 7. Finike ve Yakın Çevresinin Arazi Kullanım Haritası.....	37
Şekil 8. Finike ve Yakın Çevresinin Arazi Kabiliyeti Sınıflandırılması.....	41
Şekil 9. Finike ve Yakın Çevresinin Erozyon Haritası	43
Şekil 10. Finike İlçesi’nin 1965-2012 Yılları Arası Nüfus Artış Grafiği	51
Şekil 11. Finike’de Kadın Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılımı.....	52
Şekil 12. Finike’de Erkek Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılımı	53
Şekil 13. Finike İlçesinin 1990-2010 Yılları Arası Kır-Kent Nüfus Oranı.....	56
Şekil 14. Finike’de Kırsal-Kentsel Nüfus	59
Şekil 16. Finike İlçesi Nüfus Yoğunluğu (2011)	67
Şekil 18. Finike’nin Tarım Arazisi Dağılımı	79
Şekil 21. Finike’de Ulaşım (2011).....	101

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Karstik Topografya (Saklısu)	14
Fotoğraf 2. Beydağları	16
Fotoğraf 3. Alakır Çayı Kırkgöz Kemerini	18
Fotoğraf 4. Alakır Çayı Vadisi.....	19
Fotoğraf 5. Finike-Kumluca Ovası	21
Fotoğraf 6. Turunçova Kasabasının Kuzeydoğusunda Bulunan Dağlık Alanda Doğal Bitki Örtüsü ve Kaya Mezarları	31
Fotoğraf 7. Saklısu Mevkiinin Kuzeyinde Likyalılardan Kalma Kaya Mezarları	44
Fotoğraf 8. Arykanda Antik Kenti	45
Fotoğraf 9. Bölgede En Eski Yerleşmeler (Arykanda Antik Kenti)	68
Fotoğraf 10. Gökbük Köyü Yakınlarında Bir Köşk ve Yanında Prefabrik Konut	71
Fotoğraf 11. Günçalı Köyünde Eski Bir Köy Evi	75
Fotoğraf 12. Sahilkent Beldesinde Ev ve Eklentileri	76
Fotoğraf 13. Sahilkent Beldesinde Yüksek Tünel Sera	82
Fotoğraf 14. Portakal Bahçeleri (Turunçova)	82
Fotoğraf 15. Saklısu Bölgesi Portakal Bahçeleri	83
Fotoğraf 16. Aykırçay Mevkiinde Köylülerin Yetiştirdikleri Ürünler.....	85
Fotoğraf 17. Çalışma Sahasında Tarım ve Doğal Bitki Örtüsü (Saklısu)	115
Fotoğraf 18. Kaya Mezarları (Saklısu).....	115
Fotoğraf 19. Hasyurt- Finike Ovası	116
Fotoğraf 20. Çalışma Sahasının Kuzey Sınırı Avlan Beli	116
Fotoğraf 21. Kaya Mezarları	117
Fotoğraf 22. Kızılçam Ormanları ve Makilikler	117
Fotoğraf 23. Aykır Çay mevki	118
Fotoğraf 24. Arykanda Antik Kenti	118
Fotoğraf 25. Arykanda Antik Kenti	119
Fotoğraf 26. Ormanlık Alanlarda Seracılık Faaliyeti.....	119
Fotoğraf 27. Çalışma Sahasının Kuzeybatı Bölümü	120
Fotoğraf 28. Finike Yat Limanı(Kaynak: Finike Belediyesi)	120
Fotoğraf 29. Finike Alacadağ Köyü Mermer Ocağı	121
Fotoğraf 30. Finike Alacadağ Köyü Mermer Ocağı	121

KISALTMALAR DİZİNİ

CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
cP	Kontinental Polar
cT	Kontinental Tropikal
ÇKS	Çiftçi Kayıt Sistemi
D.P.T.	Devlet Planlama Teşkilatı
FAO	Gıda Tarım Örgütü
Ha	Hektar
MGM	Meteoroloji Genel Müdürlüğü
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
mT	Maritim Tropikal
NNW	Kuzey-Kuzeybatı
WTTC	Dünya Turizm ve Seyahat Konseyi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
URL 1	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi

GİRİŞ

Finike; Akdeniz Bölgesi'nin Antalya Bölümünde, Teke Yöresi olarak adlandırılan yarımada'nın orta kısmında, sahile kıyısı olan 658 km² yüzölçümüne sahip küçük bir ilçedir. İlçe nüfusu 2012 verilerine göre 11.961 kişidir. İlçenin belde ve köylerle birlikte toplam nüfusu 46.405 kişidir.

Finike'nin coğrafi etüdü konulu çalışma dört bölümde ele alınmış; birinci bölümde fiziki faktörler, ikinci bölümde beşeri özellikler, üçüncü bölümde ekonomik faaliyetler dördüncü bölümde ise araştırma sahasında karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durulmuştur.

Fiziki faktörlerde jeolojik, jeomorfolojik özellikler, iklim ve bitki örtüsü ele alınmıştır. Akdeniz kıyısına paralel olarak uzanan dağ silsileleri Finike ilçe merkezinden itibaren batıya doğru ilerledikçe denize dik uzanmaya başlamaktadır. Toros dağ silsilelerinin batıda kesildiği nokta Teke Yarımadası'dır. Kumluca da Kırlangıç burnuyla denizde son bulan Toros dağları Finike ve hatta Kaşa kadar uzanmakta, bu sahil hattı boyunca yer yer denize dalmaktadır. Oldukça engebeli bir arazi yapısına sahip olan bölge yer yer derin vadilerin denize taşıdığı alüvyonlarla doldurulmuş kıyı ovalarıyla şekillenmektedir. Alakır Çayı ve Gökçay Finike Ovası'nın dolmasında etkili olan akarsulardır. Kıyı bölgelerinde bu özellikler hakimken iç kesimlere gittikçe yükselti hızla artmaktadır. Kıyıdan itibaren birden yükselen Bey Dağları yer yer 3.000 m'nin üzerine çıkmakta bu durum sahil ile iç kesimler arasında büyük farklılıklara neden olmaktadır. Bu farklılıklar iklimde, bitki örtüsünde, insanların sosyo-kültürel yaşamlarında etkisini hissettirmektedir. Finike'nin coğrafi etüdü incelenirken bunların hepsi tek tek ele alınmış ve coğrafi özelliklerin değişmesiyle birlikte bitki ve hayvan çeşitliliğinin ama özellikle insanların yaşam tarzları, konut tipleri, yerleşme şekillerinin değişimi irdelenmeye çalışılmıştır.

İklim olarak tipik Akdeniz İklimi'nin etkili olduğu Finike ve çevresinde, iç kesimlere gidildikçe yükseltinin etkisi ile iklim farklılaşmaktadır. Bey Dağlarının

yüksek kesimlerinde karasal iklim özellikleri görülmekle birlikte yaz kuraklığının da olması Akdeniz İkliminin yüksek yerlerde de etkisini gösterdiğinin bir göstergesidir. Bu alanlarda görülen iklime Akdeniz geçiş iklimi demek mümkündür. Akdeniz'in ılıman etkisi vadilerden iç kesimlere doğru sokulmaktadır. Gökçay'ın vadisini sahilden itibaren Arif Köyüne kadar takip ettiğimiz zaman karakteristik maki elemanlarının vadi boyunca iç kesimlere sokulduğunu görmemiz mümkündür. Vadiden biraz uzaklaşınca yükseltiye bağlı olarak iklim değişmekte ve maki elemanları da değişime uğramaktadır. Maki elemanlarının arasında kızılçamlar, daha yükseklerde sedir ve yer yer ardıç ağaçları görülmektedir. Hatta yüksekliğin 2500 m'yi geçtiği alanlarda bitki örtüsü iyice azalmakta, Alpin Çayırlar ve çıplak kayalar karşımıza çıkmaktadır.

Beşeri özellikler; tarihi gelişim, nüfus, yerleşme ve konutlar olarak incelenmiştir. Bu özellikleri incelenirken arkeolojik kazılar, yöre halkının verdiği bilgiler ve arazi gözlemleri etkili olmuştur.

Finike ile ilgili tarihi kaynaklar Likyalılara kadar dayanmaktadır. M. Ö. 2000 yıllarına kadar dayanan bu bilgilerin çoğunluğu Likya mezarlarından ele geçmiştir. Saklısu mevkiindeki kaya mezarları günümüze kadar ayakta kalabilmişlerdir. Finike ve çevresinde pek çok tarihi kalıntılar bize ilk çağlardan itibaren buraların yerleşme merkezi olarak kullanıldığını kanıtlamaktadır.

Selçuklu dönemine ait fazla bir bilgi bulunamamakla birlikte Osmanlı döneminde Teke Sancağı ilk defa karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyetle birlikte bu günkü Finike'nin temelleri atılmaya başlamış, köyler bucaklar ve ilçe merkezi oluşmuştur.

Nüfus ve yerleşme tarihi çağlardan bu güne değişim göstermiştir. Likyalılar döneminde yoğun nüfuslu kentler (Arykanda) günümüzde ortadan kalkmış, tarıma dayalı sahil kasabalarının nüfusu hızla artmıştır.

Kırsal alanlarda konutların özelliklerine bakıldığında zaman kışın sıcaklığın çok düşmediği sahil kesimlerde genellikle çatısız, betonarme, bazen briketten yapıların

yoğun olduğunu görmekteyiz. İç kesimlerde köylerde taş yapılar daha fazladır. Bazen tuğladan yapılmış olanlara da rastlanır. Bu konutlar genellikle çatılıdır. Finike 'de yer alan kır yerleşmelerinin vadilerde ve dağ eteklerindeki düzlüklerde, soğuğa karşı korunaklı alanlarda yoğunlaştığı görülür.

Çalışma sahasının nüfusu arazi yapısının özelliklerine göre dağılım göstermektedir. Dağlık alanlarda seyrek olan nüfus, düz ovalarda ve vadi yataklarında yoğunlaşmaktadır. Finike ilçe merkezi, batısında bulunan dağlık alanın eteğinde kurulmuştur. İlçe merkezinin burada kurulmasında yüzyıllardır faaliyet gösteren liman etkili olmuştur. Fenikeliler zamanında çok faal olan liman Fenikelilerin gelişmesinde ve çevresindeki yerleşmelerle ticaret yapmasında çok etkili olmuştur.

Çalışma sahasında tarım önemli bir geçim kaynağıdır. Sahilde yoğun bir şekilde yapılan tarımsal faaliyetler kıyıda uzaklaştıkça yükseltinin ve eğimin etkisiyle azalmakta bazı alanlarda tamamen ortadan kalkmaktadır. Bölgede arazinin değerli tarım alanlarının kısıtlı olması insanları eğimli alanlarda da tarımsal faaliyetler yapmaya zorlamaktadır. Sahilde yoğun olarak seracılık en fazla gelir getiren tarımsal faaliyettir. Bunun yanı sıra turunçgiller Finike için çok önemli bir diğer tarımsal faaliyettir. İç kesimlere gidildikçe seracılık azalmakta bunun yerine nar ve diğer bahçe bitkileri yer almaktadır. İlçenin ekonomisi tarıma dayalı olmakla birlikte son yıllarda turizm, madencilik ve sanayi faaliyetlerinde de gelişmeler vardır.

Araştırma konusu olarak "Finike İlçesinin Coğrafi Özellikleri"nin seçilmesindeki başlıca amaç buradaki doğal çevre koşullarının, beşeri coğrafya özelliklerinin, tarım ve turizm imkanlarının analizini yapmaktır. Finike ve çevresinin coğrafi etüdünün yapılmamış olması, Finike ile ilgili yapılan çalışmaların dar kapsamlı olması, bölgenin Antalya'nın turizmde önemli bir potansiyele sahip olması, bölgenin doğal ve tarihi özelliklerinin yeterince irdelenmemiş olması, çalışma alanının seçilmesinde önemli rol oynamıştır.

Araştırmamızda Finike Kaymakamlığı, Finike Belediyesi, Finike Meteoroloji İstasyonu, Finike Orman İşletme Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Finike

Tarım İlçe Müdürlüğü, Finike Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ve diğer kuruluşlardan yararlanılmıştır.

A. Araştırma Alanının Yeri ve Sınırları

Finike Akdeniz bölgesinin Antalya bölümünde, Antalya'ya bağlı bir ilçedir. Coğrafi koordinatları 36°18' Kuzey enlemi 30°09' Doğu boylamıdır.

İlçe Teke Yöresi'nin güneyinde yer alan Finike Körfezinin kuzeybatı kıyısında yer alır. İlçe güneyinde Akdeniz, doğusunda Kumluca, kuzeybatısında Elmalı, batısında Kale ve Kaş ilçeleri ile çevrilidir. Görüldüğü gibi bütün komşuları Antalya'nın ilçeleridir.

Finike-Kumluca sınırı sahilde Alakır Çayı ile belirlenmiştir. Kuzeye doğru Alacadağ'ın doğu eteklerinden Elmalı İlçe sınırına ulaşılmaktadır. Kuzey ve Kuzeybatı sınırını Akdağlar belirlemektedir. Batıda Gülmez dağı Finike ilçe sınırlarına alacak şekilde Finike-Kale (Demre) ilçe sınırı oluşmuştur.

Şekil 1. Finike İlçesinin Yeri ve Sınırları

Lokasyon haritasından da anlaşılacağı gibi ilçe, Teke yarımadasının güneyinde dar bir kıyı şeridinde sahip, kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanan, yüzölçümü açısından Antalya'nın orta büyüklükteki bir ilçesidir.

B-Araştırmanın Amacı ve Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada Finike İlçesinin coğrafi özellikleri bütün yönleri ile ele alınmıştır. Finike İlçesinin coğrafi etüdü ile ilgili geniş kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması, ilçenin tarihi, beşeri özellikleri, tarımsal ve turistik potansiyelinin yüksek olması çalışma alanının seçilmesinde önemli rol oynamıştır.

Araştırma sırasında İlçe ile ilgili resmi kurumlardan bilgiler alınmıştır. Ancak bütün çalışmaların toplandığı, ilçeyi geniş çerçevede ele alan bilimsel bir kaynağa rastlanmamıştır. İlçeyi coğrafi açıdan bütün yönleri ile ele alan bu çalışmanın bundan sonraki çalışmalara kaynak olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada uygulanan başlıca süreçler: Çalışmaya başlamadan önce detaylı bir kaynak taraması yapılmıştır. Daha sonra Finike İlçesine gidilerek ilçede bulunan resmi kurumlardan bilgi alınmıştır. Kaymakamlık, Belediye Başkanlığı, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, İlçe Nüfus Müdürlüğü, İlçe Meteoroloji istasyonu, Orman İşletme Müdürlüğü ve İlçe Tarım Müdürlüğü ziyaret edilerek ilçeye ilgili kaynaklar ve resmi kurumlarda bulunan veriler toplanmıştır. Daha sonra ilçe ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar taranmıştır. TÜİK verileri özenle toplanmış ve en son verilerle çalışma şekillendirilmiştir. Çalışmayla ilgili haritalar 1/25.000 ölçekli topografya haritalarından yararlanılarak çizilmiştir. Haritaların çiziminde CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) den yararlanılmıştır.

Bütün veriler toplandıktan sonra coğrafyanın sebep-sonuç ve dağılım prensipleri göz önünde bulundurularak çalışma şekillendirilmiştir.

1. BÖLÜM

DOĞAL ÇEVRE

İnsanların sürekli yaşadıkları, diğer canlılarla karşılıklı etkileşim içinde buldukları, dağlar, ovalar, ormanlar, göller, denizler, ırmakların bulunduğu çevreye doğal çevre denir. Ekosistem’de canlı varlıklar, cansız varlıklar hepsi birden doğal çevre içinde etkileşim halindedir. Yukarıda genel olarak ifade edilen doğal çevre aslında fiziki faktörleri içine alan geniş bir terimdir. Fiziki faktörler bir yerin jeomorfolojisi, iklimi, su kaynakları, toprak özellikleri ve bitki örtüsünü içine alan faktörlerdir. Kısaca doğada insanı etkileyen bütün faktörler doğal çevrenin konusu içindedir.

Bu bölümde çalışma alanının fiziki özellikleri üzerinde durulacaktır. Arazi 3. jeolojik zamanda Alp orojenezi ile meydana geldiği için coğrafi açıdan genç bir araziye sahiptir. Yükseltisi yer yer 3.000 m’yi bulan dağlık alanlar, bunların arasında çok dik uçurumlar, sarp vadiler genç arazinin karşımıza çıkardığı coğrafi özelliklerdir. Alp-Himalaya kıvrım sistemi içerisinde yer alan Toros Dağları çalışma alanının genel dağ silsilesidir. Bu silsilenin içerisinde irili ufaklı pek çok dağ ve tepe yer alır. Bu dağlar: Finike ilçe merkezinin hemen güneybatısında Gülmez Dağı, çalışma alanının batısında Alacadağ, kuzeybatısında Pancarlı Dağı, yine aynı yerde Cehennem Dağı, çalışma alanının kuzeyinde Kartal Dağı, Turunçova yerleşim merkezinin kuzeyinde Keşlik Dağı, Finike ilçe merkezinin kuzeydoğusunda Tocak Dağı ve Salur Dağı belli başlı dağlardır. Yüksekliklere baktığımız zaman bölgenin en yüksek zirvesi çalışma alanının hemen kuzeyinde bulunan ancak çalışma sahası sınırları içerisinde bulunmayan Akdağ’ın Kızlar Sivrisi mevki (3.069 m)’dir. Çalışma sahasının en yüksek zirvesi ise Kartal Dağı (2.819 m)’dir. Bunun yanı sıra Finike ilçe merkezinin güneyinde denizele bitişik olan Üçtepe (178 m), kuzeye doğru ilerledikçe Alacadağ (2.358 m), Eren Tepe (2.033 m), Yıldırım Tepe (2.193 m), Karanfilli Tepe (1.974 m). Yine çalışma sahasının kuzey batısında yer alan; Kükürtlü Tepe (2.268 m), Domuzluk Tepe (1263 m), Ulugedik (2.285 m), bölgenin batısında Sirken Tepe (1.666 m), Bozgücük Tepe (1.392 m), çalışma sahasının ortasında Kara

Tepe (676 m), yine çeşitli bölgelerdeki Gedicek Tepe (995 m), Gözlek Tepe (836 m), Kısık Tepe (1.408 m), Çatal Tepe (742 m), Kuzgunlu Tepe (1.124 m), Kızıllı Tepe (849 m), Çeş Tepe, (1.313 m), Aybeleni Tepesi (537 m), Karaslan Tepe (819 m), Kızılcukur Tepe (1.753 m) bölgenin belli başlı tepeleridir.

Yukarıdaki paragraftan da anlaşılacağı üzere çalışma sahası çok engebeli bir araziye sahiptir. Güneyde deniz seviyesinden başlayan arazi kuzeye doğru kuş uçuşu 30 km ilerleyince 3000 m yüksekliğe ulaşmaktadır. Bu kadar kısa mesafede yükseltinin bu denli hızlı değiştiği ender görülen olaylardandır.

Finike iklim bakımından Akdeniz ikliminin tesiri altındadır. Akdeniz İkliminin özelliği kışları ılık ve yağışlı yazları ise sıcak ve kurak olmasıdır. Haziran başlarından Eylül sonlarına kadar geçen devre kurak devredir. Ekim başından Mayıs sonuna kadar geçen dönem ise nemli ve yağışlı dönemdir.

Finike ve çevresindeki bölgenin ikliminde dağların etkisi çok büyüktür. Kıyıdan itibaren hızla yükselen ve yer yer 3.000 m'yi bulan Toros dağları denizin ılıman etkisinin iç kesimlere ulaşmasına engel olur. Ayrıca denizden gelen nemli havanın dağların güneyine çarpması ve nemin büyük bir kısmının burada kalmasına neden olur. En yüksek ve en düşük sıcaklık değerleri arasındaki amplitüd 45 °C'dir. Deniz etkisindeki iklimlerde bu farkın çok olmaması gerekir ancak Finike'de yaz mevsiminin çok sıcak ve kurak geçmesi bu farkın oluşmasına neden olmaktadır.

Finike'de 13 yıllık gözlemlere göre deniz suyu sıcaklığının yıllık ortalama değeri 21,1 °C'dir. Finike'de deniz suyu sıcaklığı, Ekim ile Nisan ayları arasında hem hava hem de toprak sıcaklığından daha yüksektir. Bu durumu oluşturan en önemli etken deniz suyunun güneş ışınlarını daha iyi absorbe etmesi ve daha yavaş ısınıp soğumasıdır. Deniz suyu sıcaklığı bölgenin turizm potansiyeli bakımından çok elverişlidir.

Yağış bakımından ülkemizde Doğu Karadeniz'den sonra en fazla yağış Batı Toroslara düşmektedir. Çalışma sahasında dağların denize dönük yamaçları bol miktarda yağış alır ancak yağışların büyük çoğunluğu kış aylarında düşer. Yaz ayları

kuraktır. Bunun yanı sıra çalışma alanın termik özellikleri ve hava kütlelerinin etkisiyle sis oluşmamaktadır.

Doğal çevreyi oluşturan özelliklerden birisi de bitki örtüsüdür. Bitki örtüsü ile iklim arasında sıkı bir ilişki vardır. Kıyı bölgesinde tarıma elverişli ovalarda doğal bitki örtüsü yok edilmiş ve entansif tarım faaliyetleri yapılmaktadır. Seracılık ve turunçgiller burada doğal olmayan bitki örtüsünü oluşturur. Genel olarak 1.100-1.200 m yüksekliklere kadar kızılçam (*pinus brutia*) ormanları ile kaplı olması gerekirken bu alanda çalılıklar karşımıza çıkar. Yer yer kızılçam ağaçlarına rastlamakla beraber yazın çıkan orman yangınları ve insanların tahribi neticesinde çok geniş bir alan makiliktir. 600-800 m yüksekliklere kadar soğuğu sevmeyen maki elemanları vardır. Bunlar: Koca yemiş (*Arbutus unedo*), Sakız (*Pistacialentiscus*), Defne (*Laurus nobilis*), Pırnal Meşesi (*Quercus ilex*), Keçi boynuzu (*Ceratonias iliqua*), Zakkum (*Nerium oleander*), Mersin (*Myrtus communis*), Menengiç (*Picitacia terebinthus*)dir. 800 m'den yukarılarda Laden (*Cistus lauricis*) gibi bitkiler ve giderek sıklaşan Akçaağaç (*Acer campestre*) ve Dişbudak (*Fraxinus*) gibi kışın yaprağını döken ağaçlar ve çam türleri yaygındır.

Deniz seviyesinde 1000-2000 m yüksekliğe çıkıldıkça karşımıza sedir (*Cedrus libani*) ağaçları kızılçam ve ardıç ağaçlarıyla beraber görülür. 2200 metreden daha yüksekte ise ancak sert iklim koşullarına dayanabilen alpin çayırlar görülür (Eryılmaz, 1992).

Çalışma sahasının güneyinde dünyanın en büyük iç denizi yer alır. Yer yer 4.000 m derinliğe ulaşan Akdeniz'in tuzluluk oranı ‰ 39'a ulaşmaktadır. Ada bakımından fakir olan çalışma sahasında, Finike ilçe merkezinin güneyinde bulunan, üzerinde her hangi bir faaliyet olmayan Güvercin Adası tek adadır. Yine ilçe merkezinin güneyinde bulunan Gökliman Koyu ve Andredorya Koyu iki önemli koydur. Bundan başka Finike ilçe merkezinden doğuya doğru uzanan sahil kumsalıyla yaz turizmi için çok elverişli bir alandır.

Bey Dağları karstik özellikleri sebebiyle su deposu gibidir. Dolayısıyla bölgede karstik kaynaklar hayli fazladır. Alakır Çayı ve Gökçay yaz boyunca Bey

Dağlarından beslenir. Yine sahil boyunca taban suyu yüksektir. Pek çok yerde 5-10 m derinden taban suyu çıkarılmaktadır. Bu durum yaz kuraklığının etkili alanda sulamam imkanlarını kolaylaştıran bir etkidir. Karstik arazi yüzey sularını kolayca sızdırdığı için kıyı ovasında taban suyu yüksek ancak iç kesimlerdeki dağlık bölgelerde taban suyunun çok derin olması hatta yar altındaki galerilerden başka bölgelere kayan suların ciddi kuraklık oluşturmasına neden olmaktadır. Örneğin bölgenin Kuzeybatısında yer alan Günçalı Köyü su kaynakları bakımından elverişli iken aynı alana çok yakın olan Dağbağ, Çamlıbey ve Yazır Köylerinde ciddi derecede yaz kuraklığı yaşanmakta ve su sıkıntısı çekilmektedir.

Sonuç olarak; Finike İlçesinin güneyinde tuzluluk oranı yüksek, balık çeşitliliği fazla, yaz turizmi açısından çok elverişli koyalara ve plajlara sahip Akdeniz yer alırken, ilçenin doğusunda alüvyal dolguya sahip çok verimli Finike Ovası, kuzeyinde ise yer yer kıyıda hemen sonra yükselen Toros dağları ve dağlar arasında vadiler bulunmaktadır. Ayrıca Akdeniz iklimine bağlı oluşan Akdeniz flora ve faunası, yükseldikçe sıcaklığın düşmesine bağlı oluşan yaylalar da Finike'nin doğal çevresini oluşturmaktadır.

1.1. Jeomorfolojik Özellikler

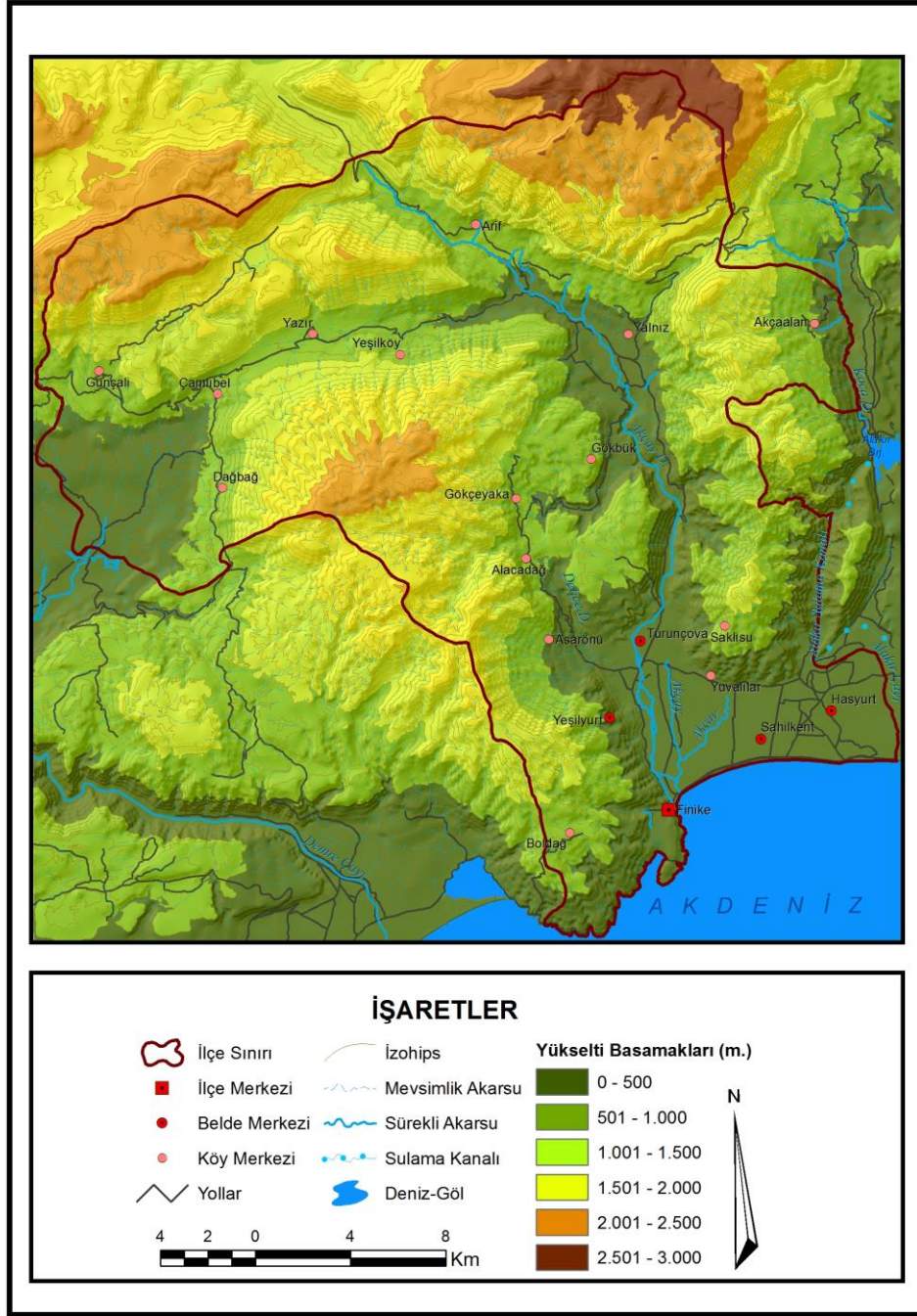
Türkiye dünya üzerinde, kuzey yarımkürede Afrika, Asya ve Avrupa kıtalarının birbirine en fazla yaklaştıkları yerde; Asya kıtasının batıya doğru uzanmış bir kolu üzerinde yer alır. Türkiye, Asya kıtasına uygun düşecek biçimde, yüksek bir plato karakterindedir. Yakın jeoloji devirlerinde tamamı ile yükselmekle bu özelliğe sahip olmuştur. Bu nedenle Türkiye üzerinde dağlar, platolar, derin vadiler ve değişik yapıdaki ovalar gibi kısa mesafeler içinde büyük değişiklikler gösteren morfolojik üniteler yer alır. Türkiye'nin rölyefinin en büyük özelliği, morfolojik ünitelerin çok kısa mesafeler içinde önemli değişiklikler göstermesi, dolayısıyla birbiri ile güç bağlantısı olan birçok kompartımanlardan meydana gelmiş olmasıdır. Türkiye'nin rölyef koşullarına değinirken, ilk gözlenen şey, bu ülkenin çok engebeli yer şekillerine sahip olmasıdır. Türkiye'nin engebeli bir ülke olmasının ilk nedeni, dünya üzerinde dağ oluşum kuşağının sınırları içerisinde yer almış olmasıdır (Tunçbilek, 1978, 3).

Toroslar, İç Anadolu'nun sönük şekilli düzlükleri ile Akdeniz çukuru arasında, yüksek çatılı bir kuşak halinde, Fethiye üstünden Elbistan ovasına doğru uzanırlar. Bu iki cihetin her neresinden bakılsa, bir duvar gibi netleşen yüksek ve devamlı, inişli çıkışlı, üzeri sivri sivri, taraklı sivrileri kapsayan, etekleri derin vadilerle yarılmış, dik ve kayalık bir dağdan duvarın bazen bir hat üzerinde, bazen yaylı bir durumda uzandığı görülür. Bu uzaktan seyredildiği vakit böyledir. Fakat, uzaktan, genel takımıyla mütecanis gibi gözükken bu yüksek kabarığa yaklaşıncaya ve içerisine girilince, ayrıntıda, birbirinden farklı şekiller, uzanırlar, manzaralar karşısında kalınır: bünyeden, kabarma derecelerinden, tabakaların durumundan, yükseklikten, aşınma derecesinden, şu veya bu yönde uzanırlarından ileri gelen farklar. Güney Anadolu, baştan sona kadar kuvvetli ortak nitelik taşıyan bir bütün içinde, ünite bağlarını bozmayacak şekilde, birbirinden tali niteliklerde ayrılan birçok bölümleri, kompartımanları olan bir sıradağ kuşağıdır (Saraçoğlu, 1989, 13).

Teke yarımadasında deniz kıyısından itibaren Bey dağlarının iki kola ayrıldığı Kohu ve Dumanlı dağları arasındaki Kalkan bucağından Isparta'ya kadar güneybatı-kuzeydoğu yönlü birbirinden eşiklerle ayrılmış bir oluk uzanır. Bu oluğun başlangıç noktasında bulunan ve Evliya Çelebi zamanında ilçe olan Kalkanlı şimdiki adıyla Kalkan, Kocaçay vadisinin aşağı bölümünün ürünlerini ihraç eden bir limandır. Az miktarda yapılan ziraatı sayesinde nispeten gelişmiştir (Güngördü, 2006, 244).

Bu oluk, Kohu-Dumanlı dağları arasındaki eşikin kuzeyinde Elmalı ovası ile devam eder. Güneybatı-kuzeydoğu yönlü 50 km uzunlukta ve 2-6 km genişlikte Elmalı Ovası, doğu kenarındaki fleksürlerden ve 3. Zaman depolarından da anlaşılacağı üzere bir senklinaldir (Güngördü, 2006, 244).

Kalker yapılı Musa-Tahtalı- Sarıçınar dağları; batısında yer alan, Alakır Çayı vadisi ile Beydağları'ndan ayrılır. Afrika masifinin buraya doğru bir mahmuz gibi sokulması, Alakır Çayı vadisindeki yeşil külteleri oligo-miyosende kalker yapılı doğudaki dağlar üzerine bindirmiştir (Güngördü, 2006, 256).

Şekil 2. Finike İlçesi ve Yakın Çevresinin Topografya Haritası

Şekil 2’de görüldüğü gibi yer alan Finike ilçesi topografik özellikler bakımından çok çeşitlilik arz eder. Bu çeşitliliği kıydan hemen sonra yükselen dağ ve tepeler ile çeşitli yükseklik ve genişlikte bulunan ova ve platolar meydana getirir. Finike körfezinin hemen ardından geniş bir alanda “Finike Ovası” başlar. Ancak bu ovanın doğusunda dar bir kıyı şeridi Finike ilçesi sınırlarındadır. Bu dar kıyı

şeridinin çevresi tamamen dağlık alanlarla çevrilidir. Batı Toroslar'ın uzantısı durumundaki dağlık kütleler kalker yapılıdır. Karstik topografyanın geniş alanlar oluşturduğu Batı Toroslar aynı zamanda çok yüksek dağlık kütlelerdir. Buradaki en önemli yükselti, Finike'nin kuzeybatısındaki Alacadağ (2.358 m) ve kuzeyde, kıyıdan itibaren hızla yükseklik kazanan Beydağları oluşturmaktadır. Beydağları'nın en yüksek noktası 3.071 m ile Kızlar Sivrisi'dir.

Yükseltinin iklim üzerindeki etkisi sıcaklığın düşmesi, yağışın ve rüzgarın artması şeklinde kendisini göstermektedir. Bilindiği üzere atmosferde yükseldikçe her 200 m'de sıcaklık 1 °C düşer. Bu durum yer yer yükseltisi 3000 m'yi bulan Bey Dağlarında 15 derecelik bir sıcaklık farkının oluşmasına neden olur. Sahil bölgeleri ile yaylalar arasındaki bu sıcaklık farkı bölge halkı için çok önemlidir. Hayvancılık ve yaylacılık faaliyetleri için insanlar kuzeydeki dağlara çıkarlar. Bu durum bölge halkı için alternatif turizm imkanları bakımından da yeni bir açılım sağlamaktadır.

Topografya haritası incelendiği zaman (Şekil 2) görülmektedir ki alanda üç önemli yükselti bölgesi vardır. Bunlar: Finike ilçe merkezinin hemen batısından kuzey-kuzeybatı istikametinde uzanan Alacadağ, Arif köyünün kuzeyinde uzanan Beydağları ve sahanın kuzeybatı sınırını oluşturan Cehennem Dağı ile Pancarlı Dağıdır. İlçe merkezinin batısından denize dik uzanan Alacadağ adeta denizin içerisine devam etmektedir. Kıyıya kadar uzanan sarp diklikler küçük küçük koylarla bölünmektedir. Bu durum Finike-Demre karayolu ulaşımını oldukça güçleştirir. Kıyıya sıfır noktasından devam eden karayolu koy ve körfezlerden geçer ve çok güzel manzaralar sunar.

Kuzeye doğru gidildikçe bir duvar gibi karşımıza çıkan dağlar sahilden 20 km içerilerde 2358 m yükseltiye ulaşmaktadır. Bu durum doğa ile insan arasında olan mücadelede doğanın avantajlı duruma geçmesini sağlar. Dik uçurumlar ve ulaşılması güç vadiler bölgenin çok tenha kalmasına neden olmuştur. Alacadağ, Cehennem dağı ve Pancarlı dağlarının çok büyük kısımlarında hiç yerleşme görülmez. Buralar bölgenin en tenha yerleridir.

Yukarıda anlatılan bu arazi yapısı bitki çeşitliliğine de neden olur. Şöyle ki;

denizden iç kesimlere gidildikçe maki ve garig toplulukları ile karşılaşırız. Yükselti 500 m'yi geçmeye başladıkça vadilerde ve orman işletme müdürlüğünün çalışma sahalarında kızılçam, meşe vb. ağaç türlerine rastlamak mümkündür. 1500 m yükseltiye kadar devam eden bu durum, 1500 m'den sonra iklimin etkisiyle değişmeye başlar. 2000 m'den sonra ise bitki örtüsü tamamen azalır ve geniş alanlar çıplak kayalıklarla kaplanır. Alacadağ dağlık kütesinin sona erdiği yerde karşımıza geniş bir vadi çıkar. Elmalı ilçesi sınırlarından bölgeye giren Akçay doğu – batı uzantılı iki kolu ile karşımıza çıkar yer yer Finike Demre sınırını çizen kuzey kol güneye göre daha tenha ve dar bir vadi oluşturur. Güneydeki vadi daha geniş olduğu için yerleşmeye ve tarıma imkan sağlamıştır. İki kol Arif Köyünün kuzey ve güneyinde ana kolla birleşirler. Günçalı, Dağbağ, Çamlıbel, Yazır ve Yeşilköy doğudan batıya doğru uzanan ikinci kolda bulunan köylüdür. İrili ufaklı onlarca köy Alacadağ'dan Akçay'a doğru uzanır. Ancak bunlardan kuzeyde bulunun iki tanesi yerleşmeye ve tarıma elverişlidir. Dağlık bölgelerdeki köylüler teraslama çalışmaları yaparak vadileri tarıma elverişli hale getirmektedirler. Akçay'ın batısı bu şekilde iken doğusu sahile kadar daha sarp bir görünüm sergiler. Kuzeydoğuda Beydağları ve uzantısı, doğuda Tocak Dağı yerleşimi ve ulaşımı imkansız hale getirmiştir. Bu bölgede sahile kadar sadece Akçaalan Köyü karşımıza çıkar. Alakır vadisinden ulaşımı sağlanan Akçaalan köyü oldukça dağlık ve sarp bir arazide olduğu için nüfusu da azdır.

Yörenin en uzun ve debisi en yüksek akarsuyu Alakır Çayı'dır. Debisi 4,5 m³/sn olan bu çay Beydağlarından çıkar. Çalışma sahasının en uzun akarsuyu olan Alakır Çayı arazide 62 km yol kat etmektedir. Alakır Çayı yer yer Finike –Kumluca sınırını çizmekte ancak büyük çoğunluğu Kumluca ilçesi sınırları içerisinde kalmaktadır. Sahile taşıdığı alüvyonlarla Finike Ovasının oluşmasını sağlayan çay Sahilkent kıyısında denize ulaşır. Sahilkent'in verimli tarım arazileri Alakır Çayının doldurduğu Alakır barajının suları ile sulanır.

İkinci büyük akarsu ise Akçay'dır. Elmalı ovasında irili ufaklı sular Akçay ismini alarak Avlan Gölüne dökülür. Avlan gölünün çevresindeki düdenler aracılığı ile yer altına batar Avlan belinin aşağılarından çıkarak Akçay adı ile Finike ilçe merkezinde denize dökülür. Diğer akarsular Karaçay ve Göksu'dur.

Avlan gölünün güneyinden çalışma sahasına doğru uzanan Akçay önceleri dar ve dik bir vadi boyunca güneye doğru ilerler. Çevresi çok sarp ve dik olduğu için Finike- Elmalı karayolu da bu vadi boyunca güneye doğru devam eder. Arif Köyüne kadar bu şekilde devam eden vadi Arif Köyü ile birlikte eğimin azalmasına paralel olarak yerleşime ve tarıma imkan sağlamaya başlar. Arif Köyünden sonra yer yer dikleşen vadi Yalnız Köyü, Gökbük ve Gökçekaya Köyleri bölgesinde nispeten geniş ve daha az eğimli bir alan oluşturur. Turunçova ile birlikte Finike ovasına ulaşan Akçay buradan itibaren ovanın etkisiyle menderesler çizerek denize ulaşır.

Fotoğraf 1. Karstik Topografya (Saklısu) (Ayhan KARAKUŞ, 22/08/2012)

Arazinin büyük çoğunluğu resimde görüldüğü gibi (Fotoğraf 1) karstik bir yapıya sahiptir. Kalker dağların ana kayası durumundadır. Kalkerin üzerinde gelişen karstik topografya araziye çok arızalı bir görünüm vermiştir.

1.1.1. Dağlık Alanlar

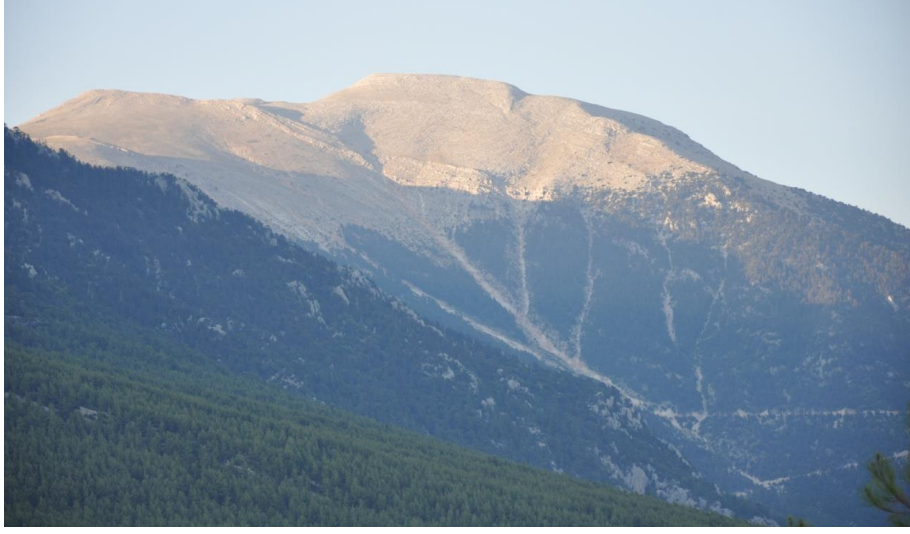
Dağlık alanları genel olarak üç bölümde incelemek mümkündür. Finike ilçe merkezinin hemen batısından kuzey-kuzeybatı istikametinde uzanan Alacadağ, Arif Köyünün kuzeyinde uzanan Beydağları ve sahanın kuzeybatı sınırını oluşturan Kofu (Cehennem) Dağı ile Pancarlı Dağıdır.

Karstik şekillerin meydana gelişi, kalkerin yani kireçtaşının varlığına, asitli suların kireçtaşını kimyasal yollarla eritmesine, suyun erittiği kireçli maddelerin sularla taşınmasına ve yine sular tarafından bir yerde biriktirilmesine bağlıdır. Bu üç etken bir araya gelince yeraltında yüzlerce hatta birkaç bin metreyi geçen derin ve birçok yönde kollar şeklinde uzanan mağaralar ve karstik kuyular oluşmuş bulunuyor. Tava, silindir ve huni şeklinde olan obruklar, tabanı çoğunlukla alüvyon veya göl suları ile kaplı geniş çukurlar, yeraltında oluşmuş akarsu ve göller, kimyasal erimenin ve kalkerden oluşmuş strüktürün öneminin her yerde ne kadar önemli olduğunu gösteriyor (Yalçınlar, 1996, 435).

Çalışma sahasında yapılan gözlemler sonucunda bilhassa Saklısu mevkiinde yer altından çıkan kaynak suyu ve dağların pek çok yerinde karşımıza çıkan mağaralar kalkerlerden oluşan dağların iç yapısı hakkında bir fikir vermektedir.

Finike ilçesi batı, kuzey ve kuzeybatıdan dağlık alanlarla kuşatılmıştır. Batı Torosların uzantısı olan bu dağlık kütlelere genel olarak Beydağları denilmektedir. Eosen-kretase zamanlı bu dağlar kalker temellidir.

Beydağları, kıyı üstünde birden bire kabaran düzgün bir sıradağ kuşağıdır. Beydağları, aslında birbirinden iyice farklı ve paralel iki sıradağa ayrılır; kıyuyu yakından izleyen “kıyı sıradağları”, arka tarafta yükselen “asıl Beydağları”dır. Her iki sıradağ arasında, bütün Alakır vadisini, Bereket Dağlarından ötede Bayat Bademlisini, Yörük Bademlisini ve daha ötede Bucak çukurlarını ihtiva eden uzun bir depresyon uzanır (Sarı, 1998, 399).

Fotoğraf 2. Beydağları (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Ana materyali kalker olan Beydağları, çalışma alanının en yüksek dağlık kütesidir. Kıyıdan itibaren hemen yükselen bu dağlık kütlede ulaşım ve iklim insanlar için hep zorluk oluşturmuştur. Alp Orojenezi ile oluşan Toros Dağları Akdeniz bölgesinde denize paralel uzanırken Teke yarımadasında birden denize dik uzanmaya başlar. Teke yarımadası Toros Dağlarının en karmaşık uzanış gösterdiği alanlardan birisidir. Güneyden Akdeniz, kuzeyden de Toros dağları ile kuşatılan Finike'nin iç bölgelerle bağlantısı oldukça güçtür.

Topoğrafya haritasını incelediğimiz zaman; çalışma alanının büyük bölümünü 2.358 m yükseltiye ulaşan Alacadağ oluşturur. Alacadağ ana kütleyle bağlı dağlık alanlar ve tepeleri ile geniş bir yer kaplamaktadır. Her ne kadar bu bölgedeki dağların genel adına Beydağları denilse de Alacadağ Beydağlarının uzanışı doğrultusunda devam eden, ancak Akçay akarsuyu ile Beydağlarından ayrılan kendine has büyük bir küttedir. Bu dağlık kütle Finike ilçe merkezinin batısında denize kadar ulaşmaktadır. Dağın denizle birleştiği yerde eğime bağlı olarak denizin derinliği de fazladır. Oysa Finike ovası ile Akdeniz'in birleştiği yerde denizin derinliği daha azdır. Alacadağ kıyıdan itibaren kuzeye doğru 30 km, doğu-batı istikametinde ise yer yer 20 km'ye ulaşan, pek çok tepe ve vadilerden oluşmuş büyük bir dağlık küttedir. Finike arazisinin % 50'sinden daha fazla bir alana tekabül eder. Alacadağ akarsular tarafından oluşturulmuş sarp vadileri, çıplak kayalık bölgeleri, dik sırtları, karstik çukurlukları ile ulaşım ve yerleşmeye imkan vermeyen تنها bir

bölgedir. Dağın batı etekleri Demre-Finike sınırını oluşturur. Dağbağ köyünün güneyinde ise Demre sınırı bitip Kaş sınırı başlar. Kaş sınırındaki Dağbağ ve Günçalı köyleri Finike ilçe merkezine en uzak köylerdir. Alacadağ 500 m yükseltiye kadar maki ve garig topluluklarının yer aldığı, 500 m'den sonra çam ağaçları ve meşeliklerin olduğu yükseldikçe sedir ağaçlarının görüldüğü ve nihayet 2.000 m yükseltiden sonra bitki örtüsünün azalıp Alpin çayırılıkların ve kayalıkların yer aldığı dağlık bir küttedir.

Tarihi çağlardan beri insanların ulaşamadığı alanlarda sedir ağaçları korunabilmiş ve anıt ağaç şeklinde karşımıza çıkmıştır. Ulaşımın çok zor olduğu bölgelerde bulunan bu ağaçlar günümüzde Orman İşletme Müdürlüğü tarafından koruma altına alınmıştır. Kıyıdan itibaren 2500 m'nin üzerine çıkan bu dağlık kütleler yükseltiye bağlı olarak sıcaklığın düşmesine ve iklimin değişmesine neden olmaktadır. Buna bağlı olarak bitki kuşaklarını gözlemek mümkündür. Dağların 2.500 m'den daha yüksek kısımlarında sıcaklığın iyice düşmesi bitki yetişmesini engellemekte ve buralarda bitki örtüsünden yoksun alanlar oluşmaktadır. Bey dağlarında "Z" şeklindeki yollar eğimin etkisini azaltmak için Orman İşletme Müdürlüğü tarafından yaptırılmıştır. Her yıl bakım yapılan bu yollarda sık sık heyelan olmaktadır.

Denizden gelen nemli havayı bünyesinde toplayan Beydağları orografik yağışlara neden olur. Bu sebeple Beydağları bol yağış alır. Yükseltinin de etkisi ile bir çok tepeler yaz ortalarına kadar karla örtülü kalır.

1.1.2. Alakır Vadisi

Jeomorfolojik özellikler akarsuların oluşumları üzerinde doğrudan ve dolaylı etkiye sahip bulunurlar. Doğrudan etki eğimler vasıtasıyla kendini gösterir. Bir sahada eğim değerleri ne kadar fazla ise akarsuların oluşumu o kadar kolaylaşır. Çünkü eğimli bir yüzeye düşen yağış, zemine sızma ve buharlaşma olanağı bulamadan yüzey akışına geçer ve seyelanların yanı sıra akarsuları oluşturur. Eğimin az olduğu sahalarda ise, akış hızı az olduğundan, sızma ve buharlaşma miktarı fazladır (Hoşgören, 2001, 59)

Sahanın Jeomorfolojik özellikleri, zeminin litolojik özellikleri ve Akdeniz iklimi Alakır Çayının oluşmasında etkili olan faktörlerdir. Akdeniz ikliminin etkisiyle kış aylarında düşen yağış ve eğim Alakır Çayının debisini hızla arttırabilmekte ve zaman zaman sellere neden olmaktadır. Ayrıca Beydağlarının karstik özellikleri ve yükseltisi dağlarda mağara ve galerilerin bol olmasına neden olmakta bu da yaz aylarında dahi Alakır Çayının akımına etki etmektedir. Yazın karstik kaynaklarla beslenen Alakır Çayı çevresinde bulunan yerleşmelerin su ihtiyacını gidermekte ve tarımsal sulamada hayati öneme sahip olmaktadır.

Fotoğraf 3. Alakır Çayı Kırkgöz Kemer (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Beydağlarından beslenen, ilçenin ve yörenin en uzun çayı olan Alakır Çayının uzunluğu 62 km debisi 4,5 m³/sn'dir. Çayın üzerinde Romalılardan kalma Kırkgöz Kemerı vardır. Finike ovasının oluşumunda etkili olan Alakır Çayı dağlık alanlardan taşıdığı alüvyonlarla ovanın verimli olmasını sağlamıştır. Enlem ve denizin etkisiyle oluşan ılıman iklim verimli alüvyonlarla birleşince bilhassa turunçgiller için çok elverişli koşullar oluşturmuş bu da dünyaca ünlü Finike portakallarının burada yetişmesine neden olmuştur.

Finike ovasının oluşmasında Alakır Çayının etkisi çok fazla olmuştur. Alüvyal dolgu özelliğinde olan Finike Ovası'nın oluşumunda Alakır Çayının

Beydağlarından sürüklediği alüvyonların etkisi çok fazladır. Akdeniz ikliminin etkisiyle kış ve ilkbahar aylarında özellikle yağmurlardan sonra epey kuvvetli bir nehir görüntüsü veren Alakır Çayı yaz ve sonbahar aylarında daralarak basit bir çay görüntüsü vermektedir.

Fotoğraf 4. Alakır Çayı Vadisi (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Alakır vadisinde 10 tane Kumluca'ya ait köy (Çayıçi, Karacaören, Kuzca, Çaltı, Büyükalın, Dere, Salur, Hızırkaya, Kavakköy, Yenikışla) bulunmaktadır. Aynı vadiye Finike'ye ait iki yerleşim yeri (Hasköy, Sahilkent) vardır. Bu yerleşimler Alakır vadisinin etkisiyle kurulmuş ve sulama imkânlarını bu çaydan sağlayan yerleşimlerdir. Alakır Çayı hem Kumluca ovası ve hem de Finike Ovası'nın doğu bölümü için çok önemli bir akarsudur.

1.1.3. Akçay Vadisi

Akçay'ın kaynağı Elmalı ovasının batısında yer alan Akdağ'dır. Buralardan toplanan küçük büyük kaynaklar toplanarak Avlan gölüne dökülür. Çayın kaynağında 1500/100lt/sn debi vardır. Avlan gölü çevresindeki düdenlerden yer altına geçen su, Avlan belinin aşağı kısmında değişik kaynaklardan yeryüzüne çıkar. Bunlar Aykırıtçay, Başgöz ve Badıl suyudur. Devlet Su İşleri toprak kazanmak için Avlan gölünün sularını açılan bir tünelle Başgöz'e akıtması ile kaynak sularında bir miktar azalma olmuştur. Gölün sularının tünel aracılığı ile akıtılması Elmalı ve

çevresinde su sıkıntısı çekilmesine neden olmuştur. Gölün suları açılan tünelle vadiye akıtılınca güçlü su toprağın aşınmasına, sonuçta Finike körfezinin ve sahilinin çamurlaşmasına neden olmuştur.

Avlan beli aynı zamanda Elmalı-Finike sınırını da oluşturur. Avlan Beli'yle Finike sınırına giriş yapan Akçay'ın vadisi güneye doğru dar bir boğazdan devam eder. Arif köyüne kadar devam eden vadi eğimin azaldığı alanlarda çeşitli meyve bahçeleri ve tahıl alanları vardır. Arif köyüne kadar devam eden bu durum köyün bulunduğu yerde eğimin azalmasına bağlı olarak yerleşime ve tarıma daha fazla imkan sağlar. Arif köyüne kadar görülmeyen seracılık faaliyetleri artık görülmeye başlar. Vadi yüksekliğinin azalması, eğimin azalması vadi boyunca seraların ve yerleşimin artmasına neden olmaktadır. Köy sınırını çıktıktan sonra vadi tekrar daralır. Yalnız ve Gökbük köylerine kadar tek tük evler ve küçük tarım alanları karşımıza çıkar. Yalnız köyünün tarım arazileri daha az eğimli olduğu için seracılık burada yoğunlaşmaktadır. Buna karşılık Gökbük köyü daha az tarımsal faaliyetlerin olduğu daha çok bir orman köyü görünümü verir. Gökbük'den ayrıldıktan sonra vadi tekrar daralır. Dik kayalıkların yanından araziye uyum sağlayarak devam eder. Turunçova belediye sınırlarının kuzeydoğusundan Finike ovasına giriş yapan Akçay vadisi buradan itibaren menderesler çizmeye başlar. Buradan itibaren portakal bahçelerinin ve seraların arasından kıvrıla kıvrıla giden Akçay, Finike ilçe merkezinin hemen doğusundan denize dökülür. Denize döküldüğü kısım sığ ve daha bulanıktır.

Finike ovasının sulanması, verimli alüvyal toprakların buraya taşınmasında Akçay'ın etkisi çoktur. Yine ovada devam eden ve Akçay'a karışan bir diğer akarsu da Göksu (Saklısu)'dur. Tocak dağının hemen altından, Zengeder mevkiinden kükreyerek çıkan sudur. İki kaynaktan çıkan suyun birisine Zengeler, diğerine Göksu denir. Su antik Likya kenti Limyra harabeleri içinden çıkar. Akçay'a yakın kuvvette bir akıma sahip olan su içme suyu olarak kullanılır. Akçay gibi portakal ve seraların arasından devam ederek Finike yakınlarında Akçay'la birleşir.

Bu akarsular sahada yerleşim, tarım, sosyal ve ekonomik faaliyetlerin şekillenmesi gibi konular üzerinde çok etkili olmuştur.

1.1.4. Finike Ovası

Finike Ovası, Finike Körfezinin hemen kuzeyinde başlamaktadır. Körfezin batı kenarında kurulmuş olan kentin adı Finike olduğu için ovanın adı da Finike Ovası olmuştur. Finike ilçesinden başlayan bu ova Gülmez dağının doğu diplerinden Kumluca ilçe sınırlarına doğru uzanır. Ovanın batısında ve kuzeyinde çok yüksek dağlık kütleler vardır. Kışlar ılık yazlar uzun ve sıcak geçer. Ovanın verimli alüvyonlardan meydana gelmesi iklimin elverişli olması tarım açısından olumlu etki yapmıştır. Turunçgiller ve seracılık bölgede modern yöntemlerle yapılmaktadır. İlçe ekonomisinin can damarı bu iki tarımsal faaliyete dayanmaktadır. Turizmin bu bölgeye geç gelmesinde tarım üretimi etkili olmuştur. Halk gelir getiren bu tarım ürünlerine yönelince turizm faaliyetlerine fazla yönelmemiştir. Bununla birlikte turizmde ilçede gelişme göstermektedir.

Ova sulama bakımından da elverişlidir. Yüksek dağlık alanlarda gelen Alakır, Göksu ve Akçay akarsuları, taban suyu seviyesinin yüksek olması sulama için elverişli ortamlar oluşturmaktadır.

Fotoğraf 5. Finike-Kumluca Ovası (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Toprağın verimli, iklimin elverişli, sulama imkânlarının da yeterli olması

tarımsal açıdan hızlı bir gelişmeye neden olmaktadır. Üstteki resimde görüldüğü gibi (Fotoğraf 5) ova hızlı bir şekilde konut istilasına uğramaktadır. Yerleşmelerin bu derece hızlı büyümesi ülkemizde turfanda sebze ve meyvecilik en ileri noktaya bu bölgede ulaşmasındandır. Bilhassa Kumluca ilçesi bu açıdan çok ileri gitmiştir. Finike'nin hemen arkasında dağların başlaması tarımsal alanları sınırlandırmış bu sebeple Finike de tarımsal faaliyetler bilhassa seracılık Kumluca kadar gelişme gösterememiştir.

1.2. İklim

Bölgede tipik Akdeniz iklimi egemendir. Yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlı geçen Akdeniz iklimi dağlık kesimlerde yükseltinin artmasına paralel olarak değişime uğramaktadır. Öyle ki Finike ilçesi ile Beydağlarının 3000 m yükseltisi arasında 15 °C sıcaklık farkı oluşmaktadır. Bu fark hayli yüksek bir farktır. Dolayısıyla Finike ovası ile Beydağlarının yüksek yerleri arasında ciddi derecede iklim farklılıkları vardır.

1.2.1. Sıcaklık

Tablo 1'de Finike'nin 1980-2010 yılları arasındaki sıcaklık değerleri gösterilmiştir.

Tablo 1. Finike’de 1980-2010 Yılları Arası Ortalama Sıcaklıklar (Finike Meteoroloji İstasyonu Müdürlüğü)

ORTALAMA SICAKLIK													
YILLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	ORT.
1980	10,4	11,4	12,3	15,3	19,3	24,3	27,1	27	22,9	19,6	15,5	12,7	18,2
1981	10,3	11,1	14,2	16,9	19,4	26,0	26,8	27,2	23,4	20,4	13,7	13,6	18,6
1982	11,4	9,6	11,4	15,8	20,3	24,0	25,8	26	24,9	20,0	13,5	11,1	17,9
1983	8,9	8,9	12,2	16,0	20,2	23,3	26,8	26	23,1	18,5	16,3	12,8	17,8
1984	11,9	11,8	13,4	15,3	20,9	24,4	27,4	26	24,1	19,5	14,9	11,2	18,4
1985	12,3	9,8	12,8	16,8	22,0	25,0	27,9	28,0	24,2	18,5	15,8	12,6	18,8
1986	11,8	12,4	14,4	18,2	20,1	25,4	27,9	27	25,3	19,1	13,5	11,5	18,9
1987	11,6	12,6	10,1	14,8	19,1	24,5	28,1	27	24,6	19,4	14,9	12,1	18,2
1988	11,5	11,4	11,3	15,9	20,6	24,8	30,0	29	24,7	19,3	13,8	12,6	18,7
1989	9,5	10,9	14,1	18,3	21,4	24,2	28,5	28	24,0	18,8	15,2	11,8	18,7
1990	9,9	11,1	13,3	16,5	20,6	24,5	27,9	28	24,3	20,7	16,6	13,2	18,9
1991	11,0	11,3	14,3	16,9	19,0	25,0	27,2	28	24,4	20,7	15,2	10,9	18,6
1992	10,4	8,8	11,1	15,4	19,5	23,1	26,7	28	23,6	20,1	15,5	10,5	17,7
1993	9,9	8,9	11,7	15,5	19,3	24,8	28,1	29	24,0	22,4	15,3	13,5	18,5
1994	12,9	11,7	13,9	18,0	21,5	25,6	27,9	29	25,8	21,9	15,1	11,0	19,5
1995	11,7	12,1	13,5	15,8	20,6	26,4	28,7	29	25,0	19,4	13,6	12,3	19,0
1996	10,9	12,4	13,0	15,3	21,8	26,8	28,8	29	24,0	19,4	17,2	14,5	19,4
1997	12,4	10,6	11,4	14,0	20,8	25,1	28,3	26	23,2	19,3	16,2	13,0	18,4
1998	11,3	12,1	12,2	17,4	20,4	25,9	29,3	30	25,2	21,0	17,3	13,4	19,6
1999	12,1	11,9	13,8	16,8	22,2	26,2	29,2	28	25,2	21,5	16,3	13,3	19,7
2000	9,0	10,7	12,0	17,2	21,3	27,1	29,8	28	25,6	20,6	16,8	13,2	19,3
2001	12,4	12,1	16	17	22,0	25,8	28,8	29	25,3	20,7	15,4	12,2	19,8
2002	10,2	13,1	14	17	21,6	26,5	28,9	29	25,1	20,8	16,7	12,4	19,6
2003	13,4	10,5	13	17	23,5	26,9	29,1	30	25,1	21,4	16,4	13,3	19,9
2004	10,6	11,8	15	17	20,7	26,0	29,1	28,0	25,1	21,5	16,3	12,4	19,4
2005	11,4	11,2	14	17	20,4	24,9	28,2	28,8	25,2	19,3	14,6	12,7	19,0
2006	10,6	11,6	14	18	21,2	26,0	28,8	29,0	25,2	20,5	15,2	12,5	19,3
2007	11,4	12,1	14	17	21,7	26,5	29,4	29,6	25,7	21,8	16,3	12,9	19,9
2008	10,8	10,9	16	17	20,8	26,9	29,2	30,0	25,9	21,2	17,7	13,6	20,0
2009	12,4	12,0	13,8	17,7	21,2	26,7	29,5	29,3	25,1	22,6	16,6	14,4	20,1
2010	12,7	13,3	16,0	18,3	22,0	25,6	28,4	30,6	27,6	21,8	18,9	15,1	20,9

Finike meteoroloji istasyonunun 1980-2010 yılları arası verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık değeri 19,05 °C’dir. 1961-1990 yılları arasında yapılan ölçümlere göre sıcaklık 18,4 °C tespit edilmiştir. Bu duruma göre Finike meteoroloji istasyonunun verilerine göre sıcaklık ortalamalarında bir artış söz konusudur. Bu da küresel ısınmanın etkileri olarak tahmin edilmektedir. Aşağıdaki grafiklerden de son yıllarda sıcaklık ortalamalarının arttığını gözlemlemek mümkündür.

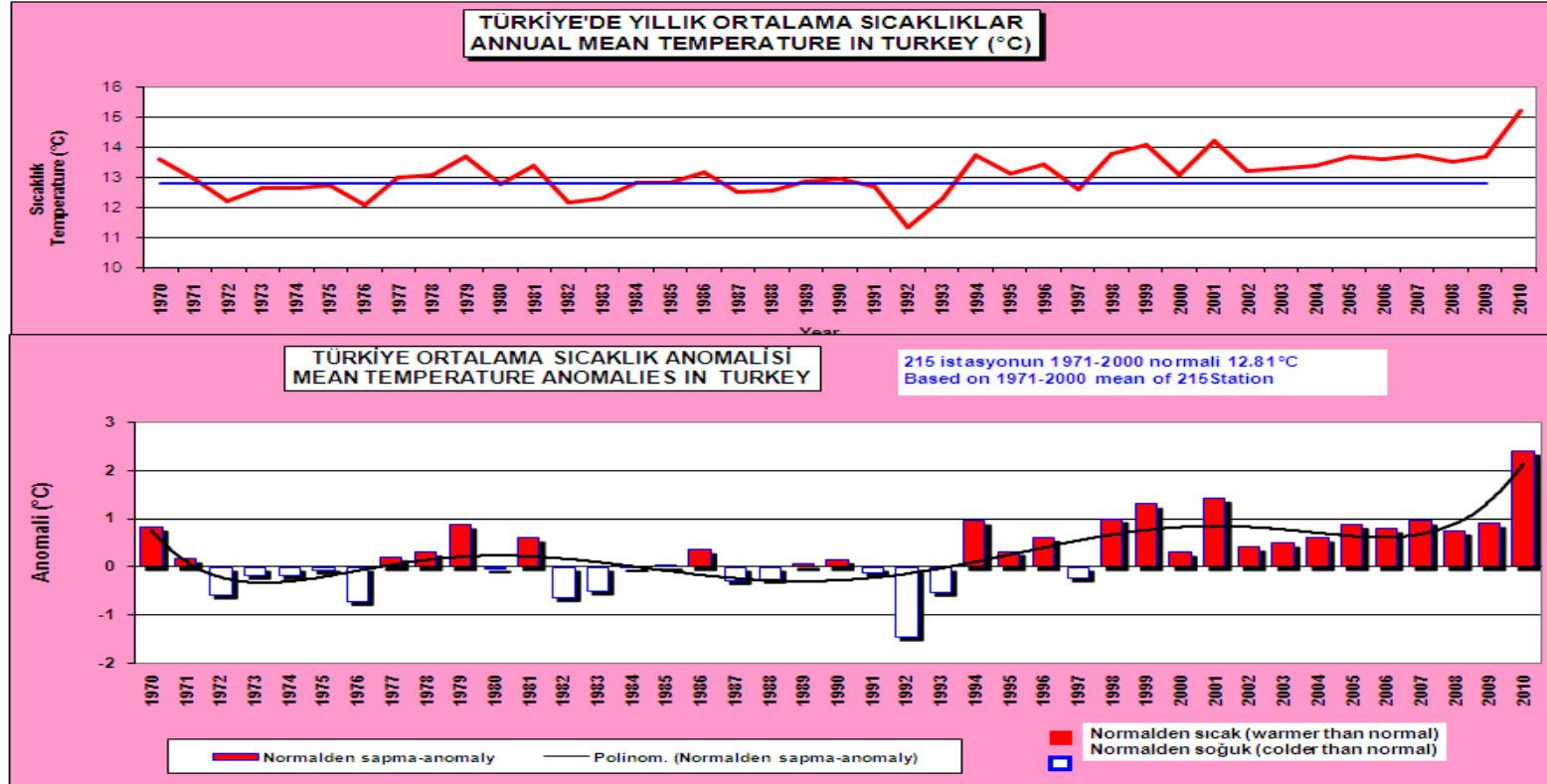
Finike’de 2010 yılı ekstrem değerler arasındaki fark, yani yıllık amplitud, 17,9 °C’dir. Bu durum sıcaklık koşullarının deniz ve yükseltinin etkisine bağlı olduğunu göstermektedir.

Ülkemizdeki mevcut meteoroloji istasyonlarının verilerine göre, yıllık ortalama sıcaklık 20 ila 3 °C arasında değişmektedir. (İskenderun 19,6 Sarıkamış 3 °C dolayındadır) Doğu Anadolu'nun 4.000 m'den yüksek olan ve günümüzde daimi kar sınırı içinde kalan alanlarda yıllık ortalama sıcaklık 0 °C'nin altına düşmektedir. Yıllık ortalama sıcaklığın dağılışına baktığımızda, kıyılarımızdan iç kısımlara doğru başta yüksekliğin etkisine bağlı olarak sıcaklığın düşmekte olduğu görölmektedir (Atalay, 1994, 125).

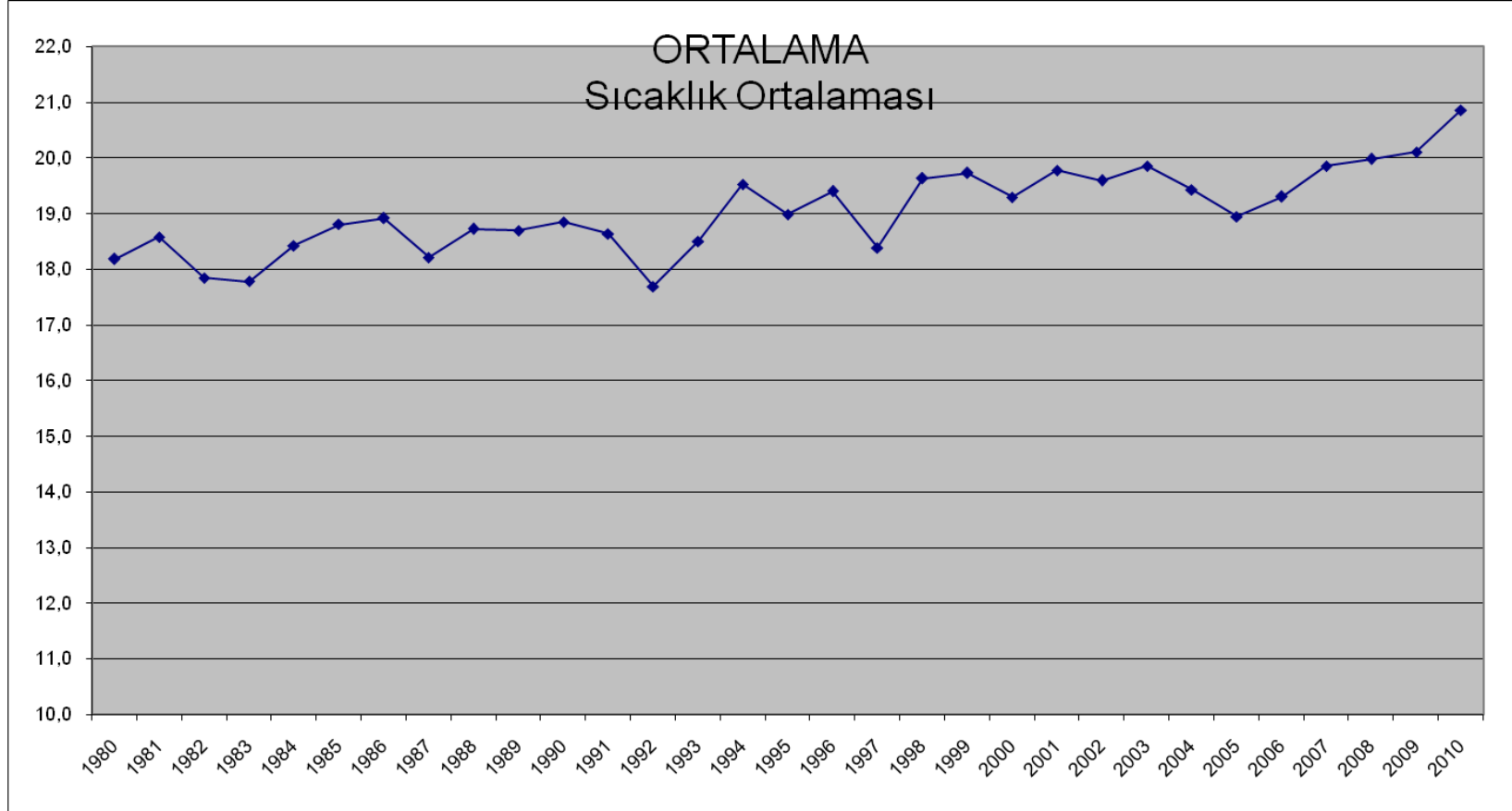
Tablo 1 incelendiği zaman Finike'de son 10 yılda aylık ortalama sıcaklıkların 10 °C'nin altına inmediği görölmektedir. Ocak ayından Temmuz ayına kadar sürekli bir ısınma söz konusudur. Temmuz ayından sonra ise aylık ortalama sıcaklık değerleri düzenli olarak azalmaktadır. Bu sıcaklık değerleri Finike'de kış mevsiminin Akdeniz İkliminin etkisiyle ılık geçtiğini göstermektedir. Kıyı kesimlerde ılık bir kış yaşanırken iç kesimlerde sıcaklıklar daha düşüktür. Elmalı, Korkuteli gibi ilçelerde kış sıcaklık ortalamaları 3°C civarına inmektedir. Yükseklik ve denizden uzaklık sıcaklığın düşmesinde etkili olmaktadır.

Şekil 4 incelendiği zaman 2005 yılından itibaren sıcaklıklarda sürekli bir artış gözlemlenmektedir. Hatta bu sıcaklık ortalamaları daha önceki 25 yılda hiç ulaşmadığı seviyeler gelmiştir. 2009-2010 yıllarında sıcaklık ortalamaları ilk defa 20 °C'nin üzerine çıkmıştır. Bu artışlar bu şekil devam ederse önümüzdeki yıllar sıcaklık artışları iklimde ciddi değişmelere neden olabilecektir. Bu değişmeler bitki, hayvan hatta insan popölasyonları üzerinde ciddi etkiler bırakabilecektir. Veriler ciddi iklim değişimini göstermektedir. Küresel ısınmanın etkileri olarak değerlendirilen bu ölçümler gelecekte yapılacak çalışmalar için önemli bir altyapı oluşturacağı düşünölmektedir.

Türkiye'nin yıllık ortalama sıcaklık değişim grafiği ile Finike'nin yıllık ortalama sıcaklık değişim grafiği önemli ölçüde paralellik arz etmektedir.

Şekil 3. Türkiye’de Yıllık Ortalama Sıcaklık ve Anomali Grafiği (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2010) (www.mgm.gov.tr)

Şekil 4. Finike’de Son 30 Yıllık Sıcaklık Değişim Grafiği (Finike Meteoroloji İstasyonu Müdürlüğü)

Finike’de yaz mevsimi sıcaklıklar yüksek, yağış olasılığı az, güneşlenme süresi uzun ve buharlaşma miktarı yüksek seyreder. Temmuz ayı en sıcak ay olmakla birlikte Ağustos sıcakları da Temmuz ayına çok yakındır.

Finike’de don olayı çok nadir görülür. Bazı kış aylarında soğuk hava kütlelerinin Akdeniz kıyılarına kadar sokulduğu zamanlarda don olayı görülebilmektedir. Don olayının az görülmesi Turunçgiller ve seracılığın gelişmesinde en önemli etken olmuştur.

Finike’de deniz suyu sıcaklığı, Ekim ile Nisan ayları arasında hem hava hem de toprak sıcaklıklarından daha yüksek değerdedir. Deniz suyunun özgül ısı 0,9 olduğu için denizler daha yavaş ısınır, soğurlar (Sür, 270, 1977).

1.2.2. Yağış

Türkiye’de Doğu Karadeniz Bölümünden sonra en fazla yağışı Batı Torosların denize dönük yamaçları ile bu dağlarla kıyı arasında bulunan geniş veya dar kıyı ovaları alır. Bu kıyılarda kışlar yağışlı ve nemli, yazlar sıcak ve kurak, ilkbahar kararsız ve çok değişken, sonbahar ise nispeten kısa ve çoğu kez kış rejimi ile karışmış durumdadır (Yiğitbaşıoğlu, 126, 2000).

Akdeniz Bölgesi’nde Ekim ayından itibaren cephe yağışları görülmeye başlar. Kasım ve Nisan arasındaki dönem yağışlı geçer. Bu bölgeyi etkileyen cepheler, genellikle Orta Akdeniz üzerinden gelir. Cephe yağışları, Aralık ayında en yüksek seviyesine ulaşır. Mayıs ayından itibaren yağışlar iyice azalır ve yukarıda da belirttiğimiz gibi yaz dönemi çoğunlukla yağışsız geçer. Öte yandan, Toroslara güneyden gelen cepheler, dağın güneyine bakan yamaçlara takılır ve buralar kıyı kesimlerine göre daha fazla yağış alır (Atalay ve Mortan, 1977, 218)

Kış mevsiminde, Akdeniz üzerinde karşılaşan polar (cP) ve tropikal (mT) hava kütleleri polar cepheyi meydana getirirler. Sicilya körfezi üzerinde güçlenen cephe, Türkiye’yi Teke Yöresi’nden ve onun kuzeybatısından etkilemeye başlar. Bu cepheye bağlı frontal yağışlar özellikle Finike gibi kıyıda kurulmuş yerleşmeler

çevresinde çok etkili olur. Kıyının hemen gerisindeki dağlık alana ulaşan nemli hava kütleleri yükselirken adyabatik soğuma sonucu yamaçların bol miktarda orografik yağışlar almasına neden olur. Böylece çok nemli ve yağışlı bir kış mevsiminden sonra yağışın azaldığı ilkbahar gelir. Kış mevsiminde dağlık alanda 2000 m'den daha yüksek yerlerde kar yağışı söz konusudur. Özellikle Bey Dağları'nın yüksek kesimleri bol kar yağışı almaktadır (Yiğitbaşıoğlu, 2000, 126).

Yaz yağışların en az olduğu mevsimdir. Bu azalmada en önemli etken, kış mevsiminde Rusya ile Avrupa'ya etkileyen antisiklonun yaz aylarında kuzeye çekilmesi ile, Akdeniz üzerinde oluşmuş polar cephenin yok olmasıdır. Bunun yanı sıra, Sahra üzerinde bulunan kontinental tropikal (cT) hava kütlesi de alanını genişleterek Türkiye'yi etkisi altına alır. Bundan dolayı, yaz mevsiminde yağış miktarında önemli düşüş olur. Bu dönemde zaman zaman orajlı yağışlar görülebilir fakat bunlar yıllık yağış miktarını etkileyecek öneme sahip değildir (Yiğitbaşıoğlu, 2000, 126).

Çalışma alanı olan Finike ilçesi, Teke yarımadasında bulunan bir kıyı ilçesi olduğu için Akdeniz iklimimin karakteristik özelliklerini tam olarak yansıtmaktadır.

Tablo 2. Finike'de Yıllık Yağışın Aylara Dağılışı (Yiğitbaşıoğlu, 2000, 127)

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLIK mm
Yağış	238.4	148.0	89.6	39.1	18.5	7.2	2.4	0.7	7.0	59.9	103.0	244.8	958.6

Yukarıdaki tabloda Finike ilçesinin aylık ortalama yağış değerleri verilmiştir. Buna göre yağışın Ekim, Kasım, Aralık aylarında artarak devam ettiğini ve Aralık ayında maximum değere ulaştığını görmekteyiz. Ocak ayında yine yüksek yağış oranı görülmeyle birlikte Şubat ayından itibaren yağış miktarlarında azalma hızlanmakta bilhassa Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında çok az yağış düşmektedir. Kıyıdan hemen başlayan dağlık alanlar yağış miktarının yanı sıra yağışın türünde de değişmelere neden olur. Kıyıya yağmur düşerken yüksek dağlık alanlara kar düşmektedir. Bu yağışlar sayesinde yağışın bol düştüğü yerlerde bitki örtüsünün gürleştiği ve bilhassa çam ormanlarının geniş yer kapladığı gözlenmektedir.

Finike Akdeniz kıyısında yer alan bir ilçe olduğu için iklimin üzerinde denizin etkisi fazladır. Bu sebeple nem oranı yüksektir. Nemin etkisiyle ilçe merkezinde günlük ve yıllık sıcaklık farkları fazla değildir. Ancak ilçenin kuzeyine yükseltinin ve karasallığın etkisiyle sıcaklık farkı artmaktadır.

1.2.3. Basınç ve Rüzgar

Atmosferi oluşturan gazların bir ağırlığı vardır ve bu ağırlık, atmosferin altındaki ve içindeki cisimler üzerinde de baskı yapar, yani bir basınç halinde kendini hissettirir. Bu gazların ağır olmaları, yer çekimi dolayısıyla, atmosferin alt seviyelerinde bulunurlar. Onun için atmosfer, yeryüzüne yakın kesimlerde daha yoğundur, dolayısıyla basıncı daha fazladır. Yeryüzünden yükseldikçe atmosferin yoğunluğu buna bağlı olarak basıncı azalır (Dönmez, 1979, 81).

Finike’de yıllık ortalama basınç 1.011,5 mb’dır. Basınç değerleri Kasım, Aralık ve Ocak aylarında yüksek; Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında düşük değerlerdedir. İlçede günlük sıcaklık farklarına bağlı olarak meltem rüzgarları görülmektedir. Kıyı kesimlerde deniz ve kara meltemleri, iç kesimlerde ise dağ ve vadi meltemleri görülür.

Rüzgar yüksek basınçtan alçak basınca hava hareketidir.

Rüzgar rejimi üzerinde etkili olan başlıca etkenler, yere yakın atmosferik sirkülasyon koşulları ile bu koşullardaki yıllık ve mevsimlik değişimlerdir. Bu ana etkenlerin yanı sıra topoğrafik özellikler, kara ile deniz ilişkisi gibi faktörler de etkin rüzgar yönünün belirlenmesinde rol oynamaktadır (Yiğitbaşıoğlu, 2000, 121).

Finike’de etkin rüzgar yönü üzerinde topoğrafik durum ile kara-deniz ilişkisinin büyük bir etkisi vardır. Yıl boyunca NNW yönlü rüzgar diğer yönlere göre çok daha fazla esmektedir. Bu durumu, özellikle kış aylarında, İç Anadolu üzerinde etkili olan Sibiryaya alçak basınç alanından çevreye yayılan hava akımları yaratmaktadır. Dağlık alandan kıyıya doğru uzanan vadilerde kanalize olan hava akımları etkin rüzgar yönünü oluşturmaktadır. Finike’de etkin rüzgar yönünün NNW

olmasında Karasu vadisi önemli bir rol oynar. Bu vadinin kökü, ortalama yükseltisi 1.100 m olan Elmalı polyesine kadar uzanmaktadır (Yiğitbaşoğlu, 2000, 121).

Bir kıyı ilçesi olan Finike’de kara ve deniz meltemleri etkilidir. Kara ve denizlerin farklı ısınmasından dolayı oluşan bu rüzgarlar geceleyin karadan denize doğru eserken gündüz denizden karaya doğru eser ve yaz aylarında çok sıcak olan havanın bunaltıcı etkisini bir parça azaltır.

1.3. Bitki Örtüsü

Türkiye, çeşit bakımından, pek zengin bir bitki topluluğuna sahiptir. Bu da her şeyden önce coğrafi mevkiinin, Eski Dünyanın üç kıtasının birbirine en fazla temas ettiği bir noktada bulunmasının, bu geçit ve kaynaşma noktasında, insanların olduğu kadar da, bitkisel ve hayvani diğer canlılar aleminin çoğunun bu merkezde bir araya gelme imkanından ve gelişebilme şartlarının elverişliliğinden, iklimden, daha doğrusu iklimlerden, yön ve etki farklarından, jeolojik gelişmeden, beşeri ve hayvani müdahalelerden, engebeden, özetle bütün bu elverişli faktörlerin bir arada, yan yana bulunmalarının bir sonucudur (Saraçoğlu, 1990, 30).

Türkiye’de daimi yeşil Akdeniz vejetasyon kuşağına kuzeyde Gelibolu yarımadası ve Marmara denizinin kuzey kıyılarının güneye bakan alçak sahaları ile Biga yarımadasının batısı, Ege bölgesinin Ege bölümü, Akdeniz bölgesinin aşağı yukarı tamamı girmektedir (Atalay, 1990, 188)

Bu bölge dahilinde klimaks orman örtüsünü kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları teşkil etmektedir. Bu ormanların tahrip olduğu yerlerde ise çoğunlukla yaprağını dökmeyen meşin yapraklı çalılar (maki) yer almaktadır. Maki vejetasyonunu oluşturan belli başlı türler ise kermes meşesi (*Quercus coccifera*), sandal (*Arbutus andrachne*), kocayemiş (*Arbutus unedo*), keçiboynuzu (*Ceratonias iliqua*), keçiboğan (*Calycoto mevillosa*), defne (*Laurus nobilis*), mersin (*Mrytus communis*), zeytin (*Olea sp.*) menengiç (*Pistacia terebinthus*), sakız (*Pistacia lentiscus*), akçakesme (*Phillyrea latifolia*), erguvan (*Cercis siliquastrum*) dere kenarlarında zakkum (*Nerium oleander*), yaprağını döken hayıt (*Vitexagnus-castus*)

vs. çoğunluktadır. Makinin tahrip edildiği alanlarda ise diz boyu yüksekliğinde olan garig vejetasyonu gelişmektedir. Bu vejetasyonu ise abdest bozan (*Sarcopoteris spinosum*), diken çalısı (*Poterium spinosum*), tüylü laden (*Cistus salvifolius*), sarı çiçekli yasemin (*Jasminum fruticans*), fundalar (*Erica arborea*, *E. Manipliflora*, *E. verticillata*) oluşturmaktadır (Atalay, 1990, 188).

Fotoğraf 6. Turunçova Kasabasının Kuzeydoğusunda Bulunan Dağlık Alanda Doğal Bitki Örtüsü ve Kaya Mezarları (Ayhan KARAKUŞ, 22/08/2012)

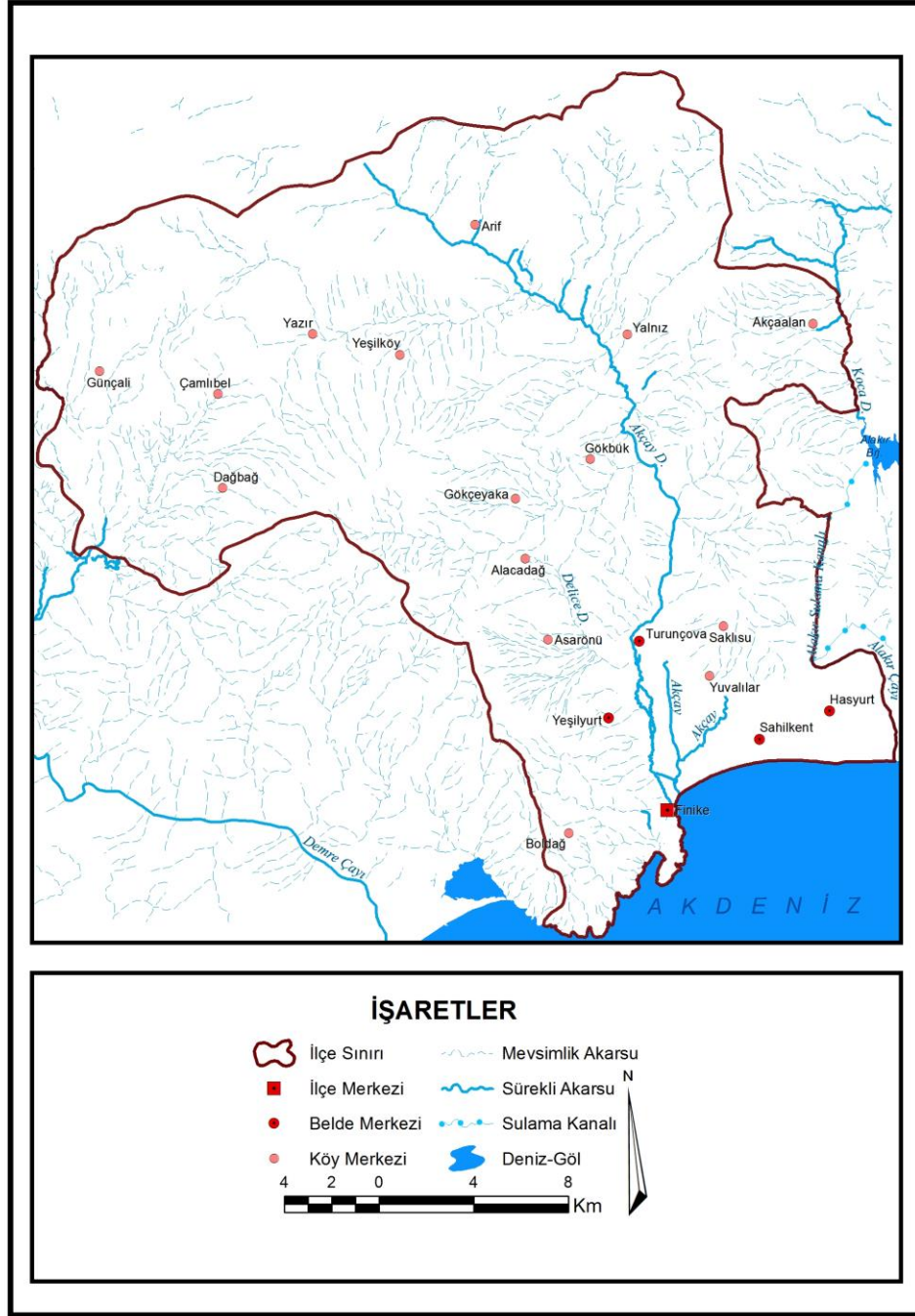
Akdeniz ikliminin etkisi altında kalan Finike Akdeniz bitki topluluğunun yayılma alanındadır. Maki elemanlarının tamamını bölgede görmek mümkündür. Sahilden iç kesimlere doğru genellikle taşlık ve zayıf bir toprak örtüsü bulunması ve geçmiş zamanlarda ormanların tahrip edilmiş olması sebebiyle makiler geniş yer tutar. Yangınlardan ve insan tahribinden korunan alanlarda kızılçam, karaçam ve köknar ormanlarını görmek mümkündür. Alakır ve Akçay vadilerinden Avlan Beline kadar olan alanda ormanlar daha geniş yer tutar. Yukarıda anlatılan ormanlık alanların arasında servi, akça ağaç, çınar, karaağaç, palamut gibi diğer ağaç türlerini görmek de mümkündür (Fotoğraf 6).

Çalışma alanında 0-600 m Yüksekliklere kadar bütün maki elemanlarını çalılık halinde görmek mümkündür. 1000-1200 m yüksekliklerde sedir ağaçları karşımıza çıkmaktadır. Alacadağlar ve çevresindeki yüksek dağlık alanlarda alpin çayırlar ve dağların zirvesine doğru tamamen çıplak kayalıkları görmek mümkündür.

1.4. Hidrografya

Hidrografya sular ilmidir. Konusu, yeryüzü ve yer altı suları ile okyanuslar ve denizlerdir. Bu su kaynaklarının oluşumu ve dağılım düzeni, dağılımı belirlemiş olan doğal faktörler ve bunlardan yararlanma şekilleri hidrografyanın başlıca amaçları arasındadır. Hidrografyayı iklimin diğer elemanlarından, özellikle nem ve yağışlardan, ayrı düşünmek mümkün değildir. Çünkü bütün sukürenin (hidrosfer) sularının ana kaynağı, atmosferdeki nem ve yağışlar olduğu gibi, bunların ana kaynağı da, okyanuslar ve denizler başta olmak üzere, akarsular, göller, bataklıklardaki sular, topraklar içindeki nem ve bitkilerin dokularındaki buharlaşarak havaya karışan özsu gibi suküredeki su kaynaklarıdır (Doğanay, 2003, 369).

Akdeniz bölgesindeki akarsuların rejimine Akdeniz akarsu rejimi denilmektedir. Bu bölgenin iklim özelliğinden kaynaklanmaktadır. Kış döneminde yağışların başlaması ile yükselen akım, yazın buharlaşmanın artması ve yağışların kesilmesiyle azalır. Karstik kaynaklarla beslenen akarsularda yaz ile kış arasında akarsu akımlarında çok önemli bir fark görülmez, buna karşılık, Seyhan ve Ceyhan nehirlerinde akım kış mevsiminde özellikle ilkbahara doğru karların erimesi ile artar, hatta zaman zaman şiddetli taşkınlar oluşur. Yaz döneminde ise akım son derece azalır (Atalay, Mortan, 1997, 219).

Şekil 5. Finike İlçesi Hidrografi Haritası

Çalışma sahasındaki akarsuların rejimleri yukarıda bahsedildiği gibi Akdeniz akarsu rejimidir. Finike körfezine dökülen iki önemli akarsu vardır (Şekil 5). Bunlardan birisi Akçay diğeri ise Alakır çayıdır. Alakır çayı Çayıçi'nin güneydoğusundan itibaren, denize ulaşmaya kadar Kumluca ve Finike ilçelerinin sınırını çizer. Bu çay, Salur yöresini sular buradan Hasyurt ve Sahilkent'i aşarak denize ulaşır.

Akçay'ın çıkış yeri, Elmalı ovasının batısındaki Akdağ'dır. Bu dağın doğu böğründe Yeşilgöl adında oldukça geniş bir göl vardır. Bu gölün 1 km. kadar güneyinde, göl düzeyinden biraz yüksekte çok kuvvetli bir pınar çıkar ve hemen orada çok yüksekten bir şüt yapar. Burasına Uçarsu derler. Dağın üzerine düşen karlar kışın eremediği, her tarafı don tuttuğu için bu pınar kışın kesilir ve akmaya baharla başlar. Yeşilgöl'den açıktan su çıkmasa da, çakıllar arasına batan suları biraz ilerde açığa çıkararak doğuya doğru uzanır. Bu gölün 5-6 km. kadar kuzeyinde İkizgöl adında iki göl vardır. İşte bu taraftan da adı üzerinde Subaşı yaylasında çok kuvvetli bir pınar çıkararak doğuya doğru uzanır. Buna Kanlıçay derler. Bu diğerlerinden büyüktür. Bu, Yumru dağ diplerini izler, önce Yeşilgöl ayağını, sonra Uçarsu'yu ve Yumru'nun güneydoğu dibinde birçok gözlerden doğan Sıradon pınarından oluşan Sıradon çayını alır, oldukça kuvvetli bir çay halini alır ovada buna Akçay derler, ovanın güneyi boyunca uzanarak Avlan gölüne dökülür. Elmalı ovasının güneyinde bununla çok fasulye, mısır ve bostan sulanır ve bu sebeple yaz sonlarında göle kadar inemez olur (Saraçoğlu, 1990, 183).

Finike bahçelerinin hemen doğusunda, kuzeyden doğuya doğru uzanan Tocak dağı dibinde, Zengenler Kavağı, diğer adıyla dernek Yeri denen bir mevki vardır. İşte burada, yeraltında teşekkül etmiş bir ırmak halinde kuvvetli sular çıkar (7m³) ve Göksu adıyla doğruca Akçay'a dökülür. Bu pınarın sularının Elmalı Düdeni'nden geldiği söylenir ki, yapılan basit denemeler bunu doğrular niteliktedir. Antalya'dan Finike'ye kadar olan bütün bu dağlık ve kıyı yöresinde Elmalı düdeninin batan suları kadar su ancak burada çıkar; düdenin batan suları da bu yönü tutar. Elbette, yeraltında buna daha bir takım ilavelerde olmaktadır (Saraçoğlu, 1990, 184).

Finike'de ilçe sınırları itibarıyla doğal göl yoktur. Yukarıda sayılan bazı göller Elmalı sınırları içerisindedir.

İlçe deniz kenarına kurulmuştur. Kıyıda güzel bir marina vardır. Yazın yatlarıyla gelen turistler Finike'nin doğal güzelliklerini ve kültürünü tanıma imkanı bulmaktadır. Bu yörenin en önemli limanı Finike limanıdır.

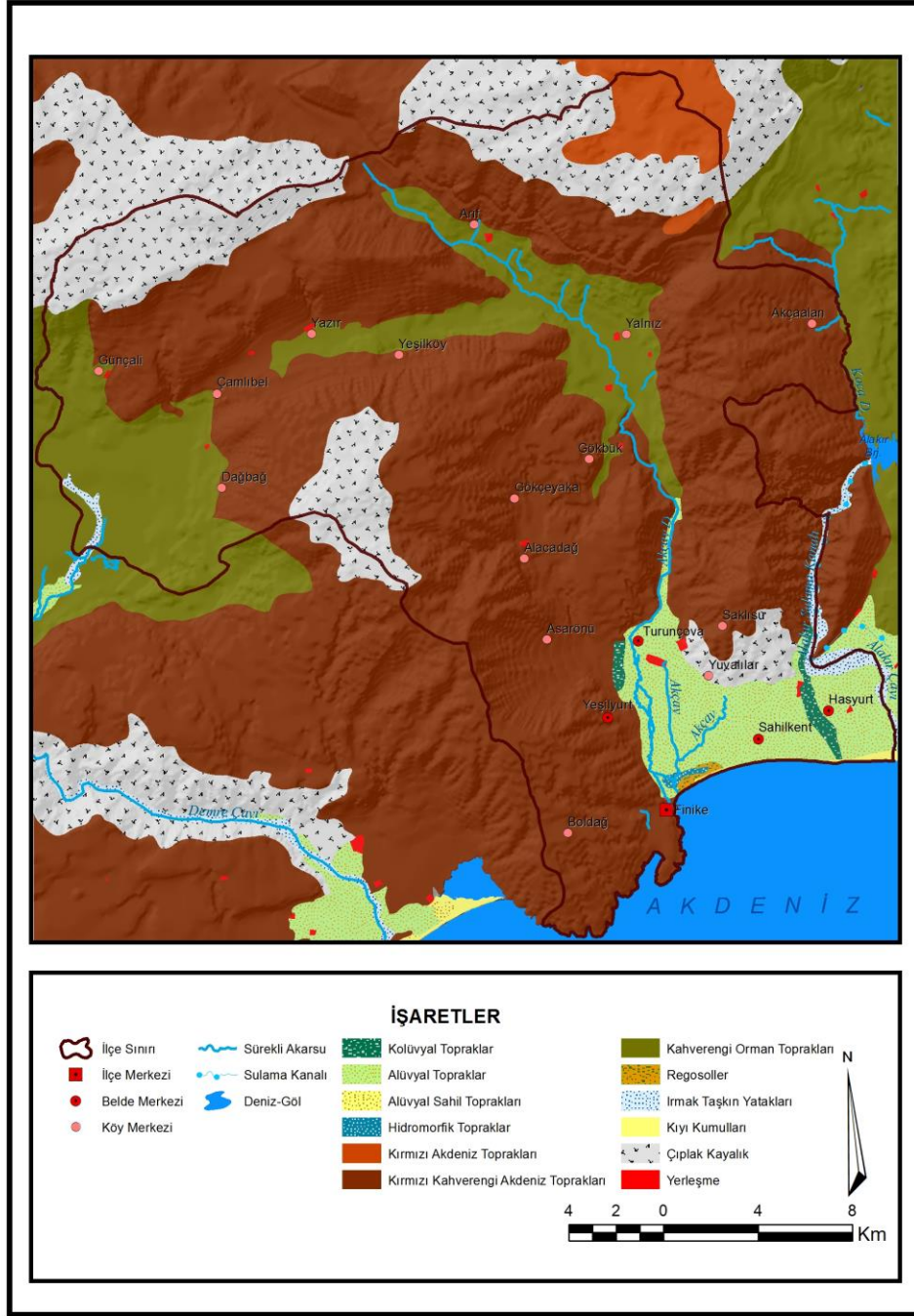
1.5. Toprak

Toprak oluşumunu etkileyen topografya faktörleri, yükselti, bakı, eğim ve drenajdır. Ülkemiz hem yüksek hem de eğim şartları fazla olan bir topografyaya sahiptir. Bilhassa Anadolu'nun kuzey ve güneyinde uzanan dağ kuşaklarında yükselti, eğim ve bakı şartları kısa mesafeler dahilinde sık sık değişmektedir. Bu durum ise aynı bölge ve hatta yöre dahilinde gerek yatay ve gerekse dikey yönde farklı toprak tiplerinin oluşmasına neden olmaktadır (Atalay, 1994, 226).

İlçede sahil boyunca ve Alakır çayı ile Akçay vadilerinde alüvyal depolar vardır. Her türlü bitkinin yetişebildiği bu topraklar ilçe tarımının gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. İlçede kolüvyal depolar da mevcuttur. Dağlık arazilerin eteklerinde, tarımsal verimin düştüğü, geçirgenlik oranının arttığı bu topraklar kuzeye gittikçe artmaktadır.

İlçede bulunan bir başka toprak türü kahverengi orman topraklarıdır. Dağlık ve ormanlık alanlarda rastladığımız bu toprak türü yer yer sebze ve meyveciliğin yapıldığı alanlardır.

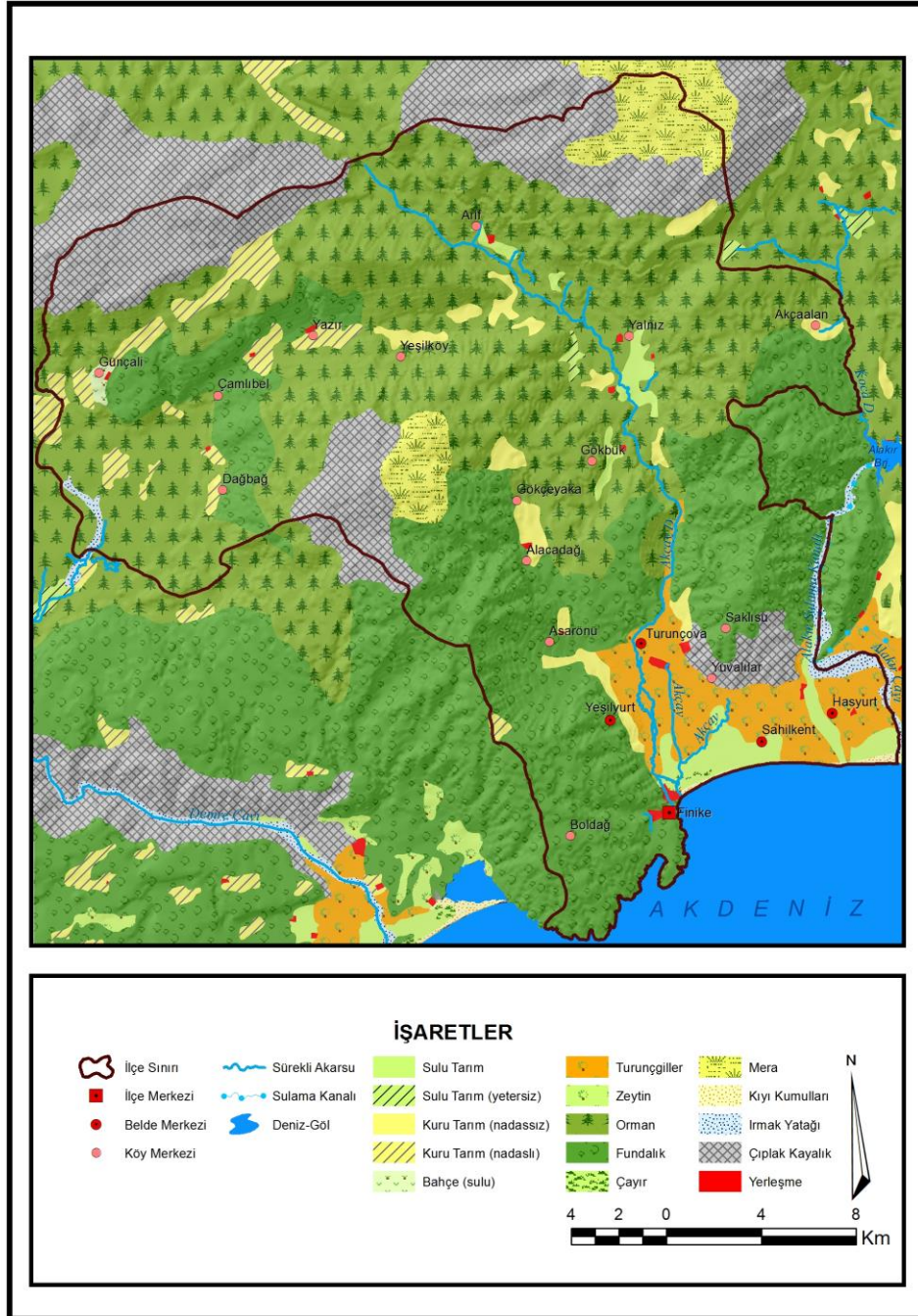
Kırmızı Akdeniz toprağı ilçede rastlanan diğer toprak türüdür. Orta derecede verimli bu topraklar kalkerlerin ayrışmasıyla oluşan alanlarda yoğunlaşmaktadır.

Şekil 6. Finike ve Yakın Çevresinin Toprak Haritası

Çalışma sahasının toprak haritasına baktığımız zaman (Şekil 6) bölgenin büyük bölümünde Kırmızı Kahverengi Akdeniz Topraklarının yer aldığını görürüz. Bu topraklar dağlar ile denizin birleştiği Finike İlçe merkezinin hemen batısından başlayarak Elmalı sınırına kadar uzanır. Ana kayanın yüzeye çıktığı yerler dışında her yerde bu toprağı görmek mümkündür. Bitki örtüsünün yoğunlaştığı alanlarda bu

toprak yerini Kahverengi Orman Topraklarına bırakmaktadır. Akçay'ın yukarı çığırındaki vadilerde ve çalışma sahasının kuzeybatı sınırlarında bu topraklara rastlamak mümkündür. Arazi yapısı toprakların kullanımını büyük ölçüde şekillendirmektedir (Şekil 7).

Şekil 7. Finike ve Yakın Çevresinin Arazi Kullanım Haritası

Genel olarak akarsuların doldurduğu verimli alüvyon alanlar sulu tarım alanlarıdır. Buralarda seracılık, turunçgiller ve çeşitli bahçe bitkileri yetiştirilir. Haritadan da anlaşıldığı gibi bu alanlar (Şekil 7) Finike İlçe merkezinden başlayıp doğuya doğru uzanmaktadır. Yer yer 15-20 km. derinlik gösteren bu ovanın hemen arkasında dağlar başlar. Dağlar genellikle yerleşim yerlerine yakın olduğu için ormanların tahribi sonucu oluşan makilikler ve çıplak kayalıklarla örtülüdür. İç kesimlere doğru ilerledikçe ormanlık alanlar, yer yer kuru tarım alanları ve fundalıklar karşımıza çıkar. Çalışma sahasının en kuzey kısımlarında yükselti iyice artmakta, buralarda sıcaklığın da iyice düşmesi ile yine çıplak kayalar ve molozlar karşımıza çıkmaktadır. Arazi sınıflandırmasına bakacak olursak (Şekil 8), çalışma sahasında 8 sınıf arazi vardır.

I. Sınıf Arazi

Daha çok Alakır çayının vadi yatağının dışında kalan düz alanlarda karşımıza çıkar (Şekil 8). Akarsuyun aktif olduğu yerde olmadığı için erozyona maruz kalmaz. Kolayca işlenebilen, derin, geçirgen ve verimli topraklar vardır. Topraklar iyi drenaj koşullarına sahiptir, olağanüstü yağışlar olmadığı müddetçe sel baskınlarına maruz kalmaz. Bilhassa Alakır çayının batısında Sahilkent bu tür topraklar üzerinde kurulmuştur. Burada seracılık entansif tarıma iyi bir örnek teşkil eder. Çok verimli olan bu bölge yöre halkı ekonomisine önemli katkı sağlar.

II. Sınıf Arazi

Akçay'ın ovaya ulaştığı alanlarda ve yer yer Akçay vadisinde karşımıza çıkar (Şekil 8). Her ne kadar sahildeki araziye benzese debu alandaki topraklarda hafif eğim vardır. Eğimin etkisiyle hafif şiddette erozyon görülür. Buna bağlı olarak da Sahilkent kadar yoğun seracılık faaliyetlerinin olmadığı daha çok portakal bahçelerinin yer aldığı bölgedir.

III. Sınıf Arazi

Finike ovasında I. ve II. sınıf araziler dışında kalan alanların çok büyük bir çoğunluğu III. sınıf arazidir (Şekil 8). Bunun dışında yine Akçay'ın vadisinde yer yer III. sınıf arazilere rastlanır. Bu alanlar orta dereceli eğimli olmasına karşın tarımsal aletlerle eğimlerin azaltıldığı büyük çoğunluğunun portakal bahçeleriyle kaplı alanlardır. Yer yer çapa bitkilerinin görüldüğü araziler olmasına karşın çeşitli alanlardan toprak getirerek seracılık faaliyetleri yapılan alanlar da vardır. Finike ovası dışında Akçay'ın vadisinde kurulmuş olan Yalnız köyü çevresinde de II. Sınıf topraklar görülür. Yalnız köyü ve çevresinde bu tür topraklarda seracılık ve meyve bahçeleri yarı yarıya oranda kullanılmaktadır.

IV. Sınıf Arazi

IV. Sınıf arazi çalışma sahasında nispeten az görülmektedir (Şekil 8). Bu tür araziler Akçay'ın vadisinde küçük adacıklar şeklinde görülür. Tarıma elverişli olmayan bu arazilerde teraslama çalışmaları yapılmaktadır. Bölgede çok değerli olan tarım topraklarını genişletmek amacı ile bu tür teraslama çalışmaları yoğundur.

V. Sınıf Arazi

Düz ve düze yakın olan bu arazi tipi daha çok Akçay'ın denize yaklaştığı alanda görülür. Tarıma elverişli olmayan bu alan ilçe merkezine yakın olduğu için daha çok yerleşime açılmıştır.

VI. Sınıf Arazi

VI. Sınıf araziler de bölgede geniş yer kaplamaz. Bu tür araziler dağ eteklerinde kısım kısım dağılmış vaziyette karşımıza çıkmaktadır. Finike ovasının batısında bulunan Alacadağ'ın eteklerinde bir şerit halinde, yine Akçay ve kollarının bulunduğu vadi yamaçlarında bu tür araziler vardır (Şekil 8). Bu araziler tarıma müsait değildir. Daha çok ormanlık alanlar ve çayırlarla kaplıdır. Bu alanlarda eğimin fazla olması sebebiyle şiddetli erozyon ve yer yer toprak kaymaları görülür.

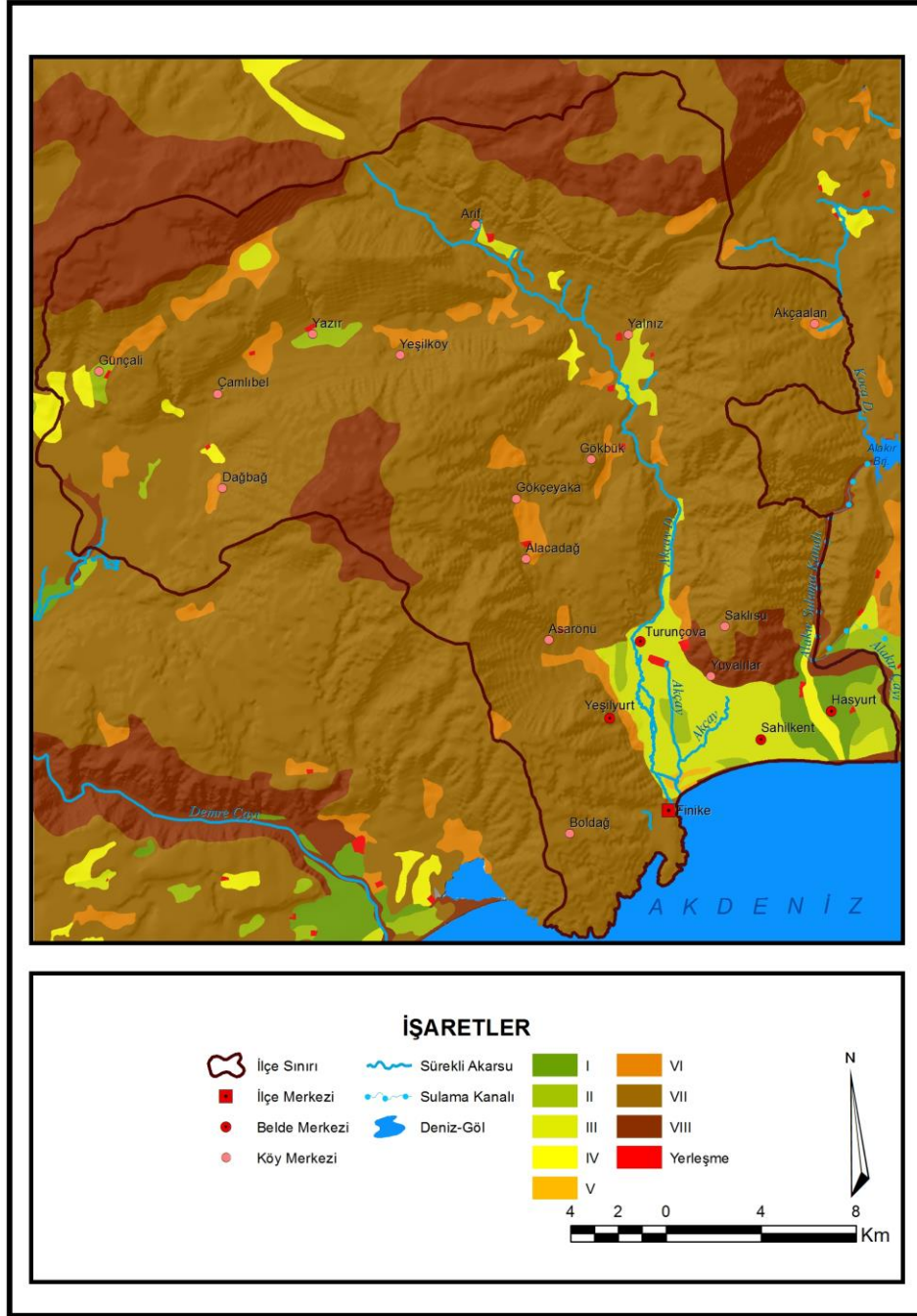
VII. Sınıf Arazi

Finike ve çevresindeki arazinin çok büyük bir kısmı VII. Sınıf arazilerden oluşur. Alacadağ çok büyük bir kütle olarak VII. Sınıf arazilerden oluşur. Buraların büyük çoğunluğu çıplak arazi, garig, maki ve ormanlardan oluşur. Eğim çok fazla, toprağın su tutma kapasitesi çok düşüktür. Erozyonun çok şiddetli olması yer yer çıplak kayaların yüzeyde görülmesine neden olmuştur. Çok arızalı olan bu tür alanlarda ormancılık faaliyeti dahi zor yapılmaktadır.

Alacadağ ve çevresinden başka Akçay'ın doğu yamaçları ve buralarda bulunan arazi de VII. Sınıf arazi gurubuna girer. Buralarda da erozyon ve heyelan çok şiddetlidir.

VIII. Sınıf arazi

Beydağlarının Finike sınırları içinde kalan kısmı, Pancarlı dağı ve Cehennem dağlarının bulunduğu alanlar ve Alacadağ'ın zirve ye yakın bölümleri VIII. Sınıf arazilerden müteşekkildir (Şekil 8). Bu bölgeler tarımsal faaliyetler, meralar ve hatta ormancılık için elverişli olmayan alanlardır. Buraların büyük bir bölümü taşlık ve kayalıktır. Yükseltinin fazla olması ve eğim toprağın oluşmasını engeller. Buralar ancak turistik geziler ve dinlenme alanları olarak kullanılabilir.

Şekil 8. Finike ve Yakın Çevresinin Arazi Kabiliyeti Sınıflandırılması

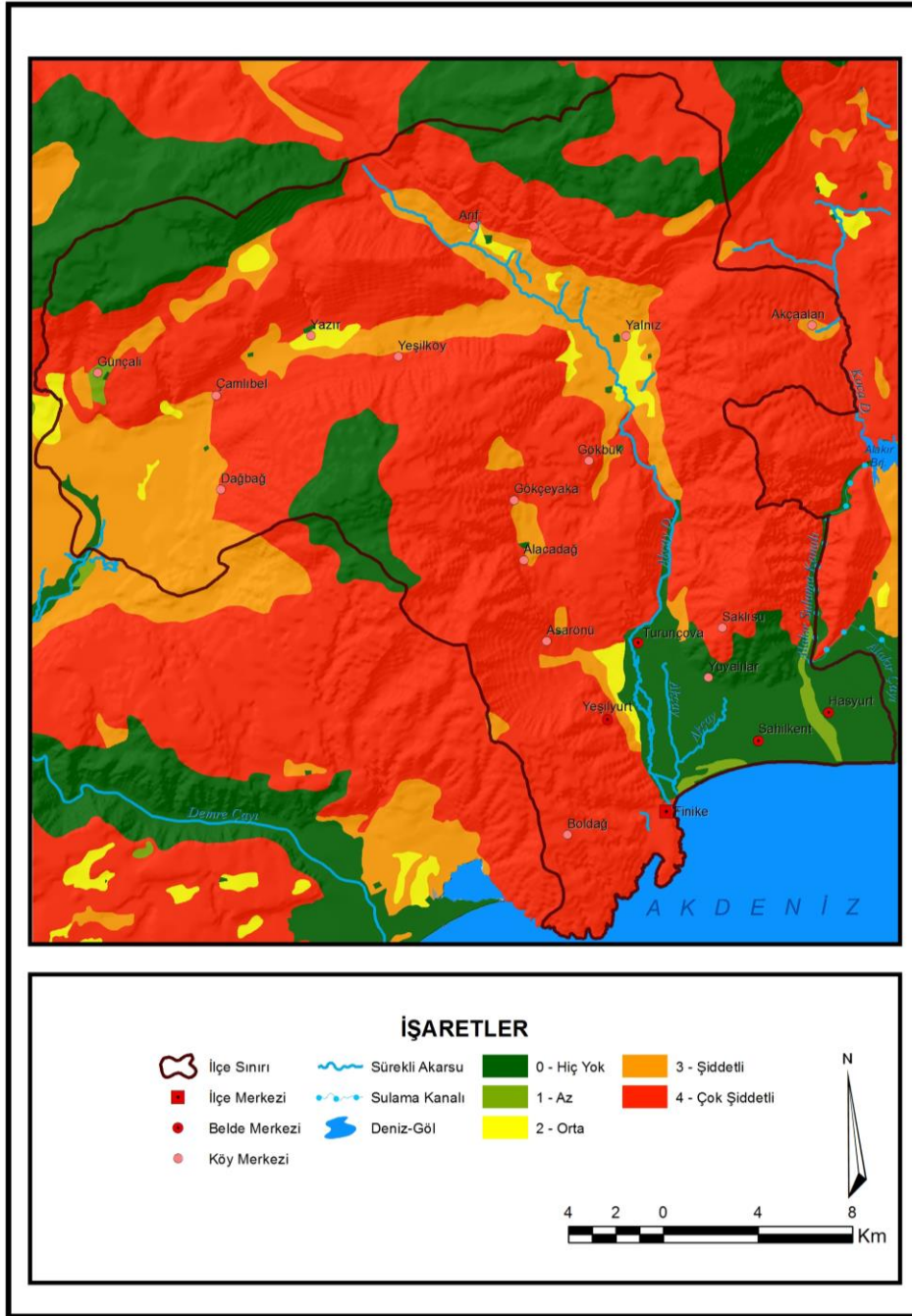
Finike'nin arazi kullanım haritasına genel olarak bakıldığı zaman alanın çok büyük bir kısmının tarıma elverişli olmadığı görülür (Şekil 8). Sahile yakın kesimlerde ancak % 10'luk bir arazi tarıma elverişlidir. Ne var ki arazi gözlemleri sırasında Akçay'ın vadisinde bulunan dere yatağında ve vadinin eğimli yamaçlarında tarımsal faaliyetlerin yapıldığı görülmektedir. Gün geçtikçe artan nüfus ve tarım

alanına olan ihtiyaç insanların dere yatağını daha fazla işgal etmesine ve daha dik arazileri bir şekilde teraslayarak tarıma açmasına sebep olmaktadır.

Bu durum ilerde ciddi tehlikelere yol açabilir. Tarımsal faaliyetler ve yerleşmelerin artması dere yatağının tıkanmasına ve şiddetli yağan bir yağmurun zincirleme etkisi ile pek çok yerleşmenin ve tarım arazisinin sel baskınlarına maruz kalmasına neden olabilir.

Bu durumun önlenmesi için Avlan belinden sahile kadar uzanan çay yatağının etüdünün yapılması, arazi sınıflandırılmasının yapılması uygun olmayan yerlerin yerleşime ve tarıma açılmaması, açılan yerlerin iptal edilerek çayın doğal akışının sağlanması gerekmektedir.

Çalışma sahası erozyon şiddeti bakımından da farklılıklar göstermektedir (Şekil 9). Alanın büyük kısmı çok eğimli ve yüksek dağlardan oluştuğu için erozyon çok şiddetlidir. Erozyonun çok az alanlar ise ya çıplak kayalıklar ya da eğimin çok az olduğu ovalık alanlardır. Haritadan da anlaşılacağı üzere (Şekil 9) çalışma sahasının büyük bir bölümü şiddetli erozyona maruz kalmaktadır.

Şekil 9. Finike ve Yakın Çevresinin Erozyon Haritası (KHGM, 1993, Antalya İli Arazi Varlığı, T.C. Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı, Köy Hizmetleri Genel Müd. Yay., Ankara).

Erozyonun en az olduğu yerler çalışma sahasının güneydoğusundaki verimli düzlükler ile toprağın bulunmadığı kayalıklardır. Bunun dışında arazinin büyük kısmında şiddetli erozyon vardır. Eğimin fazla olması, kış yağışlarının şiddetli olması ve bitki örtüsünün tahrip edilmiş olması arazide erozyonu arttıran temel etkenlerdir. Kofu Dağının güney yamaçları, Alacadağ'ın bitki örtüsünden yoksun eğimli bölgeleri, Alakır ve Gökçay vadileri erozyonun arttığı alanlardır.

2. BÖLÜM

BEŞERİ COĞRAFYA

2.1. Tarihi Gelişim

2.1.1. Likyalılar

Eski çağlarda Finike ilçesinin kurulduğu alana “Likya” denirdi. Likya'nın sınırları; Doğuda Pamfilya, batıda Karya, kuzeyde ise Psidya olarak belirlenmişti. Finike'ye bu adı Fenikelilerin verdiği rivayet edilmektedir. Finike ve çevresine ilk yerleşimin M. Ö. 2000 yıllarına kadar dayandığı yapılan kazılardan anlaşılmaktadır.

Fotoğraf 7. Saklısu Mevkiinin Kuzeyinde Likyalılardan Kalma Kaya Mezarları (Ayhan KARAKUŞ, 22/08/2012)

Büyük tarihçi Heradotos'a göre Likyalılar, Girit'ten göç etmiş bir topluluktur. Çağdaş tarihçilerimizden Oktay Akşit'e göre ise, Eski doğu ve Mısır kaynakları bize daha önemli bilgiler sunmaktadır. Bu kaynaklarda Likyalılar, Lukkalar adı ile anılmaktadırlar ve en iyimser tahminle M. Ö. 2000 yıllarından beri Likya'da oturmaktadırlar (Kapusuzoğlu, 2001, 2).

Finike ilçe sınırlarında ve yakın çevresinde bir çok kazı yapılmaktadır. Bu kazılarda önemli kalıntılar ele geçmiştir. Likya uygarlığından kalan bu kalıntılar,

yapılan arkeolojik araştırmalardan elde edilen bulguların en eskileridir (Kapusuzoğlu, 2001, 3).

Fotoğraf 8. Arykanda Antik Kenti (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Yapılan kazılardan biri de M. Ö. 2000’li yıllardan beri yerleşim yeri olarak kullanılmış olan Arykanda şehridir. şehirde henüz yeryüzüne çıkarılmayan alanlar bulunmakta ve kazılar devam etmektedir. M. Ö. ikinci yüzyılda Likya Birliğinde Arykanda 1 oyla temsil edilmektedir. M. S. 1441 yılında büyük bir depremle hasar gören şehir daha sonra tekrar onarılmıştır. M. S. 4. yüzyıldan itibaren Arykanda halkı Hıristiyanlaşmaya başlamıştır. M. S. 5. yüzyıldaki büyük depremden sonra halkın büyük bir kısmı güneye. atallar yakınına göçmüşler ve orada yerleşmişlerdir. 7. ve 8. yüzyıllarda Arap saldırılarına maruz kalmışlar ve çevredeki güvenli yerlere çekilmişlerdir. Türkler 11. yüzyıldan itibaren Likya Bölgesinde göçer kabileler halinde görülmeye başlamışlardır. İngiliz Gezgin Charles Fellows 1838’de Arif Köyüne gelir ve köy yakınındaki kalıntının Arykanda olduğunu keşfeder. 1971’den bu yana Arykanda kazıları devam etmektedir.

Tarihte bilinen ilk demokratik birliği kurmuş olan Likyalılar, farklı şehirlerden bir araya gelmiş olmalarına rağmen ortak bir kùltür yaratmış ve var oldukları sürece bunu paylaşıp yaşatmışlardır. Bunu arkalarında bırakmış oldukları, bu güne kadar ayakta kalabilen eserlerinin izlerinde rahatlıkla görebiliriz. Likya

Birliği hakkında edinilen bilgilere göre Birlik önemli-önemsiz toplam 23 Őehirden oluşmuştur. Günümüze kadar dayanabilmiŐ en büyük altı Şehir olan Arnna (Ksantos), Patara, Pinara, Tlos, Myra ve Olympos'un 3'ero y hakkı bulunurken, daha önemsiz ve küçük Şehirlerin 1 ya da 2 oy hakkı vardır. 2 ya da daha fazla sayıda Likya kentinin bir araya gelerek oluşturduğu politik birliğe Sympoliteia adı verilir (Kaş Kaymakamlığı).

Likya, M. S. 2. ve 3. Yüzyıllarda yaşadığı büyük depremlerin ve M. S. 6 ve 8. Yüzyıllar arasında yaklaşık 200 yıl süren veba salgınının ardından bir daha kendisini toparlayamamıŐtır. M. S. 8. yüzyıllarda Arap akınları ve bu sreye kadar da korsan saldırıları sebebi ile terk edilen bölge, 13. yüzyılda Türk Beylikleri ile yeniden yerleşime açılmıştır.

2.1.2. Selçuklu ve Osmanlı Dönemi

Bizans'ın zayıflamaya başlaması ile bölgede Arap saldırıları görülmeye başlamıştır. Hatta zaman zaman bazı bölgeler, Araplar tarafından işgal edilmiştir. 1071 Malazgirt Zaferi, bölgedeki Türk hkimiyetinin de müjdecisi olmuştur, kısa zamanda tüm Anadolu ile birlikte, Finike Yöresi'de Selçukluların yönetimi altına girmiştir (Kapusuzoğlu, 2001, 4).

Osmanlı Devleti'nde, Teke Sancağı ya da Teke ili denildiğinde, Antalya Merkez Kaza, Finike, Kaş, Kalkan, Gömbe, Elmalı, İstanos, Kızılkaya, Kocaaaliler ve Karahisar-ı Teke denilen yerleŐimleri içine alan bir bölge anlaŐılmaktaydı. Günümüzde Teke Bölgesi denildiğinde ise, iÇin içine biraz folklorik unsurlar eklenerek, genellikle Burdur ve çevresi kastedilmektedir (Tızlak,2010,3-4).

Türk-İslam kaynaklarında ise, Teke Sancağı ya da Teke Bölgesi isimlendirmesine, ilk defa Osmanlı döneminde rastlanmaktadır. Karşımıza bir sancak olarak çıktığı ilk tarih 1393'tür (Tızlak, 2010, 1).

Kısacası "Yrk", Oğuzlar'ın İslam dinini kabul edenlerine verilen isimdir ve gerçek bir Türkmen topluluğudur. Teke Beyliği ise, Osmanlı döneminde, yaklaşık

1301'lerde, Isparta Eğirdir merkezli olarak kurulan, Hamitoğulları Beyliği'nin Antalya şubesine verilen isimdir. Teke Beyliği olarak adlandırılan bu şube, 1327'de ortaya çıkmış ve 1393'de Osmanlı hakimiyetine girmiştir. Timur'un 1402 tarihinde Ankara Savaşı'ndan sonra, Anadolu Beylikleri'nin yeniden canlandırılması sürecinde, Teke Beyliği, yani Hamitoğulları'nın Antalya şubesi yeniden ortaya çıkmıştır. Ancak 1423 yılında, Teke Beyliği'nin toprakları kesin olarak Osmanlı yönetimine girmiş ve böylece bu beylik ortadan kalkmıştır (Tızlak, 2010, 3-4).

İlçede 1800'lü yıllarda gemilerle ticaretin sürdürüldüğü görülmektedir. Bilhassa ormanlık alanlardan getirilen keresteler kumsalda biriktirilmekte buradan diğer ülkelere gönderilmektedir. Kerestelerin sahile ulaştırılmasında Alakır Çayından yararlanılmıştır.

Alakır vadisi denen bölgede yetişen ürünler eskiden beri Finike limanı aracılığı ile ihraç edilmiştir. XIX. Yüzyılda İğdir bölgesine gelen seyyahlar özellikle bölgenin orman yapısına dikkat çekmeyi ihmal etmezler. Bunlardan birisi olan Kaptan Beaufort, 1811 yılında Finike körfezine yakacak odun ve içecek su ikmali için demirlediğinde İğdir ve Kardıç ormanlarından kesilen "Kumsalda büyük yığınlar halinde yatan çam keresteleriyle önemli bir ticaret sürdürüldüğünü" vurgulamaktadır (Baeufort, 2002, 33).

2.1.3. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Cumhuriyet döneminin başlarını yansıtan Teşkilat-ı Mülkiye'ye göre Finike kazasının Kuzca (Göden) ve Kumluca (Sarıkavak) adlarında iki nahiyesi ile 33 köyü vardır. Kuzca nahiyesine Çayıçi, Dere, Karacaağaç, Karacaören, Kuzca, Göden ve Gölcük adlı köyler, Kumluca nahiyesine ise Adrasan, İğdir Yazırı, Ortakiz, Belen, Töngüşlü Aşireti, Hacıveliler, Sarcasu, Sarıkavak, Savrin, Gagaz, Kavakdibi, Kerçen, Yeni Osmanlı ve Yenice gibi köyler bağlı idi (DV. STMKA, 136).

Cumhuriyet'in 10. yılının eşiğinde Finike kazasında 23 adet değirmen bulunuyordu. Kazaya 12 köyü olan merkez nahiyesi, 11 köyü olan Kumluca nahiyesi ile 7 köyü olan Kuzca nahiyesi bağlı idi. Kumluca nahiye merkezinde 80 hane, 10

dükkan, bir mektep, bir resmi daire bulunuyordu. Kuzca nahiye merkezinde ise 67 hane, bir mektep, bir resmi daire vardı (DV-VİUM, 94, 43, 76-80, 51).

1931 yılında Finike'nin Kumluca nahiyesinde otomobil seferine müsait sadece 20 km yol vardır (İB-VİUM).

Cumhuriyet'in 1938 yılına gelindiğinde Finike kazasında şehir ve kasaba merkezinde 561 kadın ve 683 erkek, köylerde 9.161 kadın ile 8.533 erkek yaşamaktaydı. Kazada havası iyi olan Kuzca nahiyesi hariç bütün köyler ya akar çaydan ya da kuyulardan su ihtiyacını karşılamaktadır (DV. VİUM, 113).

1951 yılında Antalya-Gödene-Finike yolunun 16 km oturtulmuş hale getirilirken, 1952 yılında 20 km tesviye edildi (AV-DYÇ, 3-22).

2.2. Nüfus

2.2.1. Nüfusun Gelişimi

Bölgenin idari durumunu en iyi 1289/1873 yılına ait Konya Vilayeti Salnamesi'nde görebiliyoruz. İğdir-Kardıç bölgesinin köylerini tam olarak görebilmek için Elmalı kazasına bağlı Finike, İğdir ve Kardıç nahiyelerinin köy, hane ve nüfus durumunu veriyoruz.

Tablo 3. Elmalı Kazası Finike Nahiyesine Bağlı Köylerin Hane ve Nüfus Durumu (1873)

Köyün Adı	Hane sayısı	Nüfusu
Bağyaka	54	132
Alasın	29	71
Yozgat	34	76
Yalnız	44	115
Sarıcasu	26	49
Adrasan	24	55
Hacıveliler	6	17
İncirağacı	17	42
Çavdır	12	39
Hallaçlar	23	65
Hacıköyü	35	89
Arif	109	280
Gakaz	7	13
Alacadağ	36	92
Örenkiz	19	51
Yazır	66	207
Salur	9	18
Ernaz	41	104
Yenice	88	260
Torunlar	25	75
Yekün	699	1.850

Kaynak: Türkiye Araştırmaları Dergisi (Selçuklulardan Cumhuriyet'e Kumluca Bölgesi, Muhammet GÜÇLÜ)

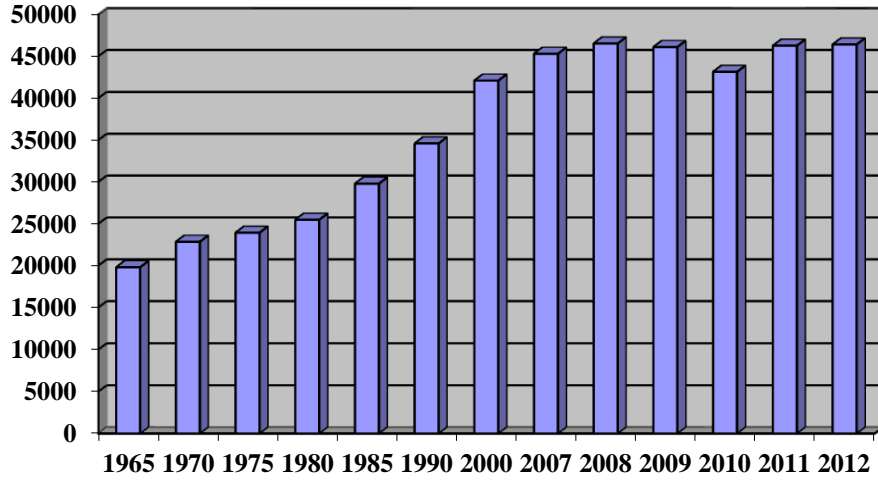
Yukarıdaki tabloda yer alan bazı köylerin 1873 yılı nüfus miktarı ile günümüz nüfusunu karşılaştıracak olursak; Yalnız Köyü'nün nüfusu 115'den 810'a, Alacadağ'ın 92'den 149'a, Arif Köyü'nün 280'den 1.084'e, Yazır Köyü'nün 207'den 304'e çıktığı görülmektedir. Buna karşılık 1800 yılların son çeyreğinde adı dahi olmayan Hasyurt (6.539), Sahilkent (8.490), Turunçova (8.342) gibi sahile yakın yerleşimlerin çok büyük bir hızla nüfus aldığı görülmektedir. 1800 yıllarda göçer hayvancılığında etkisiyle dağlık köyler daha fazla nüfusluyken günümüzde tarım ve turizmin etkisiyle sahil bölgelerine yoğun göç olmuştur. Günümüzde Finike ilçe merkezi başta olmak üzere Yeşilyurt, Turunçova, Sahilkent ve Hasyurt çalışma alanının en yoğun nüfuslu yerleridir. Bu yerleşim merkezlerinin tamamı denize yakın, verimli ve düz alanlarda kurulmuşlardır. 1873 yılı Konya Salnamesine göre Finike ve Kumluca ilçelerinin toplam nüfusu 1.850 kişi olarak görülmektedir. 1990 yılına gelindiği zaman sadece Finike'nin nüfusunun 34.576 kişi olduğu 2000 yılında ise bu rakamın 42.087 kişiye çıktığı görülmektedir.

Tablo 4. 1965-2013 Yılları Arası Finike İlçesinin Nüfus Miktarı.

Yıllar	Erkek	Kadın	İlçe Merkezi	Köy	Toplam
1965	9.831	9.963	4.352	15.442	19.794
1970	11.316	11.519	4.795	18.040	22.835
1975	12.125	11.792	4.200	19.717	23.917
1980	12.859	12.602	4.239	21.222	25.461
1985	15.267	14.509	5.034	24.742	29.776
1990	17.625	16.951	6.700	27.876	34.576
2000	21.435	20.652	9.746	32.341	42.087
2007	22.824	22.472	10.509	34.787	45.296
2008	23.374	23.146	11.244	35.276	46.520
2009	23.211	22.884	11.199	34.896	46.095
2010	23.101	23.037	11.329	34.809	46.138
2011	23.215	23.041	11.515	34.741	46.256
2012	23.389	23.016	11.961	34.444	46.405
2013	23.408	23.122	-----	-----	46.530

Kaynak: TÜİK (2013)

Çalışma alanının nüfus durumu incelendiği zaman 1965 yılına kadar yapılan sayımlarda Kumluca ile Finike birlikte ele alındığı için Finike'nin nüfusu hakkında sağlıklı bilgiye ulaşılamamıştır. 1965 yılından sonraki TÜİK verilerine göre (Tablo 4) toplam nüfus 19.794 kişidir. Bu tarihte 4.352 kişi ilçe merkezinde bulunurken 15.442 kişi köylerde yaşamaktadır. Kadın nüfusu bu tarihte erkeklerden biraz fazladır. Bu tarihten sonra köy nüfusu hızla artarken ilçe merkezi nüfusu aynı hızla artmamış hatta 1975 yılında bir miktar gerilemiştir. 2008 yılına kadar ilçe nüfusu ve köy nüfusu sürekli artmıştır. 2009 yılında ise hem köy hem de ilçe nüfusunda bir miktar azalma gözlenmiştir. 2009 yılından itibaren ilçe ve köy nüfuslarındaki artış devam etmiştir. Kadın-erkek nüfuslarındaki artış oranında genel nüfus artış oranındaki dalgalanmaya paralel bir durum sergilemiştir. Ancak 1965 yılında kadın nüfusu erkeklerden fazla iken 2012 yılına gelindiği zaman erkek nüfus kadın nüfustan fazla olmuştur.

Şekil 10. Finike İlçesi'nin 1965-2012 Yılları Arası Nüfus Artış Grafiği (TÜİK)

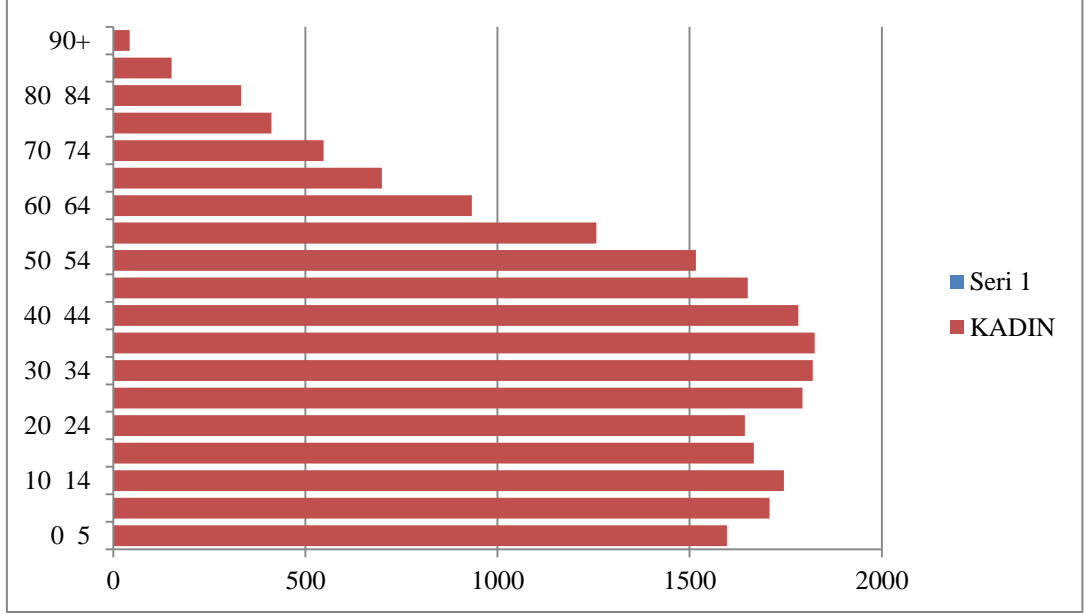
Finike'nin nüfus artış grafiği incelendiği zaman (Şekil-10), 1965 yılından 2007 yılına kadar düzenli bir artış görülmekte, 2008 yılından itibaren ise artış hızında bir azalma hatta 2010 yılında nüfusta az da olsa bir azalma görülmektedir. Çalışma alanında tarım arazilerinin kısıtlı olması, sanayi kuruluşlarının sınırlı olması ve doğum oranının düşük olması nüfus artış hızının düşmesindeki en önemli etkenlerdir.

İlçe kırsalından sahil kasabalara çalışma amaçlı göç olmakta, ancak ilçeden diğer bölgelere kayda değer oranda göç olmamaktadır.

Antalya ili 2013 verilerine göre 2.158.165'lik nüfusuyla Akdeniz Bölgesi'nin, nüfusu en fazla olan ilidir. Antalya'nın ilçelerine bakıldığı zaman ise merkez ilçeler dahil 19 ilçe içerisinde Finike 46.530 kişilik nüfusuyla 12. sırada yer almaktadır.

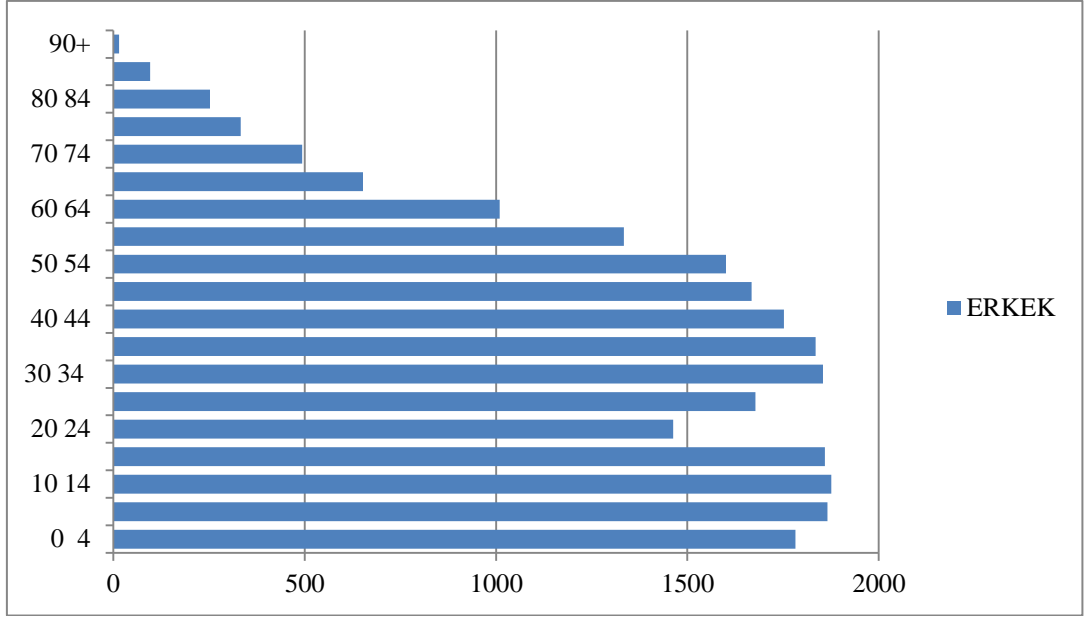
İlçe nüfuslarına baktığımız zaman Akseki, İbradı, Gazipaşa ve Gündoğmuş ilçelerinin nüfusları son yıllarda azalmaktadır. Yukarıda sayılan ilçelerin genel özellikleri denize uzak olmaları ve arazilerinin oldukça engebeli olmasıdır. Buna karşılık Finike gibi diğer ilçeler denize daha yakın, arazileri daha sade ve ulaşımı daha elverişlidir.

Finike ilçesinde nüfusun yaşlara göre dağılımına baktığımız zaman (Şekil 11), doğum oranlarında azalma gözlenmektedir.

Şekil 11. Finike’de Kadın Nüfusun Yaş Guruplarına Dağılımı (2013 TÜİK)

Finike’de kadın nüfusun yaş guruplarına dağılımını incelendiği zaman (Şekil 11) 0-5 yaş arası kadın nüfusta azalma görülmektedir. Bu durum İlçede doğum oranında azalmaya işaret etmektedir. 0-5 yaş kadın sayısı 1.597 kişi iken 0-9 yaş gurubundaki kadın sayısı 1.708 kişidir. Yaş gurupları arasında 111 kişilik bir fark vardır. 10-14 yaş gurubunda bu sayı daha da yüksektir (1.745 kişi). Şekil 11 incelendiği zaman 45-49 yaş gurubundaki kadın sayısı ile 0-4 yaş gurubundaki kadın sayısı birbirine çok yakındır. Özellikle 25-29 yaş gurubundaki kadınlardan itibaren nüfus artış hızında bir azalma gözlenmektedir.

Şekil 12. Finike’de Erkek Nüfusun Yaş Guruplarına Dağılımı (2013 TÜİK)

Erkek nüfusun yaş guruplarına göre dağılımına bakıldığında zaman (Şekil 12) burada da doğum oranında bir düşüş karşımıza çıkmaktadır. 0-4 yaş gurubundaki erkek sayısı 1.782 kişi iken 5-9 yaş gurubundaki erkek sayısı 1.866 kişidir. 30-34 yaş gurubu altındaki nüfus artışında bir azalma gözlenmektedir. Bu durum son 30 yılda Finike ilçesinin nüfus artış hızında bir düşüşe işaretler.

20-24 yaş gurubundaki azalma bu çağdaki gençlerin, okuma maksatlı başka illere gitmesi yine çalışma amaçlı göçleri piramit üzerinde etkili olmuş ve piramitte bir daralma gözlenmiştir.

Orta yaş gurubuna baktığımız zaman bu guruptaki insan sayısında bir artış vardır. Hem kadın hem erkek olsun 30-60 yaş gurubu arasında oldukça fazla sayıda insan vardır.

Yaşlı nüfusa baktığımız zaman 90 yaşın üzerinde 42 kadın varken 15 erkek vardır. 85-89 yaş gurubunda 86 erkek bulunmakta iken buna karşılık 151 kadın nüfus vardır. 80-84 yaş gurubunda 332 kadın 252 erkek vardır. Bu durum 60-64 yaş gurubuna kadar kadınlar lehine ilerleme göstermektedir. 60-64 yaş gurubunda ise erkek nüfus 1.009 iken kadın nüfus 933’e gerilemiştir. Bu durum bize yaşlı nüfus oranında kadınların sayısının erkeklerden daha fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Antalya'nın İlçe Nüfusları

Antalya'nın İlçeleri	Nüfus 2011	Nüfus 2012	Nüfus 2013
Akseki	14.358	13.122	13.083
Alanya	259.787	264.692	276.277
Elmalı	37.901	378.783	38.563
Finike	46.256	46.405	46.530
Gazipaşa	48.184	47.963	48.134
Gündoğmuş	8.451	8.053	8.162
Kaş	53.588	53.633	55.061
Korkuteli	51.051	51.023	51.857
Kumluca	65.923	66.186	66.159
Manavgat	193.738	201027	208.526
Serik	109.479	111.764	113.761
Demre	25.384	25.489	25.718
İbradı	3.076	2.907	2.865
Kemer	38.302	41.268	42.421
Aksu	65.303	65.588	67.476
Döşemealtı	44.272	47.497	52.013
Kepez	419.997	433.961	450.734
Konyaaltı	127.084	131.513	137.670
Muratpaşa	431.348	442.663	453.255
Toplam	2.043.482	2.092.537	2.158.265

Kaynak: TÜİK (2013)

Antalya'nın ilçelerini nüfus miktarları bakımından gruplandırırsak (Tablo 5). Antalya iline bağlı 19 ilçe bulunmaktadır. Bu ilçeler içerisinde 9 ilçenin nüfusu 0-50.000 arasındadır. 4 ilçenin nüfusu 50.000 ile 100.000 arasındadır. 6 ilçenin nüfusu 100.000'in üzerindedir. Finike 46.256 kişilik nüfusu ile Antalya'nın ilçeleri arasında orta büyüklükte bir ilçedir.

2.2.1.1. Kırsal Nüfus

Nüfus ayırımında kullanılan ölçütlerden biri de, nüfusun yaşadığı yerdir. Kırsal nüfusu, genel olarak köy ve kasabalarda yaşayan nüfustur. Bunların nüfusu birkaç yüz ile birkaç bin arasında değişir. Köylerde sayıları en fazla yüz haneden oluşan meskenler bulunur. Kent nüfusunun ise, on binlerden başlayıp yüz binlere hatta milyona ulaşan şehirler oluşturur. Hatta nüfus yönünden bir kıyaslama yapıldığında, küçük bir köyün nüfusu, bir kentteki bir blok apartmanın, sitenin nüfusu kadardır (Atalay, 1994, 287).

Bir ülkede veya bölgede nüfusun şehir veya kırlarda ağırlık kazanması o ülke veya bölgenin sosyal ve ekonomik durumunu da yansıtmaktadır. Sanayileşmiş ileri

ülkelerde, nüfusun önemli bir bölümü şehirlerde yaşamaktadır. Bunun aksine tarıma dayalı ülkelerde nüfusun büyük bir bölümü kırsal alanlarda bulunmaktadır. Şehirde yaşayan insanlarda geleneksel kültür ve davranışlar önemli ölçüde kaybolmaktadır; çeşitli kültürlere sahip insanlar bir arada yaşamaktadır. Kırsal alanlardaki toplumlarda ise, geleneksel davranışlar ve kültürler hakim durumdadır (Atalay, 1994, 287).

Türkiye’deki kırsal yerleşmelerde yaşayan nüfus miktarı, 1990 yılından 2000 yılına kadar geçen sürede, yıllık binde 4,2 gibi düşük sayılabilecek bir oranla, bir milyon kişi artarak 23,8 kişiye ulaşmıştır. Ancak ülkenin her yerinde kırsal nüfusun artmadığı, buna karşılık 46ilde önemli boyutlarda bir kırsal boşalmanın yaşanmaya devam ettiğini söyleyebiliriz. Türkiye’nin genel nüfus değişim tablosunda karşılaştığımız görüntüye paralel şekilde öncelikle Anadolu’nun kuzey ve doğusu kırsal nüfus kaybına uğrayan alanlar arasında yer alırken, sayıları 35’i bulan ve genelde ülkenin batı ve güney bölgelerindeki illerin kırsal nüfusu az ya da çok artmaya devam etmektedir (Özgür, 2003, 46).

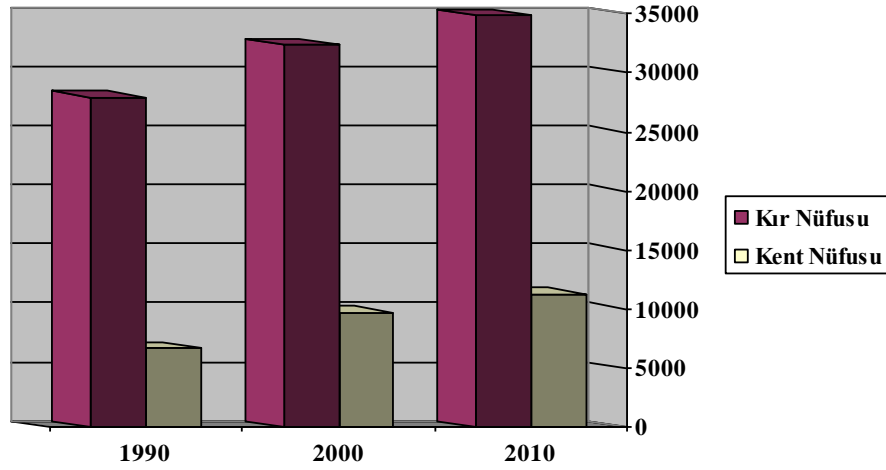
Aşağıdaki tabloda Finike İlçesinin kır ve kent nüfuslarının son 20 yıllık değişimi verilmiştir. Bu tabloya göre kent nüfus artış hızının kır nüfusu artış hızından daha yüksek olduğunu görmekteyiz.

Tablo 6. Finike İlçesinin 1990-2010 Yılları Arası Finike’nin Kırsal-Kentsel Nüfusu(TÜİK)

Yıllar	Kır Nüfusu	Kent Nüfusu
1990	27.876	6.700
2000	32.341	9.746
2010	34.809	11.329

Kaynak: TÜİK

Antalya’nın Finike ilçesi 1990-2010 yılları arasında kır–kent nüfus miktarlarına bakıldığında (Tablo 6) kır nüfusunun 27.876’dan 34.809’e yükseldiği kent nüfusunun 6.700’den 11.329’a çıktığını görülmektedir. Son 20 yılda kır nüfusu 27.876’dan 34.809’a artmıştır. Bu da kent nüfusunun artış oranının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kırsal bölgelerin itici yanları ile kentlerin çekici yanları kent nüfusunun artışında etkili olmaktadır.

Şekil 13. Finike İlçesinin 1990-2010 Yılları Arası Kır-Kent Nüfus Oranı

Şekil 13'te görüldüğü gibi Finike ilçesinde kır nüfusu kent nüfusunun 3 katı daha fazladır. Bu durum ilçe ekonomisinde tarımın 1. sırada yer almasından kaynaklanmaktadır.

Köy ve beldeler arazinin topografik özelliklerine uygun olarak dağılım göstermektedir. Yaşam şartları zorlaştıkça nüfus azalmakta, şartlar elverişli olduğu ölçü de de nüfus artmaktadır.

Tablo 7. Finike İlçesi Belde ve Köy Nüfusları(2012)

Belde ve Köyler	Nüfus	Erkek	Kadın
Akçaalan	125	69	56
Alacadağ	153	76	77
Arifköy	1.058	552	506
Asarönü	119	61	58
Boldağ	112	61	58
Çamlıbel	204	108	96
Dağbağ	208	111	97
Gökbük	296	147	149
Gökçeyaka	123	66	57
Günçalı	787	406	381
Hasyurt (B.)	6.233	3.127	3.106
Sahilkent (B.)	8.799	4.450	4.349
Saklısu	564	300	264
Turunçova (B.)	8.237	4.131	4.106
Yalnız	809	405	404
Yazır	300	149	151
Yeşilköy	278	152	126
Yeşilyurt (B)	3.710	1.859	1.851
Yuvalı	2.329	1.141	1.188
TOPLAM	34.444	17.371	17.073

Kaynak: TÜİK

Bu tabloya göre (Tablo 7) en kalabalık belediyeler 8.799 kişiyle Sahilkent, 8.237 kişiyle Turunçova ve 6.233 kişiyle Hasyurt'tur. En kalabalık köy ise 2.259 kişiyle Yuvalı, 1 058 kişiyle Arif Köyü ve 809 kişiyle Yalnız Köyüdür. Nüfusu en az olan köyler ise 112 kişiyle Boldağ, 119 kişiyle Asarönü ve 123 kişiyle Gökçeyaka köyleridir.

Nüfus dağılımında köylerin coğrafi konumu, yüzey şekilleri, tarım imkanları ve su kaynakları etkili olmaktadır. Nüfusu az olan Boldağ, Asarönü ve Gökçeyaka gibi köyler hem dağlık hem de su kaynakları bakımından yetersiz köylerdir. Nüfusu kalabalık olan Sahilkent, Turunçova ve Hasyurt gibi beldeler ise düz verimli arazilerde kurulmuş su kaynakları yeterli yerleşimlerdir.

2.2.1.2. Kasaba Nüfusu

Finike'nin merkez ilçe hariç dört tane belediyesi vardır. Bunlar: Hasyurt, Sahilkent, Turunçova ve Yeşilyurt'tur. Tamamı sahildeki verimli alüvyal arazilerde kurulmuş olan bu belediyelerden Sahilkent en kalabalık olanıdır. Hasyurt ve Sahilkent Kumluca sınırında Alakır Barajının sulama imkanlarının etkisiyle özellikle sera faaliyetleri ve turunçgil tarımının geliştiği ve nüfusun arttığı belediyelerdir. Turunçova ve Yeşilyurt ise daha çok Akçay'ın sulama alanında ve onun getirdiği alüvyonların birikim alanında gelişme gösteren belediyelerdir. Dört belediyenin nüfusunun toplamı 26.979 kişidir. Bu da toplam nüfusun yaklaşık % 60'ına denk gelmektedir.

Tablo 8. Finike'nin Belde Nüfusları (2012)

Belde ve Köyler	Nüfus	Erkek	Kadın
Hasyurt (B.)	6.233	3.127	3.106
Sahilkent (B.)	8.799	4.450	4.349
Turunçova (B.)	8.237	4.131	4.106
Yeşilyurt (B)	3.710	1.859	1.851

Tablo 8'e göre en kalabalık belediye 8.799 kişiyle Sahil kenttir. Bunu 8.237 kişiyle Turunçova 6.233 kişiyle Hasyurt ve 3.710 kişiyle Yeşilyurt Belediyeleri izler.

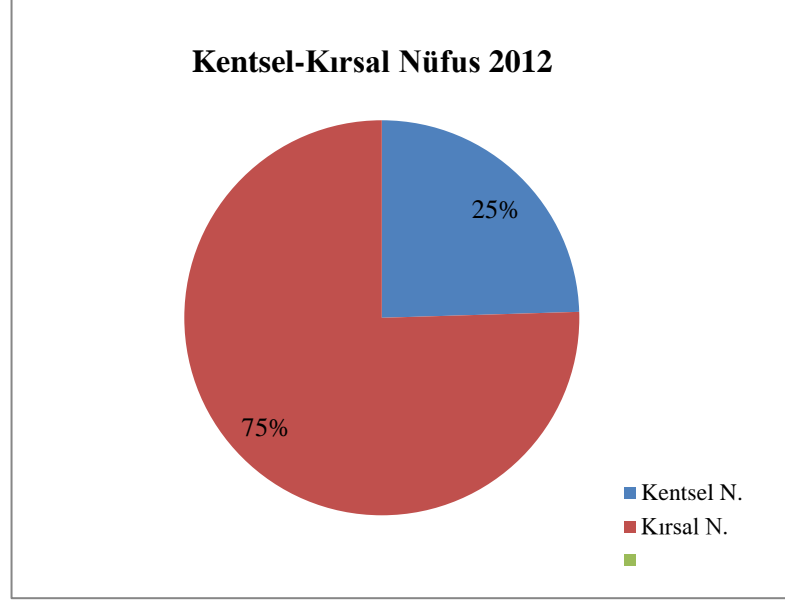
2.2.1.3. Şehir Nüfusu

Eskiden beri Türkiye’de köy ve şehir karakterindeki yerleşmeleri tefrik etmek için nüfus konusu üzerinde durulmuştur. Ancak köy ile şehir arasında, herkesin kabul edebileceği tek bir nüfus sayısı hala ortaya konulmuş değildir. Memleketimizde köy ve belediye idare kanununa göre 2.000’den az nüfuslu yerler köy, 2.000-20.000 arasında nüfusa sahip olanlar kasaba ve 20.000 den büyük olan yerleşmeler ise şehir kategorisine dahildir. Halbuki Devlet İstatistik Enstitüsünün nüfus istatistiklerinde ise, nüfus sayısına bakılmaksızın il ve ilçe merkezleri şehir sayılmıştır. Fakat bunlar içinde bazılarının nüfus miktarı 20.000’i bulmamaktadır (Göney, 1995, 8-9).

Türkiye’de şehirsal nüfus miktarı ve oranı her geçen gün artmaktadır. 1990’da % 59 olan oran, 2000 yılında % 65’e, şehirli nüfus miktarı da 33,7 milyon kişiden 44 milyon kişiyi aşan bir seviyeye ulaşmış durumdadır (ÖZGÜR, 2003, 47).

2012 yılı itibarı ile Finike’nin kentsel nüfusu 11.961 kişi iken kırsal nüfusu 34.444 kişidir. Kırsal nüfus miktarının yüksek olması ilçenin tarım ağırlıklı yapısından kaynaklanmaktadır. Verimli tarım arazileri ve yoğun tarım yöntemleri iş gücüne olan ihtiyacı arttırmakta, bu da kente olan göçü yavaşlatmaktadır. 2012 yılı itibarı ilçe merkezi nüfusunda artış devam etmekle birlikte kırsal nüfusta küçük çaplı bir azalma görülmüştür.

2013 yılında nüfus sayımlarında değişikliğe gidilmiş ve köy nüfusları ilçe merkezine dahil edilmiştir. Bu tarihten itibaren köy ve belediye nüfuslarını ayrı ayrı değerlendirme imkanı bulunmamaktadır. 2013 yılında Finike ilçesinin toplam nüfusu 46.530 olarak karşımıza çıkmaktadır. Köyler ve belediyeler ilçe merkezine bağlandığı için 46.530 sayısını kent nüfusu olarak değerlendirme durumu ortaya çıkmaktadır. 2013 yılından sonra köy ve belde nüfusları mahalle nüfusları kategorisinde değerlendirilmektedir.

Şekil 14. Finike’de Kırsal-Kentsel Nüfus

Kır-kent nüfus dağılımını gösteren grafiğe baktığımız zaman (Şekil 14) kır nüfus oranının yüksek olduğu görülür. Kır nüfusu kent nüfusunun yaklaşık üç katıdır. Kent nüfusunun artmamasında ilçe merkezinin kurulum yeri etkilidir. İlçe batıdan Bozdağ ile kuşatılmıştır. Gayet dik ve kayalık olan bu dağlık kütle ilçenin batıya gelişmesini engeller. Doğuya doğru uzanan ovalık alan ise zaman zaman sel baskınlarına neden olduğu ve yerleşime yeni yeni açıldığı için ilçenin bu yöne gelişmesi de yavaş olmuştur. Bütün bunların yanı sıra ilçede etkili bir sanayi kolunun bulunmaması ve iş imkanlarının kısıtlı olması ilçe merkezine olan göçü yavaşlatmış ve ilçe nüfusunun yavaş artmasında etkili olmuştur. Bu haliyle Finike çevresindeki kır yerleşmelerinin hizmet ihtiyacını karşılayan bir idari merkez durumundadır. Sanayi, ticaret, turizm gibi diğer şehirsellerle gelişmemiştir.

İlçede kadın-erkek oranı birbirine çok yakındır. Zaman zaman göçlerle çok az miktarda değişimler gözlenirse de genel olarak oran yarı yarıyadır. İlçenin iş imkanları yeterli olduğu için dışarıya göç vermemektedir. Çalışma amacıyla dışarıdan da fazla göç almadığı için ilçedeki kadın erkek oranı dengeli görülmektedir.

Finike ilçesi 2013 yılı nüfus verilerine göre 23.408 erkek 23.122 kadın mevcuttur. Kadın-erkek nüfus dağılımında ciddi bir fark gözlenmemektedir. Her ne

kadar ilçenin kadın erkek oranı dengeli olsa da 2013 yılında kadın erkek oranında kadınların aleyhine bir gelişme görülmektedir. Bu gelişmede en önemli etken tarım ve inşaat sektörleri için dışarıdan gelen işçi göçü etkilidir. Finike de yeni yapılmaya başlayan inşaat alanları için ve seralarda çalışmak için dışarıdan bir miktar erkek göçü almaktadır. Bu da erkek nüfus miktarının artmasında etkilidir.

2.2.2. Nüfus Hareketleri

Göç, bireylerin coğrafi olarak bulunduğu yerden ayrılarak yerleşmek amacıyla başka bir yere gitmesi olarak tanımlanabilir. Göç genel olarak iç göç (ülke içi) ve dış göç (ülkeler arası) şeklinde meydana gelir. Ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerle ortaya çıkan göçü etkileyen başlıca unsurlar gelir ve istihdamdır. Dolayısıyla göç, ekonomik yönden az gelişmiş yerlerden gelişmiş yerlere yönelik olarak ortaya çıkar (Çelik, 2007/1, 88).

Ülkemizde ekonomik yönden bölgeler arasında gelişmişlik farkı vardır. Daha çok doğu bölgelerimiz ekonomik açıdan geri kalmış, batı bölgelerimiz ise daha gelişmiş konumdadır. Sanayi faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgeler daha çok göç alırken tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu alanlar göç verir konumda olmuştur.

Finike'nin 2007-2010 yılları arası kır –kent nüfus oranlarına bakıldığında kent nüfusunun kır nüfusuna göre daha hızlı arttığı görülür. Ülkemizin büyük bir kısmında olduğu gibi Finike'de de kır alanından kentsel merkeze bir göç söz konusudur. Kentlerin çekici tarafları, köylerin itici yanları insanları şehir merkezlerine yöneltmektedir.

Finike yıllar itibarı ile dışarıya az göç veren bir ilçedir. Finike'de göç daha çok ulaşımı ve iklimi elverişsiz köylerden sahil kasabalarına olmaktadır. Sera işçiliği ve sahil kasabalarının ekonomik olarak daha üst düzeyde olmaları bu göçlerde etkili olmaktadır. Finike şehir merkezindeki gözlemlerimizde başka şehirlerde doğmuş olup, Finike'ye gelenlerin de olduğu görülmüştür. Ancak bu tür göçler düşük yoğunluktadır. Finike nüfusunu çok az etkilemektedir. Aynı şekilde başka ülkelerden gelip Finike'ye yerleşen yabancıları da görmek mümkündür.

Bununla birlikte son 30 yılın istatistiklerini incelediğimiz zaman Finike’de ciddi bir nüfus hareketinin olmadığını söyleyebiliriz.

2.2.3. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

Sosyo-ekonomik gelişmişlik, sosyal ve ekonomik bakımdan gelişimi ifade eder. Bu bakımdan sosyo-ekonomik gelişmişlik, ekonomik kalkınma ile özdeşdir. Ekonomik kalkınma; ekonomideki nicel gelişimin yanı sıra nitel gelişimi de ifade etmektedir. Başka bir ifade ile sayısal ve yapısal değişimi içermektedir. Ekonomik kalkınma; kişi başına düşen milli gelir ve üretimdeki artış, ekonomideki gelir ve verimlilik artışlarını engelleyen kısır döngülerin ortadan kaldırılmasını ifade ettiği gibi iktisadi yapının yanı sıra sosyo-kültürel yapıdaki değişimleri de kapsamaktadır (Özdemir ve Altıparmak, 2005, 97-110).

2013 yılı verileri baz alınarak Antalya’nın nüfus bakımından birbirine yakın 6 ilçesini (Finike, Kumluca, Akseki, Alanya, Elmalı, Kemer) sosyo-ekonomik açıdan karşılaştırdığımız zaman (Tablo 9) ilçelerin coğrafi özelliklerine göre farklı değerler karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 9. Antalya’nın Bazı İlçelerine Ait Sosyo-Ekonomik Göstergeler

	FİNİKE	KUMLUCA	AKSEKİ	ALANYA	ELMALI	KEMER
Nüfus	46.530	66.186	13.122	264.692	38.563	41.268
Nüfus Yoğunluğu	64	322	33	587	25	701
Nüfus Bağımlılık Oranı (%)	47,85	75,2	55,91	48,8	52, 34	62,5
Traktör Sayıları	1.468	3.878	57	515	3 852	256
Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü	3,31	3,44	2,59	3,35	3,18	3,02
Okuma Yazma Bilmeyen (Kişi)	1.228	1.710	43	2.538	670	487
Okuma Yazma Bilen (Kişi)	39.493	57.207	12.099	218.527	33.420	32.325
Lise veya Dengi Okul Mezunu	5.214	6.994	1.976	38.492	3.716	7.568
Yüksek Okul, Fakülte Mezunu	2.737	3.828	830	17.469	1.753	2.925
Yüksek Lisans Mezun	122	152	28	912	60	161
Doktora Mezunu	20	31	11	207	18	32
Belde ve Köy Nüfuslarının Toplam Nüfusa Oranı	74,2	49,8	72,3	28,3	59,7	44,9
İlçe Merkezlerinin Toplam Nüfusa Oranı	25,8	50,2	27,7	71,7	40,3	55,1

Kaynak: TÜİK (2012)

Nüfus miktarına bakımından da Finike 6 ilçe arasında Alanya ve Kumluca’dan sonra 3. sırada yer almaktadır. İklimin elverişli olması, tarım

gelirlerinin yüksek olması ve ekonomik getirisi yüksek ürünlerin yetiştirilmesi nüfus miktarının artmasında etkili olmaktadır.

Kumluca ilçesi her ne kadar Finike'ye yakın ve yüzey şekilleri benzerlik gösterse de tarımsal potansiyelinin yüksekliği, ilçenin kurulduğu alanın düz olması, Adrasan, Mavikent ve Beykonak gibi ilçeyi destekleyen büyük ve ekonomik açıdan gelişmiş beldelerin olması Kumluca'nın Finike'den bir adım önde olmasını sağlamıştır.

Kemer ve Alanya da tarıma elverişli ilçelerdir ancak turizm yatırımlarının fazlalığı, ulaşım imkanları ve altyapı hizmetlerindeki gelişmeler nedeniyle daha hızlı gelişme kaydetmiş ilçelerdir. Her ne kadar Kemer'in nüfusu Finike den az ise de arazisinin az olması ilçenin geniş bir alana yayılamaması sebebiyle nüfus yoğunluğu Finike'den fazladır.

Finike ilçesini eğitim düzeyi açısından karşılaştırdığımız zaman okuma yazma bilen ve bilmeyenler bakımından Alanya ve Kumluca'dan sonra 3. sırada yer aldığı görülür.

Belde ve köy nüfus oranında % 74,2 ile nüfusunun büyük kısmı belde ve köylerde yaşar. Bu açıdan diğer 6 ilçenin önünde yer alır. Bu da Finike İlçe nüfusunun büyük çoğunluğunun kırdaki yaşadığının göstergesidir. İlçe merkezinin toplam nüfusa oranında % 25,8 ile en düşük oran yine Finike ilçesine aittir. Finike'yi % 27,7 ile Akseki, % 40,3 ile Elmalı % 50,2 ile Kumluca, % 55,1 ile Kemer, % 71,1 ile Alanya takip eder. Bu oranlar da ilçe nüfusunun büyük çoğunluğunun kırdaki yaşadığının kanıtıdır.

2.2.4. Nüfusun Eğitim Durumu

2004 yılı verilerine göre % 88,66 olan okur-yazar oranı aradan geçen 5 yılın ardından % 99'a yükselmiştir. Finike'de halkın % 99'u okur - yazardır. 2009 yılı verilerine göre İlçede 4 ortaöğretim kurumu 19 ilköğretim okulu 1 tane anaokulu bulunmaktadır. İlçedeki tüm okullarda 8.668 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin

6.566'sı ilköğretimde, 2102 öğrenci ise ortaöğretimde eğitim görmektedir. Anaokulunda 55 öğrenci vardır. Bunun yanı sıra 19 ilköğretim okulunun 17 sinde anasınıfı vardır.

2013 verilerine göre İlçede Milli Eğitim bünyesinde ki kurum ve okul sayısı 35, derslik sayısı 367, öğrenci sayısı 8.538'tir. İlçenin okur-yazar oranı % 99 dur. Okullaşma oranına baktığımız zaman, okul öncesi eğitim % 78, ilköğretim % 100 ve orta öğretim % 90'dır. Bu durum ilçenin okun-yazarlık durumu ve okullaşma durumu bakımından iyi seviyede olduğunu göstermektedir.

2.2.5. Nüfus Dağılışı ve Nüfus Yoğunlukları

Finike ilçesindeki şehir nüfusu, ülke genelindeki şehir nüfusu ile mukayese edildiğinde şehir nüfusunda yavaş da bir yükselme gözlenir. İlçedeki kırdan kente göçle birlikte meydana gelen şehirleşmenin altında farklı nedenler vardır. Bu nedenler; kırların itici faktörleri ve şehirlerin çekici faktörleri olarak ikiye ayırabiliriz. Hızlı nüfus artışı ile ilçe kırlarında genç nüfusun artması sonucu kırlarda meydana gelen iş yetersizliği, arazilerin miras yoluyla küçülmesi, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersiz olması kırlarının itici faktörlerini oluşturur. Ülke genelindeki haberleşme ağının genişlemesi ve ilçedeki ulaşım imkânlarının artması iletici faktörler olarak öne çıkar. İlçe merkezindeki yaşam kalitesinin, sağlık ve eğitim hizmetlerinin, eğlence ve iş alanlarının kırlara oranla daha iyi olması da, şehrin çekici faktörlerini meydana getirmişlerdir (Sargın, 2006, 26-28).

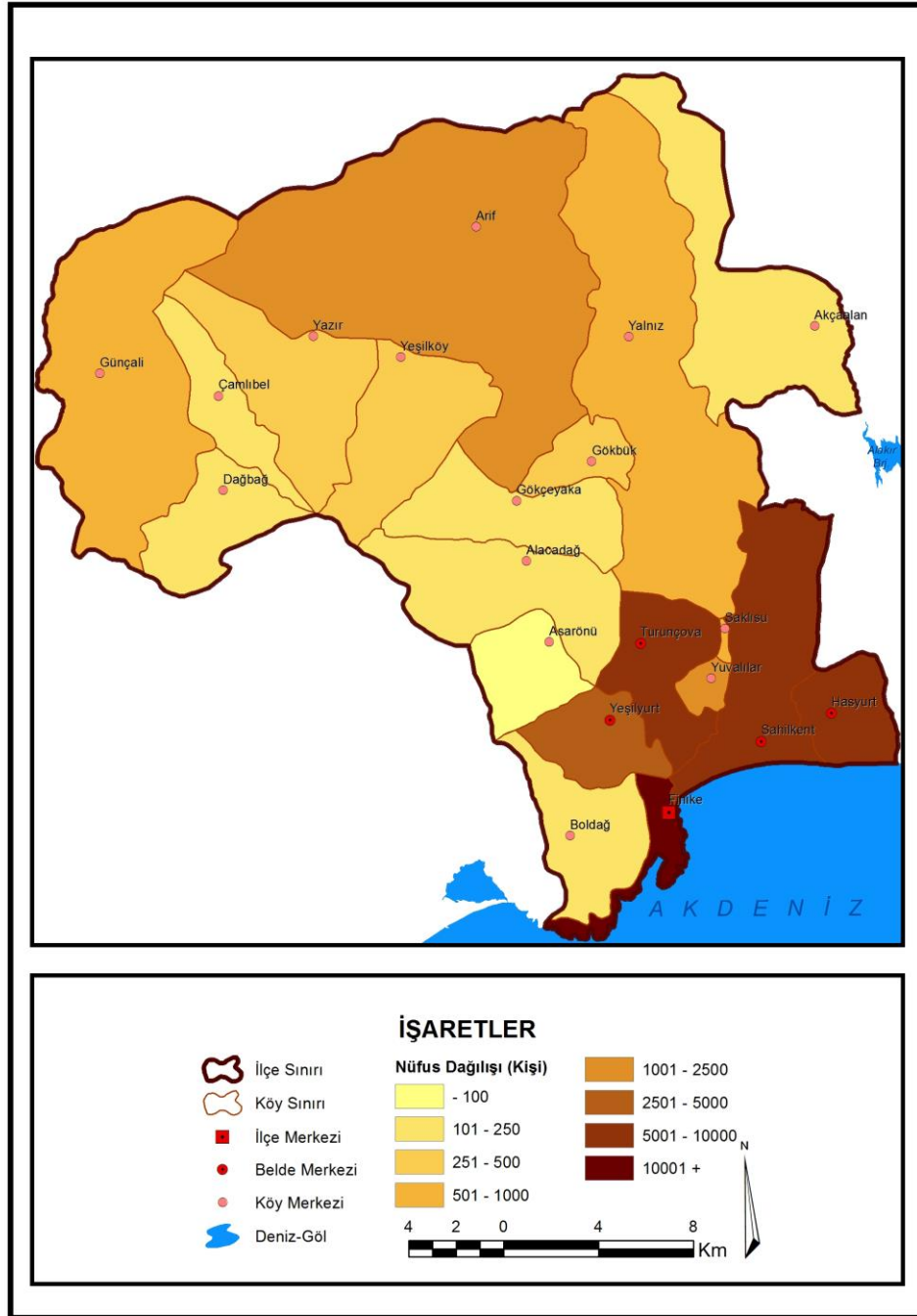
Yukarıda anlatılanlar çerçevesinde çalışma sahasında genellikle sahil kasabalarında nüfus fazla, buna karşılık kır yerleşmelerinin yoğunluk kazandığı iç kesimlerde nüfus daha azdır. Kır alanlardaki itici faktörler insanları sahil kasabalarına ve Finike ilçe merkezine yöneltmektedir.

Nüfusun fazla olduğu yerler Finike ilçe merkezi, Sahilkent, Hasyurt, Turunçova ve Yeşilyurt'tur. Buna karşın nüfusun en az olduğu yerler Boldağ, Dağbağ, Akçaalan, Asarönü, Alacadağ, Gökçeyaka ve Çamlıbel gibi arazinin çok eğimli ve tarım alanlarından yoksun alanlardır (Şekil 12).

Şekil 12'deki ilçe nüfus dağılışı haritasından Şu sonuçlara varmak mümkündür. İlçedeki kır nüfusu, ilçenin güneyinde ve doğusunda toplanmıştır. İlçe merkezinin batı ve güneybatısında sahile kadar uzanan sarp dağlık alanlar nüfus yoğunluğunun azalmasına neden olmuştur. Akçay ve Alakır aylarının getirdiği alüvyonlar verimli tarım alanları oluşturmuş sera ve turunçgiller için ideal toprakların oluşmasını sağlamıştır. İkliminde elverişli olması; Sahilkent, Hasyurt, Yuvalılar, Turuncova, Yeşilyurt gibi tarıma dayalı kır nüfusunun yoğunlaştığı yerleri ortaya ıkarıŐtır. Sahilde bulunan bu alanlar yoğun kır nüfuslu yerlerdir. İç kesimlere gidildikçe arazinin yapısına paralel olarak nüfus yoğunluğunun da azaldığını görmekteyiz. Asarn, Alacadağ, Gökçeyaka, Gökbük, Yalnız gibi köyler akarsu vadilerinde nispeten ulaşımın elverişli olduğu ancak nüfus miktarlarının azaldığı köylerdir. Sahile en uzak ve yükseltisi en fazla olan Yazır, Çamlıbel Dağbağ ve Günçalı gibi köyler iklimin sertleŐtięi daha çok kuru tarım ve bahçe kültürlerinin yoğunlaştığı nüfusun azaldığı köylerdir.

Finike ilçesi nüfus dağılışı haritasını incelediğimiz zaman; nüfusu 10.000 den fazla görülen tek yer ilçe merkezidir. İlçe merkezine sınır olan Boldağ köyü ise nüfusu en az olan 2. köydür. Boldağ'ın nüfusunun az olmasında arazinin çok eğimli ve kayalık olması etkilidir. Sahile bu kadar yakın olup nüfusu bu kadar az olan başka yerleşme yoktur. Sahile yakın olan Yeşilyurt, Turuncova, Sahilkent ve Hasyurt nüfus yoğunluğu en fazla olan yerleŐmelerdir. Çünkü buralar hem düzlük alanlar hem de verimli alüvyal toprakların bulunduğu yerlerdir.

Kuzeye doğru ilerledikçe Akçay'ın vadisine yerleşen Asarn, Gökbük, Gökçeyaka ve Arif gibi köyler arazinin azlığı ve yüzey Şekillerinin elverişsiz olması sebebiyle seyrek nüfuslu alanlardır. Nispeten bu köyler Gökçay'dan sulama ihtiyaçlarını gidermektedir. Ancak Dağbağ, Çamlıbel, Yazır ve YeŐilkyde bütün bu olumsuzlukların yanı sıra ciddi derecede yaz kuraklığı ve susuzluk yaŐanmaktadır. Bu dört köyün bölgenin en tenha yerleri olmasında yaz kuraklığının etkisi çok yüksektir. Buna karşılık aynı bölgede olan Günçalı kaynak sularının çokluğu nedeniyle daha elverişlidir. Günçalı'nın nüfusunun diğer köylerde fazla olmasında su kaynakları çok etkilidir.

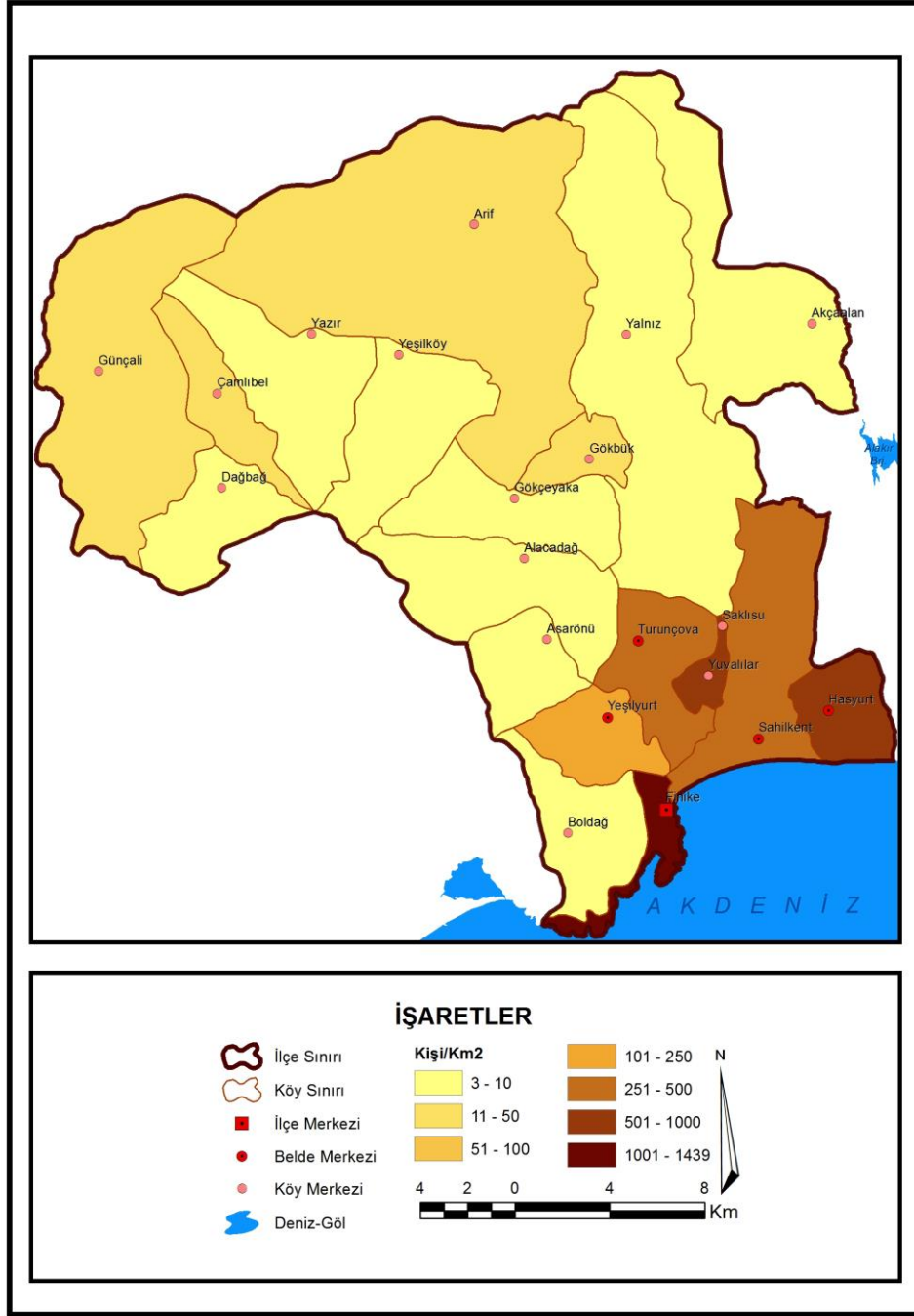
Şekil 15. Finike İlçesinin Nüfus Dağılışı Haritası (2011)

Akçaalan köyü ise ulaşım imkanları konumu itibarı ile biraz farklılık gösterir. Akçay'ın vadisinde olmayan Akçaalan köyü yüzey şekillerinin elverişsizliği, tarım alanlarının yetersizliği ve ilçe merkezine uzak olması gibi sebeplerle fazla gelişmemiş ve nüfusu artmamıştır.

Sınırları belli bir sahada yaşayan toplam nüfusun, o sahanın yüz ölçümüne bölünmesi ile en basit nüfus yoğunluğu olan “Aritmetik Nüfus Yoğunluğu” elde edilir. Buna göre Türkiye’nin 1990 yılı aritmetik nüfus yoğunluğu 73 kişidir (Gümüş, 1990, 66) Ülkemizin nüfus yoğunluğu 2011 yılı itibarı ile 97 ye yükselmiştir. Bu aritmetik nüfus dağılımı bölgeden bölgeye, ilden ile hatta ilçeler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Çalışma sahası da bu genellemeye uymaktadır (Şekil 12). Arazinin düz, iklimin elverişli, toprağın verimli olduğu sahil kesimlerinde nüfus yoğunluğu artmakta, buna karşılık eğimin arttığı, iklimin karasallaştığı, verimin azaldığı alanlarda nüfus yoğunluğu azalmaktadır. Finike ilçe merkezi nüfus miktarı ve yoğunluğu bakımından en yüksek değerlere sahip alandır. Daha sonra Turunçova, Sahilkent ve Hasyurt diğer yoğun nüfuslu alanlardır. Bu yerleşmelerin ortak özelliği, sahile yakın olmaları ve verimli alüvyal topraklara sahip olmalarıdır.

İlçenin nüfus yoğunluk haritasına (Şekil 17) ilk bakışta sahile yakın bölgelerin daha yoğun nüfuslu olduğunu gözlemlemek mümkündür. Yoğunluğu en fazla olan yer Finike ilçe merkezidir. Daha sonra yine sahildeki verimli ovalarda yar alan Yeşilyurt, Turunçova, Yuvalılar, Saklısu, Sahilkent ve Hasyurt kilometre kareye 250 ile 1000 kişinin düştüğü beldelerdir. Haritada Boldağ köyü sahile yakın olmasına rağmen bölgenin en tenha yerlerinden birisidir. Bu bölgenin tenha olması buradaki dağlık kütlenin denize kadar sokulması ve üzerinde tarıma ve yerleşmeye imkan vermemesinden kaynaklanmaktadır.

İç kesimlere doğru gittikçe arazi yapısının etkisiyle bölge tenhalaşmaktadır. Gökbük, Arif, Çamlıbel ve Günçalı köylerinin diğerlerine nazaran biraz daha yoğun nüfuslu olması buralardaki su kaynakları ve nispeten arazide bazı düzlüklerin olmasından ileri gelir.

Şekil 156. Finike İlçesi Nüfus Yoğunluğu (2011) (TÜİK)

2.3. Yerleşme

Dünyanın bazı kesimlerinde M.Ö. 1000 yıllarından itibaren başlayan tarım ürünlerinin üretimi ve hayvan yetiştiriciliği, insanlık açısından bir devrim niteliği taşımış, insan hayatının akışını değiştirmiştir. Neolitik Çağ olarak adlandırılan bu dönemde ortaya çıkan besin üreticiliği, yerleşik hayatın da kapılarının aralanmasına

yol açmıştır. Güneybatı Asya'nın Mezopotamya Bölgesi'nde; Zagros dağlarının eteklerinde (Cermo), Filistin'de (Eriha), Anadolu'da (Hacılar ve Çatal Höyük), Orta Amerika'da (Teotihuacan'da Aztek, Yucatan'da Maya uygarlıkları), çok eski çağlarda, tarımla birlikte yerleşik hayatın izlerine rastlanılan yerlerdir. Barınılan, ama gittikçe işlevleri artan evler, yerleşmeleri doğurmuş ve zaman ilerledikçe bu yerleşmeler, ilk halleriyle kıyaslanamayacak derecede gelişmiş, büyümüş ve yeni kimlikler kazanmışlardır (Özgür, 2010, 11).

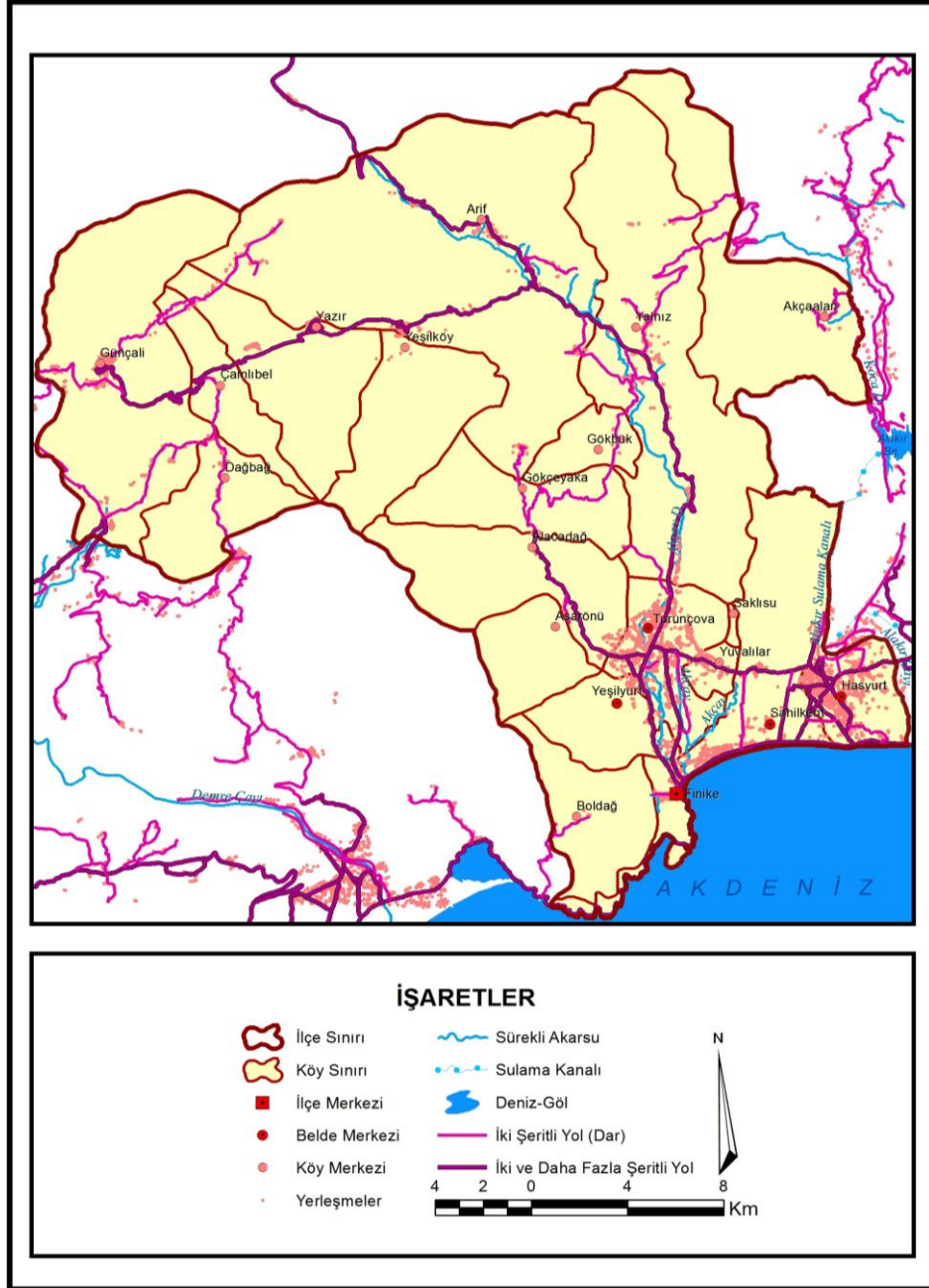
İnsanların doğal şartlardan korunma gereksinimlerinin karşılanması her devirde önemli olmuştur. Bunlardan sıcaklık, yağış, rüzgâr gibi iklim elemanlarıyla mücadele etmek, diğer canlıların saldırılarına karşı can ve mal güvenliğini sağlamak, kapalı bir mekânda dinlenmek ve uyumak, insanoğlu için her zaman önemli olmuştur. Korunma-dinlenme içgüdüsünün yanında, diğer temel gereksinimlerin peşinden sürekli yer değiştirmek yerine, bunların bir arada kolaylıkla bulunabileceği yerlerde, sabit bir yaşam sürme, yani yerleşme isteği; insan topluluklarının uzun bir süreç sonucunda ulaştıkları dönüm noktalarından biri olmuştur.

Fotoğraf 9. Bölgede En Eski Yerleşmeler (Arykanda Antik Kenti) (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Finike ilçesi sınırları içinde yapılan kaz çalışmalarısıyla arazide pek çok tarihi yerleşme ortaya çıkmaktadır. Bunlardan biri olan Arykanda (Fotoğraf 9) bölgenin en önemli antik kentlerinden birisidir. Korunma amaçlı olarak kurulan kentin kuzeyi

sarp dağlarla kapalıdır. Güneyi ise geniş bir bölgenin kontrol altında tutulabilmesi amacıyla çukurda kalmaktadır. Kerestecilik faaliyetlerinin olduğu kentin büyük bir kısmı hala gün yüzüne çıkarılamamıştır. Kazı çalışmaları devam etmektedir.

Şekil 17. Finike İlçesinin Yerleşme Haritası

2.3.1. Yerleşme Şekilleri

Yerleşmeler kır yerleşmeleri ve kent yerleşmeleri olarak ikiye ayrılır. TÜİK'e göre nüfusu 10.000'den çok olan yerleşmeler kent olarak kabul edilmektedir. Ayrıca

Türkiye İstatistik Kurumu, nüfusu 10.000'den az olsa bile ilçe merkezlerini kent kabul eder. Buna göre küçük kentler 10.000-25.000 arası nüfusa sahip olan kentlerdir. Çalışma alanında kent nüfusu olarak en fazla nüfus Finike kent merkezine aittir ve 11.515 kişilik nüfusuyla Finike küçük kentler gurubuna girer. Ayrıca İlçe'de kır yerleşmesi olarak 19 yerleşim alanı vardır. Bunların 4 tanesi nüfusu 1.851 ile 1.349 arasında olan belde ve 15 tanesi nüfusu 56 ile 1.188 arasında ola 15 köydür.

2.3.1.1. Geçici Kır Yerleşmeleri

Ülkemizde Toros dağları yaylacılık için çok elverişlidir. Ördibek yaylası, Alacadağ Köyü Kızılcık yaylası, Avlan Beli yaylası Finike'nin belli başlı yaylalarıdır. Finike ve çevresinde yaylacılık hayvan otlatma ve dinlenme amaçlı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kıyıdan itibaren hemen yükselen dağlık alanlar bilhassa keçiler için çok elverişli bir ortam oluşturmaktadır. Nitekim bahar aylarının gelmesi ile Yörükler hayvanlarını Torosların yüksek kesimlerine çıkarıp burada geçici yerleşmeler kurmaktadır.

Çoğu zaman kıl çadırlarla gidilip yazın hayvan otlatılan yaylalarda bu gün kalıcı konutlar yapılmaktadır. Bu konutlara yazın gelinmekte bir kısım insanlar hayvancılıkla uğraşırken bir kısmı dinlenme amaçlı kalmaktadır. Çok eski zamanlardan da kalma konutlara da rastlanır. Bu konutlarda (Fotoğraf 10) ahşap, kerpiç ve taş yapı malzemeleri kullanılmıştır. Bu gün yaylalarda daha modern yapıları görmek mümkündür. Daha çok dinlenme amaçlı çıkılan yaylalarda çeşitli festivaller, eğlenceler düzenlenmektedir.

Yörüklerle Orta Asya'dan getirildiği tahmin edilen bu adet; insanların su başlarında dinlenmesi, yemeğini yemesi hatta yaz gecelerinde uyuması ve ibadet etmesi için yapılmıştır. Gelen geçen herkezin kullanımına açık olan bu köşkler yöredeki Türk kültürünün önemli bir parçasıdır.

Fotoğraf 10. Gökbük Köyü Yakınlarında Bir Köşk ve Yanında Prefabrik Konut (Ayhan KARAKUŞ, 11/08/2013)

Çalışma sahası gezilirken su kaynaklarının hemen yakınında ahşaptan yapılmış köşklere raslanmıştır (Fotoğraf 10). Arif Köyü Aykırçay mevkiinde çok uzun yıllardan bu yana yolcuların mola vermesi ve dinlenmesi amaçlı bir köşk yapılmıştır. Günümüzde burası Finike-Elmalı karayolunun sıkça uğranan yeri olmuş ve ilave yapılar eklenmiştir.

Son zamanlarda sahillerin sıcağından uzaklaşmak, daha temiz ve serin ortamlarda yaşamak isteyenler yaylalarda kendilerine evler yapmışlar ve burada kendi ihtiyaçlarına yönelik tarımsal faaliyetlerle yaz aylarını yaylalarda geçirmeye başlamışlardır. Ördibek yaylası, Kızılcık yaylası bu yaylalara sahildeki yaz sıcaklarından uzaklaşmak için insanların tercih ettiği yerlerdir. Bu durum yazın yaylaların kalabalıklaşmasına ve çeşitli yaz etkinliklerine neden olmaktadır.

2.3.1.2. Köy Yerleşmeleri

Köy kanununa göre; cami, okul, otlak, yayla, orman gibi ortak malları bulunan, toplu veya dağınık biçimde yaşayan insanların bağ, bahçe ve tarlaları ile birlikte oluşturdukları yerleşme köy olarak tanımlanmıştır. Yurdumuzdaki en küçük yönetim biçimi olan köylerin başında muhtar bulunur.

Finike ilçesinde 4 belde 15 tane köy vardır. İlçedeki köyler dağınık

yerleşmeler ve toplu yerleşmeler şeklindedir. İlçenin dağlık bölümlerinde dağınık yerleşmeleri görmek mümkündür.

Tablo 10. Finike İlçesi'nde Yerleşme Şekilleri ve Tipleri

Yerleşme Şekli	Köyün adı
Dağınık, Sırtta, Orman içi	Alacadağ, Asarönü,
Dağınık, Etekte, Orman içi	Boldağ, Dağbağ, Gökbük, Günçalı
Dağınık, Vadide, Ormana Yakın	Arifköy, Gökçeyaka, YalnızYeşilköy
Dağınık, Ovada, Orman bitişiği	Yeşilyurt
Toplu, Ovada, Orman bitişiği	Yuvalılar
Seyrek, Sırtta, Orman içi	Akçaalan,
Toplu, Sırtta, Orman içi	Çamlıbel, Yazır

Finike ilçesindeki köy yerleşmelerinin çoğunluğu iç kesimlerde yer almakta ve dağınık yerleşme tipi görülmektedir. İlçenin hemen kıyısından itibaren dağlık alanların başlaması dağınık yerleşmelerde etkili olmuştur. Dağınık yerleşme tipi görülen bu köyler çoğunlukla eteklerde, sırtlarda ve vadi kenarlarında bulunmaktadır. Kuzeye gidildikçe köylerin yükselteleri artmaktadır. Arif, Yalnız, Gökbük, Çayıçi ve Yuvalılar köyleri Aykırçay vadisinde vadinin yamaçlarında yayılma gösteren köylerdendir. Aykırçay vadisi Finike- Elmalı arasındaki ulaşımı sağlayan karayolu ile paralel uzanmakta ve köylerin ulaşımı da daha kolay olmaktadır.

2.3.1.3. Kasaba Yerleşmeleri

İlçede 4 adet belde bulunmaktadır. Bu beldeler; Hasyurt, Sahilkent, Turunçova, Yeşilyurt beldeleridir. Beldelerin toplam nüfusu 27.185'tir. Nüfusları 2.000'in üzerinde olan bu beldeler yetki ve görevlerinin artmasına paralel olarak alt yapı hizmetlerini arttırmakta beldeler daha çok bir kent görünümü kazanmaya başlamaktadır. Son yapılan düzenlemelere göre nüfusu 2.000'in altında belde belediyesi kalmamıştır.

Beldelerin tamamı sahile yakın düzlük alanlarda, verimli alüvyal sahalarda bulunmaktadır. Beldeler tarıma dayalı olarak hızla nüfuslanan alanlardır. Bilhassa ekonomik getirisi yüksek olan seracılık ve turunçgiller beldelerin nüfusundaki artışın temel sebepleri olmuştur.

2.3.1.4. Şehir Yerleşmeleri

Yerleşik her toplum kendisine şehirler inşa eder; çünkü toplumun bazı temel fonksiyonları çevredeki kır alanları için en iyi şekilde merkezi bir yerde icra edilebilir. Bir şehir de yoğunlaşmış, tarımsal olmayan insan yerleşmesidir. Şehirler, aralarında idari, dinsel, ticari, sınai, toptancılık ve perakendecilik, ulaşım ve iletişim, eğlence, eğitim ve korunma hizmetleri de olan çok çeşitli hizmetler sunarlar. Herhangi bir şehrin hizmetlerine ihtiyaç duyan ve kendisine çektiği bölgeye de onun “hinterland”ı denir (Tümertekin, Özgüç, 1998:377-378).

2.3.1.4.1. Finike Şehri

Finike ilçe merkezi Akdeniz kıyısında verimli bir ovada 2.458 dönümlük alana yerleşmiştir. İlçe mülki alanı 655 km²'dir. İlçenin toplam olarak 28 km. sahil kıyı şeridi vardır. Dağlık coğrafi yapısı, iç kesimlerle sahil arasında doğal bir set oluşturmuştur. Bu set yüzünden Akdeniz'in ılıman etkisi iç kesimlere geçememiştir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı, tipik bir Akdeniz iklimi hüküm sürer (Çobanağlı, 2000, 287).

Alüvyonla kaplı Finike ovası, bu özelliğinden dolayı her türlü tarımsal bitkinin kolaylıkla yetişebildiği verimli topraklarla kaplıdır. Finike'nin dışa açılması ve ekonomisinin gelişmesi 1965 yılından itibaren başlar. İlçe ekonomisinde seracılık ve narenciye üretimi çok önemlidir. Cumhuriyet döneminde ovadaki bataklık kurutulmuş ve çeltik, yer fıstığı, pamuk ekimi yapılmıştır. Narenciye ve seracılık 1970'li yıllarda başlayınca, bu ekimlerden vazgeçilmiştir. Finike'ye ilk portakal fidanı Finikeli İdris Ağa tarafından Rodos'tan getirilmiştir. Bölgedeki hayvancılık ise, seracılık ve meyveciliğin yoğunluğu nedeniyle gelişmemiştir. Hayvancılık bir ekonomik değer olmaktan çok, aile içi ihtiyaçları karşılamak için yapılmaktadır (Çobanağlı,2000, 287).

Finike ovası, üç taraftan, Bey Dağları'nın uzantıları ile çevrilmiştir. Eski çağlardan beri, ulaşımı hep engelleyen bu dağlar, bu bölgede yaşayan insanlara her bakımdan büyük engeller çıkarmışlardır. Bu yüzden çok değil 1960'lı yıllara kadar,

Finike'nin yakın il ve ilçelerle olan ulaşımı, kıyılardaki doğal limanlardan deniz yolu ile sağlanmıştır. Antalya- Finike arasındaki ulaşım, sahil yolu yapılıncaya kadar, Elmalı ve Korkuteli üzerinden yapılıyordu. 1950-1960'lı yıllarda yedi-sekiz saat süren yolculuklar, 1970'li yılların başlarına kadar, yapılan yol çalışmaları ile dört-beş saate düşürülebildi. 1974 yılında, Antalya-Finike arasındaki sahil yolu yapıldıktan sonra, Antalya-Finike yolu 111 km'ye indi (Çobanağlı, 2000, 287).

2.4. Konutlar

Tarihi çağlardan bu yana Finike şehri ve çevresi çeşitli uygarlıkların yerleşmesine sahne olmuştur. Bu yerleşmeler çağın özelliklerine göre farklı tipte konutların yapılmasına neden olmuştur. Eski dönemlerde savunma amaçlı kurulan Likya kentleri genellikle dağlık alanlarda ve hakim sırtlarda kurulmuştur. Kolay savunulabilen alanlarda kurulan bu kentlerde; Agora (kamu binaları), tiyatro, stadion, hamamlar, zenginlere ait villalar, orta sınıf ve fakir halka ait evler, anıtsal mezar binaları, kaya mezarları ve su yolları bulunurdu. Tamamı taştan yapılan bu yerleşmelere bölgenin pek çok yerinde rastlanmaktadır.

Günümüzde ise konutlar kır yerleşme konutları, kasaba ve şehir konutları diye sınıflandırılabilir.

2.4.1. Kırsal Kesim Konutları

Kırsal kesim konutları; geçici kırsal yerleşmeler ve kalıcı kırsal yerleşmeler olarak ikiye ayrılır.

Geçici kırsal yerleşmeler genellikle yaz aylarında hayvancılık ya da dinlenme amaçlı insanların yaylalara göç etmesi şeklinde oluşur. Hayvancılık faaliyeti ile uğraşanlar; Ördübek Yaylası, Ernez Yaylası, Avlan Beli ve çevresi hayvancılık faaliyetleri için elverişli yerlerdir. Buralara yapılan geçici konutlar sonbahar aylarında terk edilir.

Kalıcı kırsal kesim konutları bütün köylerde vardır. Bunlar halkın çevreden kolaylıkla temin edebildiği yapı malzemelerinden oluşmaktadır.

Fotoğraf 11. Günçalı Köyünde Eski Bir Köy Evi (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Fotoğraf 11’de görüldüğü gibi kırsal yerleşmelerin temel yapı malzemeleri ahşap, taş ve kerpiçten oluşmaktadır. Evin girişinde büyük bir salon ve bu salonun köşesinde büyük bir ocaklık bulunur. Bu ocaklık kışın ısınmak ve yemek yapmakta kullanılır. Evin diğer odalarında daha küçük ocaklıklar bulunur. Bu ocaklıklar da kışın ısınmak için kullanılmıştır.

Yeni yapılan konutlarda kerpiç kullanılmamaktadır. Bu konutlarda son zamanlarda demir, çimento ve tuğladan inşa edilmektedir.

2.4.2. Kasaba ve Şehir Konutları

Kasaba ve şehir konutları kırsal kesim konutlarına göre daha planlı yapılmış konutlardır. Su kanalizasyon gibi alt yapı hizmetleri olan bu konutlar demir, çimento gibi yapı malzemelerinden inşa edilmiştir. İnsanların ekonomik yapılarına göre kullanılan malzeme ve konut planları değişmektedir.

Fotoğraf 12. Sahilkent Beldesinde Ev ve Eklentileri (Ayhan KARAKUŞ, 22/08/2012)

Hasyurt, Sahilkent, Turunçova gibi ekonomik getirisi yüksek ürünlerin yetiştirildiği sahil beldelerinde çok katlı apartman tipi konutları görmemiz mümkündür. Finike ilçe merkezine yaklaştıkça bu konutlar 7-8 katlı apartman özelliği göstermektedir. Fotoğraf 12’te Sahilkent’te iki katlı bir konut ve eklentileri yer almıştır. Bu tip konutlar çoğunlukla bahçe kenarında hem ziraat faaliyetlerinin yapıldığı, hem de küçük bir ticaret hane olan bakkalın eve bitişik olduğu birkaç ailenin birlikte yaşadığı konut tipleridir.

Çalışma sahası temel ekonomik faaliyeti tarım olduğu için kasaba ve şehirler tarımsal arazi üzerinde insanların ihtiyaçlarına göre gelişme göstermektedir. Bu durum tarım arazisinin hızla işgaline ve verimli tarım topraklarının konutlarla dolmasına neden olmaktadır. Fotoğraf 19’de Finike ovasında şehirlerin nasıl bir gelişme gösterdiğini ve tarım arazilerinin nasıl işgal edildiğini görmemiz mümkündür.

3. BÖLÜM

EKONOMİK COĞRAFYA

Finike ilçesinde ekonomik faaliyetlerin temelini tarımsal faaliyetler oluşturmaktadır. Bitkisel üretim faaliyetleri ekonominin temelini oluşturur. Bunun yanı sıra hayvancılık, turizm ve çok az miktarda sanayi faaliyetleri Finike'nin ekonomisini şekillendirmektedir.

3.1. Tarımsal Faaliyetler

Çalışma sahası dağlık alanlar, vadi tabanları ve alüvyonlarla dolmuş Finike Ovasından ibarettir. Verimli alüvyal toprakların bulunduğu Finike ovası 1960 yıllarda sazlık ve bataklıklarla çevrili iken günümüzde bu alanlar kurutulmuş ve yoğun tarımsal faaliyetlerin yapıldığı yerler durumuna gelmiştir. Finike ilçesinde ekonominin temelini tarım oluşturmaktadır. Narenciye ve turfanda sebzeçilik ilçenin temel tarımsal faaliyetini oluşturur. Denizden uzaklaştıkça ve dağlık alanlarda son zamanlarda bahçe tarımı bilhassa nar üretimi yaygınlaşmakla birlikte hububat tarımı ve hayvancılık faaliyetleri de yapılmaktadır.

İlçenin 653.000 dekar olan arazisinin yaklaşık % 10,87 oranında 71.010 dekar tarım arazisi bulunmaktadır. İlçenin iktisadi faal nüfusunun % 65,3'ünün tarımla uğraştığı dikkate alındığında ilçedeki tarımsal arazinin ne kadar değerli olduğu ortaya çıkmaktadır (Finike İlçe Tarım Müdürlüğü Çalışma Raporu,2010).

Finike ovası tarımsal faaliyetlerin yoğunlaştığı buna bağlı olarak nüfus yoğunluğunun arttığı bir ovadır. Deniz seviyesinden yüksekliğinin 5-10 m civarında olduğu bu bölgede yaklaşık 34.190 dekar narenciye bahçesi ile 10.180 dekar örtü altı sera alanı bulunmaktadır. Finike ilçesi, ülkemizdeki en önemli turfanda sebze ve meyve üreten yerlerin başında gelir. Cam ve plastik örtü seralarda turfanda sebzelerden domates, biber, patlıcan, kabak, fasulye, hıyar ve kavun üretimi yapılır. (Finike İlçe Tarım Müdürlüğü Çalışma Raporu, 2010)

İlçenin diğer alanlarında ise rakım 200-800 m arasındadır. Bu yerleşim yerlerinin rakımı düşük olan kesimlerinde sulama imkanları zorlamak suretiyle 700 dekar sera alanında marul ve 4.110 dekar alanda nar bahçesi tesis edilmiştir. Özellikle nar yetiştiriciliği ilçemizde yükselen ürün olarak dikkat çekmekte olup, nar alanları gün geçtikçe artmaktadır. Yazır Köyü ve çevresinde üretilen “Yazır Üzüümü” ve Yalnız köyü ve çevresinde üretilen Aysberg tipi “Yalnız Marulu” üretim ve kalite bakımından adlarını duyurmuşlardır. (Finike İlçe Tarım Müdürlüğü Çalışma Raporu, 2010)

Finike ilçesinde hayvancılık daha çok kendi ihtiyacına dönüktür. Dağlık alanlara uyum sağlayan kıl keçisi bölgede en önemli hayvancılık faaliyetidir. Deniz balıkçılığı bölgenin kendi ihtiyacına yöneliktir. Yine kültür balıkçılığı son zamanlarda gelişme göstermektedir.

Tablo 11. Finike İlçesinde Arazi Dağılımı (Dekar)

Tarım Alanları	71.010
Çayır Mera Alanı	8.000
Orman ve Fundalık	509.830
Tarım Dışı Alan	64.160
TOPLAM	653.000

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü (2010)

Tablo 11’de görüldüğü gibi Finike de en geniş alanı ormanlık ve fundalık alanlar oluşturmakla birlikte en dar alanı ise çayır ve meralar oluşturmaktadır. Tarım alanları 71.010 dekar olmasına rağmen ilçe nüfusunun % 65,3 ünün tarımla uğraşıyor olması ilçedeki tarım arazilerinin ne kadar az ve değerli olduğunu göstermektedir. Arazinin 8.000 dekarı çayır ve meralarla kaplı, 64.160 dekarı ise tarım dışı alanlara ayrılmıştır.

Tablo 12. Nüfus Verileri

İlçe Nüfusu	46.095
Tarımsal Nüfus	29.595
Belde Sayısı	4
Köy Sayısı	15
Çiftçi Sayısı	4.800
Kayıtlı Çiftçi Sayısı	1.002

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü (2010)

Tablo 12'den anlaşıldığı gibi çalışma sahasında nüfusun büyük çoğunluğu tarımla uğraşmaktadır. İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre çiftçi sayısı 4.800 kişi olmasına karşın kayıtlı çiftçi sayısı 1.002 kişidir. Bu da çalışma alanındaki çiftçilerin yaklaşık 1/5'inin ÇKS (Çiftçi Kayıt Sistemi)'ne dahil edildiklerini göstermektedir.

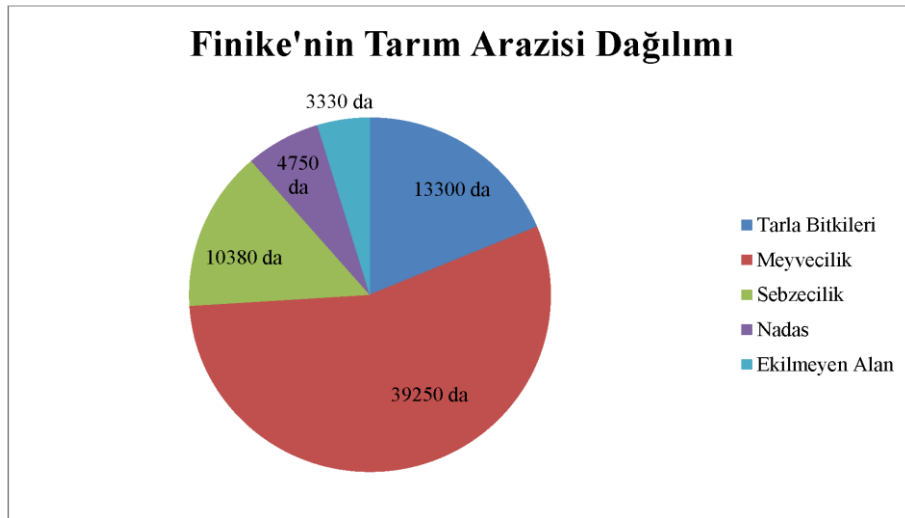
İlçede tarım arazilerinin dağılımına baktığımız zaman en yüksek payın meyveciliğe ait olduğunu görüyoruz. Daha sonra hububat ve sebzeçilik ilçenin en yoğun tarımsal faaliyetlerini oluşturmaktadır.

Tablo 13. Finike'nin Tarım Arazisi Dağılımı(2012)

ÜRÜN GURUBU	Alan (da)
Tarla bitkileri	13.300
Meyvecilik	39.250
Sebzeçilik	10.380
Nadas	4.750
Ekilmeyen alan	3.330
TOPLAM	71.010

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü (2012)

Tablo 13'de görüldüğü gibi ilçede en geniş tarım arazisini 39.250 dekar ile meyvecilik oluşturmaktadır. Üretilen başlıca meyveler ise portakal, mandalina, limon, greylfurt, üzüm ve nar'dır. Çalışma sahasında 2. Sırayı 13.300 dekar ile tarla bitkileri 3. Sırayı 10.380 dekar ile sebzeçilik almaktadır. 4.750 dekar nadas alanı ve 3.330 dekar ekilmeyen arazi vardır.

Şekil 168. Finike'nin Tarım Arazisi Dağılımı

Şekil 18’de görüldüğü gibi Finike’de tarım arazilerinin yarısından fazlasında meyvecilik yer almaktadır. Meyveciliği sırasıyla tarla bitkileri ve sebzeçilik takip eder. Çalışma sahasının başlıca tarla bitkileri buğday, arpa, mısır, tarla kekiği ve fiğ’dir.

Tablo 14. Finike’de Tarla Bitkileri Üretimi (2012)

ÜRÜN ADI	ÜRETİLEN ALAN (da)	ÜRETİM MİKTARI (Ton)	ÜRETİM DEĞERİ (TL)
Buğday	11.000	2.200	1.100.000
Arpa	2.000	400	160.000
Mısır	25	10	5.000
Tarla Kekiği	25	5	5.000
Fiğ	250	250	75.000
TOPLAM	13.300	2.865	1.345.000

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü (2012)

İlçede en fazla alanda ekilen tarla bitkisi 11. 000 dekarla buğdaydır. Buğdayı 2.000 dekarla arpa, 250 dekarla fiğ, 25 er dekarla mısır ve tarla kekiği izlemektedir. Ekilen alanlara oranla en fazla üretilen ürün 2.200 tonla buğdaydır. Buğdayı sırasıyla 2.000 tonla arpa, 250 tonla fiğ ve 25 er tonla mısır ve tarla kekiği izler (Tablo 13).

Çalışma sahasında gerçekleştirilen bir diğer tarımsal faaliyet seracılıktır. Seracılık cam ve plastik seracılık olarak ikiye ayrılır.

Tablo 15. Finike’nin Örtü Altı Alanları

SERA TİPİ	ALAN (da)
Cam Sera	2.100
Plastik Sera	4.100
Yüksek Tünel Alanı	3.650
Alçak tünel Alanı	330
TOPLAM	10.180

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü (2012)

Çalışma sahasında önemli bir geçim kaynağı olan seracılık faaliyeti şekil ve kullanım bakımından çeşitli sera tiplerini karşımıza çıkarmaktadır. Çoğu zaman çiftçilerin ekonomik gücüne ve kullanım amacına göre şekil alan seralar genel olarak dört kategoride ele alınır.

Plastik seralar: Bunlar genellikle ev çatısı gibi kurulup yerden 1-2 m kadar yükseğe çıkan plastik ve demirden kurulan seralardır. Demirin pahalı olduğu ve az

kullanıldığı zamanlar bu seralar ahşap ve plastikten yapılmakta idi. Ancak demirin yaygınlaşması ahşap seraların sayısını çok azaltmıştır.

Plastikten yapılan yüksek tüneller: Bunlar aynı plastik seralar gibidir ancak en önemli farkları çatılarının tünel şeklinde olmasıdır. Bu tüneller çoğu zaman 1,5-2 m'yi geçer. Bu yüksek tüneller bütün sera ürünlerinde kullanıldığı gibi, domates ve kavun gibi ipe sarılan bitkiler için daha elverişlidir. Son yıllarda halk arasında projeli seralar olarak bilinen seralarda aslında bu yüksek tünellerin daha modernize edilmiş halidir. Ciddi yatırımlarla havalandırması, ısıtması, sulaması ve gübrelemesi elektronik cihazlara bağlanan bu projeli seralar üretim miktarında ve kalitede çok etkili rol oynamaktadır.

Plastikten yapılan alçak tüneller: Bunlar en yüksek yeri 1 m civarında olan daha az masraflı ve yükseğe uzanmayan bitkiler için yapılan seralardır.

Cam seralar: Cam güneş ışığını en iyi ileten bir maddedir. Bu sebeple bitkinin güneş ışığını iyi alması ve ısıdan yararlanma bakımından çok elverişlidir. Ancak en maliyetli sera tipi olduğu için çok tercih edilmemektedir. Son yıllarda 3-4 yıl dayanan plastiklerin imal edilmesi ve projeli sistemle daha fazla ürün alınması cam seraya olan ilgiyi azaltmıştır.

Çalışma sahasında en geniş alanı 100 dekar ile plastik seralar oluşturmaktadır. Daha sonra yine plastikten yapılan yüksek tüneller 3.650 dekarla 2. sırada yer alır. Cam seralar 2.100 dekar alanla 3. sırada, alçak tüneller 330 dekarla 4. sırada yer alırlar.

Fotoğraf 13. Sahilkent Beldesinde Yüksek Tünel Sera (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Örtü altı alanlarda en çok yetiştirilen ürünler; domates, hıyar, patlıcan, biber, kabak, marul, kavun ve taze fasulye'dir.

Türkiye turunçgillerin gen merkezi değildir, fakat yaklaşık iki bin yıldır Anadolu'da turunçgil üretimi yapıldığına dair bilgiler mevcuttur. Türkiye tarımında çok eski bir yere sahip olan turunçgiller ancak 1930 yılından sonra ekonomik değer kazanmaya başlamıştır. Turunçgil üretimi 1936'dan itibaren devlet tarafından teşvik edilmeye başlamıştır ve ilk ihracat 1950 yılında yapılmıştır (Karahocagil, 2004)

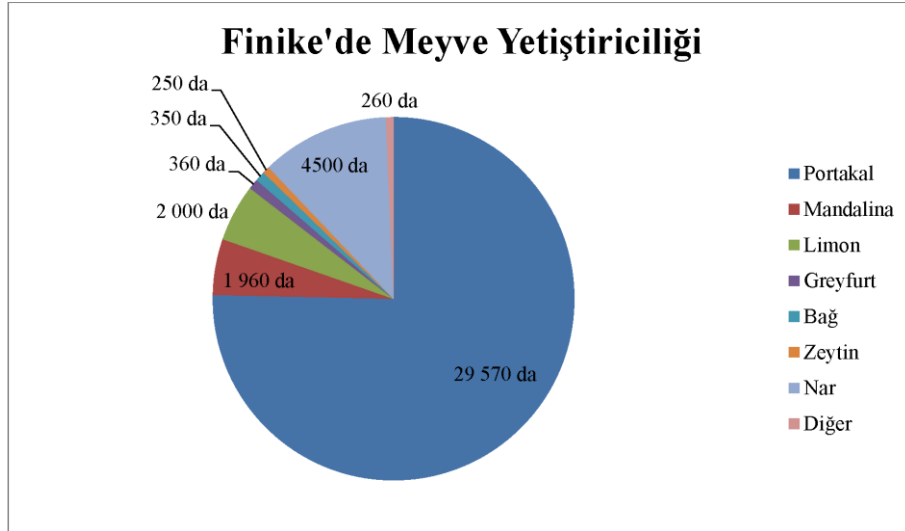

Fotoğraf 14. Portakal Bahçeleri (Turunçova) (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Finike’de turunçgil tarımının başlangıcı ile ilgili kesin bulgulara ulaşılamamıştır. Ancak bu tarımsal faaliyetlerle ilgili bulgular 150-160 yıl öncelere kadar dayanmaktadır. 1956 yılında Çavdır ve Bağyaka köyleri birleşerek Turunçoğa adını almıştır. Bu tarihte bize çok daha öncelerden bu bölgede turunçgil tarımının yapıldığını göstermektedir.

Fotoğraf 15. Saklısu Bölgesi Portakal Bahçeleri (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

Şekil19. Finike’de Meyve Üretim Alanları

Şekil 19’de görüldüğü gibi Portakal toplam meyve üretim alanınının 3/4’ünü kaplamaktadır. 2. sırada nar gelmekte daha sonra ise sırasıyla limon, mandalina, greyfurt, bağ ve zeytincilik gelmektedir. İklimin elverişli olması bu bölgede her çeşit

tarım ürünlerinin yetişmesine imkan vermesine rağmen halk ekonomik değeri yüksek olan ürünlere yoğunlaşmaktadır. Diğer meyve türleri bahçe kenarlarında kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik üretilmektedir.

Tablo 16. Finike’de Meyve Yetiştiriciliği

ÜRÜN ADI	ÜRETİM ALANI (da)	ÜRETİM MİKTARI (ton)	ÜRETİM DEĞERİ (TL)
PORTAKAL	29.570	166.844	83.422.000
MANDALİNA	1.960	9.604,5	9.604.500
LİMON	2.000	7.695	3.847.500
GREYFURT	360	1.472	1.472.000
BAĞ	350	350	350.000
ZEYTİN	250	560,25	560.250
NAR	4.500	8.505	8.505.000
DİĞER	260	1.064	1.064.000
TOPLAM	39.250	196.094,75	108.825.250

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü (2012)

Tablo 16’da görüldüğü gibi Finike’de en fazla üretilen meyve portakaldır. Finike ekonomisine ne fazla katkı sağlayan meyve yine portakal olmuştur. Son elli yıldır bu istatistik hiç değişmemiştir. Ancak son yıllarda nar üretim alanlarında önemli bir artış gözlenmektedir. Nar üretimi gün geçtikçe artmış ve 2012 yılı itibarı ile nar üretimi 8.505 ton ile 3. sıraya yükselmiştir. Nar üretiminin artmasında; narın kullanım alanlarının genişlemesi, ihracatının artması dolayısıyla ekonomik değerinin artması etkili olmuştur.

Tablo 17. Finike’de Bitkisel Üretim Değerleri

ÜRÜN ADI	ÜRETİM ALANI (da)	ÜRETİM MİKTARI (ton)	ÜRETİM DEĞERİ (TL)
Örtü Altı Sebze	11.085	138.750,000	101.277.750
Açıkta sebze	200	610,000	970.000
Meyve	39.250	196.094,750	108.825.250
Tarla Bitkisi/Hububat	13.300	2.865,000	1.345.000
TOPLAM	63.835	338.319,750	212.418.000

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü (2012)

Tablo 16 incelendiği zaman; en fazla üretim alanına sahip tarım bitkilerinin meyve türleri olduğu anlaşılmaktadır. 39.250 dekarla meyveler ilk sırada yer alırken bunu 13.300 dekarla hububat, 11.085 dekarla örtü altı sebzeleri ve 200 dekarla açıkta yetiştirilen sebzeler oluşturur.

Miktar olarak ta 196.094 tonla meyve en çok üretilen üründür. 2. sırada örtü altı sebze gelmektedir. 138.750 tonla 2. sırada yer alan örtü altı sebzeleri birim alandan elde edilen ürün bakımından da 1. sırada yer alır. Dolayısıyla seracılık birim alandan daha fazla ürün alındığı için halkın tercihinde önemli rol oynamaktadır. Birim alandan daha az ürün alınan hububat ve açıkta sebzeçilik tercih sırasında gerilerde kalmaktadır.

Yıldan yıla farklılık göstermekle birlikte gelir sıralamasında meyvecilik 1. sıradadır. Örtü altı sebzeleri, hububat ve açıkta sebzeçilik sırasıyla gelir getiren diğer ürünlerdir.

Fotoğraf 16. Aykırçay Mevkiinde Köylülerin Yetiştirdikleri Ürünler (Ayhan Karakuş, 22/08/2012)

3.2. Hayvancılık Faaliyetleri

Ülkemizde hayvancılık faaliyetleri coğrafi faktörlerden çok fazla etkilenmektedir. Yeryüzü şekilleri, iklim, bitki örtüsü, yapılan tarımsal etkinlikler ülkemizdeki hayvancılık faaliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Örneğin; buğday tarımının yan ürünü saman, şekerpancarının yan ürünü küspe hayvancılık için çok önemlidir.

Hayvancılık sektörü, halkımızın beslenmesi, hayvancılığa bağlı yan sanayinin gelişmesi, çevre kirlenmesine neden olabilecek bir çok sanayi atıklarının hayvan yemi olarak değerlendirilip milli ekonomiye kazandırılması, kırdan kente göçü önleyebilecek çok iyi bir iş kolu olması ve dış ticaret dengelerinin sağlanmasında ülkemiz için hayati önem taşıyan bir sektördür. Hayvancılık sektörünün verimli olabilmesi için aynen çağdaş sanayi işletmelerinde geçerli olan kuralların bu sektörde de uygulanması gereklidir. Yani, kaliteli hayvansal üretimin artırılması, üretim maliyetlerinin ve kayıplarının en düşük düzeyde tutulması, ürün pazarının geliştirilmesi ve ihracata yönelik tedbirlerin alınması gereklidir (Özpınar, 1995, 5).

Çalışma sahasının genel bir değerlendirmesini yapacak olur isek; sahanın büyük bir bölümü dağlık alanlarla kaplıdır. Eğimin çok fazla olduğu bu bölgeler araziye adapte olabilen hayvanlar için uygun zeminler teşkil etmektedir. Sahanın genellikle güney ve batı kesimleri alüvyal düzlüklerle kaplıdır. Bu bölümde ise turuncgiller ve turfanda sebzeçilik faaliyetleri hayvancılığı kısıtlamaktadır. Genel olarak dağlık alanlar kıl keçisi nispeten koyun ve arıcılık faaliyetlerine elverişli koşullar oluşturmaktadır. Buna karşılık sahil alanlarında tavukçuluk ve ahır hayvancılığı daha yoğun görülmektedir.

Tablo 18. Finike’de 2012 Yılı Hayvansal Üretim

HAYVAN CİNSİ	HAYVAN SAYISI
SIĞIR	1.050
KOYUN	4.000
KEÇİ	15.000
ARI KOVANLARI	19.500
KANATLILAR	12.000

Kaynak: TÜİK

Çalışma sahasının hayvan varlığına bakılacak olursa ilçede (Tablo 17). 19.500 arı kovanı vardır. 15.000 keçi, 12.000 kanatlı hayvan 4.000 koyun ve 1.050 sığır mevcuttur.

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde ilçede tarım gelirleri ve tarımla uğraşanların sayısı hayvan gelirleri ve hayvancılıkla uğraşanlardan oldukça fazladır.

3.2.1. Küçükbaş Hayvancılık

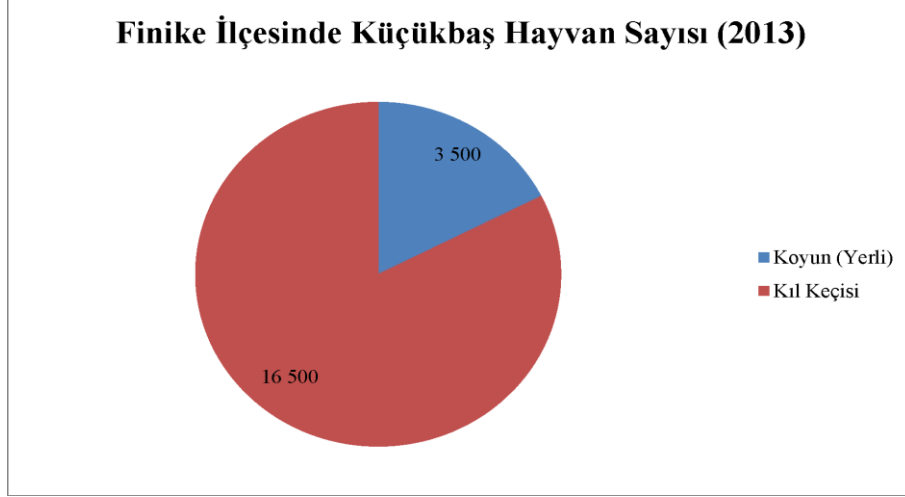
Ülkemizin iklim, bitki örtüsü ve yeryüzü şekilleri, çiftçilerimizin önemli bir bölümünü küçükbaş hayvancılığa yöneltmiştir. Çünkü Doğu Karadeniz Bölümü ile Doğu Anadolu'nun kuzeyi dışında kalan yerlerde yaz ayları kurak geçer. Bu durum bol suya ihtiyaç duyan büyükbaş hayvanların beslenmesinde önemli bir sorundur. Yaz aylarında otların kuruması da büyükbaş hayvanların beslenmesinde önemli bir problem teşkil eder. Ayrıca ülkemiz arazilerinin engebeli olması, büyükbaş hayvanların yayılmalarını zorlaştırır. Bütün bu nedenlerle, Türkiye'de küçükbaş hayvancılık daha yaygındır. Çünkü bu hayvanlar daha az suya ve ota ihtiyaç duyarlar. Engebeli arazilerde kolaylıkla gezerek yayılabilirler (Şahin ve Doğanay, 2001, 156).

Tablo 19. Finike İlçesinde Küçükbaş Hayvan Sayısı (2011)

HAYVAN ADI	YETİŞKİN SAYISI	GENÇ-YAVRU	TOPLAM	SAĞILAN HAYVAN	SÜT (TON)
KOYUN	1.850	1.650	3.500	714	57.834
KEÇİ (KIL)	10.250	5.250	15.500	6.132	729.708

Kaynak: TÜİK

Çalışma sahasında küçükbaş hayvancılık faaliyetleri genel olarak koyun ve kıl keçisi üzerinde yoğunlaşmaktadır. 2011 yılı verilerine göre toplam 15.500 kıl keçisi, 3.500 koyun tespit edilmiştir. Kıl keçisi sayısında belirgin bir fazlalık göze çarpmaktadır. Bunun en önemli sebebi arazi yapısı ve bölgenin iklim durumudur. Akdeniz bölgesinin karakteristik bitki örtüsü maki ve arazinin çok engebeli olması, kıl keçisi için ideal bir ortam oluşturmuştur. Her mevsim yeşil kalan maki elemanları bölgede keçi etine farklı bir lezzet katmış bu da keçi etine olan talebi arttırmıştır. Kıl keçisinin ardından koyun 3.500 baş ile ikinci sırada karşımıza çıkar. Koyun daha çok iç bölgelere doğru iklimin karasallaşmaya başladığı nispeten düzlük alanlarda karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 20. Finike’de Küçükbaş Hayvan Sayısı

Şekil 20’den de anlaşıldığı gibi bölgede en çok kıl keçisi yetiştirilmektedir. Engebeli ve kayalık arazi yapısı koyundan ziyade kıl keçileri için elverişli bir ortam oluşturmaktadır. Bu da kıl keçisine olan talebi arttırmaktadır. Yine bu bölgede her zaman yeşil kalabilen maki elemanları kıl keçileri için uygun beslenme ortamını oluşturmakta ve keçi etini daha lezzetli bir hale getirmektedir.

Tablo 20. Finike İlçesinde Küçükbaş Hayvan Sayısı (1991-2011)

YILLAR	KOYUN (YERLİ)	KEÇİ (KIL)
1991	2.500	34.000
1992	2.300	33.000
1993	2.300	33.000
1994	2.300	33.000
1995	2.300	33.000
1996	2.400	35.000
1997	3.300	35.000
1998	3.000	35.000
1999	3.000	35.000
2000	3.000	35.000
2001	3.000	35.000
2002	1.800	26.000
2003	1.600	25.000
2004	1.000	24.000
2005	1.000	19.000
2006	1.000	19.000
2007	1.000	18.000
2008	1.000	17.000
2009	2.000	14.000
2010	3.000	15.000
2011	3.500	15.500

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere son 30 yılda Finike’de küçükbaş hayvan sayılarında önemli bir değişim gözlenmektedir. 1991 yılında 2.500 olan koyun sayısı 2011 yılında 3.500’e ulaşmış nispeten % 40’lık bir artış olmuştur. Buna karşılık bölgenin iklimine ve yüzey şekillerine çok iyi adapte olabilen kıl keçisi sayısında ciddi bir azalma gözlenmektedir. 1991 yılında 34.000 olan kıl keçisi sayısı 2011 yılına gelindiğinde 15.500’e gerilemiştir. Kıl keçisi sayılarındaki azalmanın bir çok sebebi vardır. Bunlar sırasıyla;

1. Tarım alanlarının genişlemesi ve son yıllarda eğimli arazilerde de tarımsal faaliyetlerin artması,
2. Orman İşletme Müdürlüğü’nün ağaçlandırma çalışmalarını yoğunlaştırması ve bu alanlarda hayvancılığa izin vermemesi
3. İç kesimlerden sahillere ve kent merkezlerine olan göçün kırsal kesim hayvancılık faaliyetlerine olumsuz etkisi
4. İnsanların ekonomik olarak daha fazla gelir getiren uğraşlara yönelmesi

Bölgede yapılan gözlemler sonucunda kıl keçisi sayılarındaki azalmanın sebepleri olarak yukarıdaki maddeler tespit edilmiştir.

3.2.2. Büyükbaş Hayvancılık

Et ve süt üretimi bakımından çok tercih edilen sığırların (inek, öküz, boğa, manda) etinden sütünden ve derisinden Anadolu’da çok eski zamanlardan beri yararlanılmaktadır. Genel olarak ülkemizde mera hayvancılığı yaygındır. Yurdumuz ılıman iklim kuşağında yer aldığı için, Doğu Anadolu ve Karadeniz yaylaları hariç, yurdumuzda büyükbaş hayvanların beslenebileceği gür çayırliklar çok azdır. Bu yüzden Türkiye’nin yerli sığır ırklarında et ve süt verimi azdır. Fakat modern mandıra ve çiftliklerin artışı sonucu Türkiye’de sığır sayısı çoğalmaktadır. Bunların soyları da ıslah edilmekte ve sağlanan ürün miktarı artmaktadır (Şahin ve Doğanay, 2001, 158).

Tablo 21. Finike İlçesinde Büyükbaş Hayvan Sayısı (1991-2011)

YILLAR	SIĞIR (YERLİ)	SIĞIR (MELEZ)
1991	750	1.450
1992	850	1.350
1993	850	1.350
1994	850	1.350
1995	850	1.350
1996	850	1.450
1997	500	1.480
1998	500	1.480
1999	500	1.480
2000	520	1.478
2001	470	1.438
2002	794	624
2003	744	574
2004	620	500
2005	665	475
2006	665	475
2007	665	475
2008	157	800
2009	128	743
2010	106	797
2011	97	756

Kaynak: TÜİK

Tablo 20'den de anlaşılacağı gibi 1991 yılında 750 yerli 1.450 melez sığır var iken; yıllar geçtikçe sığır sayılarında azalma olmuş ve 2011 yılında 97 yerli 756 melez sığır kalmıştır. Bu durum halkın daha çok gelir getiren tarım ürünlerine yönelmesi ve bilhassa seracılık faaliyetleri ile hayvancılık faaliyetlerinin birlikte yapılmasının zorluğundan ileri gelmektedir.

Tablo 22. Üretilen Süt Miktarı

YILLAR	YERLİ SIĞIRDAN ÜRETİLEN (Ton)	MELEZ SIĞIRDAN ÜRETİLEN (Ton)
1991	188,325	1.034,500
2001	134,618	1.173,226
2011	60,373	851,468

Kaynak: TÜİK

Üretilen süt miktarı da hayvan sayısına paralel olarak azalmıştır. 1991 yılında 188 ton 325 kilogram, melez sığırdan 1.034 ton 500 kilogram süt üretilmiştir. Buna karşılık 2011 yılında yerli sığırdan 60 ton 373 kilogram melez sığırdan 851 ton 468 kilogram süt elde edilmiştir. Yıllar geçtikçe azalan süt üretimi ilçenin dışarıdan süt ve süt ürünleri almasına neden olmaktadır.

3.2.3. Kumes Hayvancılığı

Türkiye’de kumes hayvancılığı, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıktan sonra gelir. Bu faaliyet dalında ilk sırada tavuk yetiştirme ve yumurta üretmek gelir. Kumes hayvancılığı 20-30 yıl öncesine kadar köylerde aile tavukçuluğu şeklinde yapılırdı. Geleneksel metotlarla tapıldığı için et ve yumurta üretimi çok azdı. Fakat zamanla beyaz etin, sağlık nedeniyle kırmızı ete tercih edilmesinden ve beyaz etin daha ucuz olmasından dolayı tavukçuluk hızla gelişti. Modern tavuk çiftliklerinin sayısı kısa zamanda arttı. Bunlar daha çok İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Bursa başta olmak üzere büyük şehirlerin yakınlarında kurulmuştur. Bu çiftliklerde kısa zamanda kesimlik duruma gelen piliçler beslenmektedir. Ayrıca modern yöntemlerle bol yumurta üretilmektedir. Bu gelişmeler sonucu Türkiye, son yıllarda tavuk ve yumurta ihraç eden bir ülke konumuna gelmiştir. Kumes hayvancılığında tavuk yetiştirme ve yumurta üretmeden başka az sayıda da olsa hindi, kaz ve ördek de yetiştirilir (Şahin ve Doğanay, 2001, 159).

Tablo 23. Finike’de Kumes Hayvancılığı (1991-2011)

Yıllar	Yumurta Tavuğu	Et Tavuğu	Ördek	Hindi	Kaz
1991	23.000	-	500	1.500	1.000
1992	25.000	-	-	-	-
1993	20.000	5.000	-	-	-
1994	20.000	5.000	-	1.000	-
1995	20.000	10.000	-	1.000	-
1996	20.000	10.000	-	1.000	-
1997	20.000	10.000	-	-	-
1998	20.000	10.000	-	-	-
1999	20.000	10.000	-	-	-
2000	20.000	10.000	-	-	-
2001	20.000	10.000	-	-	-
2002	15.000	7.500	-	-	-
2003	15.000	5.400	1.000	1.000	100
2004	16.000	5.500	1.000	1.000	100
2005	14.000	4.100	800	1.000	100
2006	14.000	4.100	800	1.000	100
2007	10.000	3.000	200	500	200
2008	10.000	3.000	200	500	200
2009	13.000	-	200	500	200
2010	13.000	-	200	500	200
2011	13.000	-	200	500	200

Kaynak: TÜİK

Yumurta tavuğu sayısı 1991 yılında 23.000 iken 1992 yılında 25.000'e çıkmış ve bu yıldan itibaren düzenli olarak azalmış 2011 yılına gelindiğinde 13.000'e gerilemiştir. Bu gerilemede büyük işletmelerin üretim miktarını arttırması ve ilçeye dışarıdan paketlenmiş tavuk ürünlerinin girmesi halkın tarıma daha fazla önem vermesi küçük üreticilerin başka alanlara yönelmesi olarak izah edilebilir. Et tavuğunda durum daha da olumsuz olmuş ve nerdeyse ilçede et tavuğu üretimi bitmiştir.

Hindi ve kaz yetiştiriciliği de ilçede önemli bir değer göstermemiş 1991 yılında 2.500 civarında olan üretim 2011 yılında 700'e kadar gerilemiştir.

Tablo 22'den de anlaşıldığı gibi Finike'de kümes hayvancılığı ancak kendi ihtiyacını karşılamaya yönelik yapılmaktadır. Son yıllarda kümes hayvancılığında bir gerileme gözlenmektedir. Bu gerilemenin sebepleri;

1. Çevre il ve ilçelerdeki modern kümeslerin çoğalması ve dışarıdan gelen beyaz et ve yumurta miktarının ilçede kümes hayvancılığının gerilemesine neden olmaktadır.
2. Halkın meyvecilik ve seracılığa yönelmesi bu alanlardan daha fazla gelir elde etmesi.
3. Meyvecilik ve seracılık sebebiyle oluşan zirai ilaçlamanın kümes hayvancılığını olumsuz etkilemesi

Yukarıdaki sebepler genel olarak ilçede hayvancılığın gerilemesinde önemli olan faktörlerdir.

3.2.4. Arıcılık

Arıcılık her kişi tarafından yapılabilecek, insanların boş vakitlerini değerlendirecek, tatillerini hoş geçirecek faydalı zevkli bir meşgaledir. Birçok meslek dalıyla uğraşan insanlar için ek bir gelir kapısıdır. Arıcılık, ziraatın türlü şubeleri içinde, yatırılan sermayeye ve verilen emeğe karşılık, en kısa zamanda en

çok kar getiren bir ek meslektir. Günde 8-10 saat mesaisi olan bir kimsenin, bu mesai dışındaki boş vakitleri ile hafta tatillerinin birkaç saati, 30 kovan ailesinin bakımına yeter de artar bile. Bir arı ailesi, yerel şartlar ve mevsimin gidişine göre yılda en az 5-10 kilodan 100-200 kiloya kadar bal verir (Kayral, 1993, 7-8).

Çalışma sahası arıcılık faaliyetleri için çok elverişlidir. Toros Dağlarında bulunan köylerde bal ve balmumu üretimi yapılmaktadır.

Tablo 24. Finike ve Çevresinde Bulunan Kovan Sayısı ve Üretilen Bal Miktarı

YILLAR	KOVAN SAYISI	BAL ÜRETİMİ (Ton)	BALMUMU ÜRETİMİ (Ton)
1991	11.500	112.000	1.000
2001	12.000	240.000	14.400
2011	19.500	390.000	23.400

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi son 30 yılda kovan sayısında ve bal üretiminde artış olmuştur. 1991 yılında 11.500 olan kovan sayısı 2011 yılında 19.500 olmuştur. Kovan artışı % 90 civarında gerçekleşmişken bal üretimindeki artış % 300 den fazla olmuştur. Bu durum teknolojinin gelişmesi, arıcılıkta daha modern yöntemlerin kullanılması, kovanların daha iyi korunması v.b. sebeplerle açıklanabilir.

Daha çok temel petek yapımında kullanılan balmumu üretimindeki artış ise çok daha fazla olmuştur. 1991 yılında 1 ton olan balmumu üretimi 2011 yılında 23 tonu geçmiştir.

3.2.5. Balıkçılık

Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizde az tuzlu ve çok tuzlu sulardan hoşlanan canlıların barınabileceği ortamlar da mevcuttur. Bu nedenle Türkiye'yi çevreleyen denizlerde zengin bir fauna barınmaktadır. Ancak, bu zengin kaynaklardan yeteri kadar faydalandığımız söylenemez. Nitekim, 70 milyonluk dünya deniz ürünleri üretiminde 500 bin tonluk üretimimizle 40. sırada yer almaktayız (Atalay, 1994, 215).

Tablo 25. Finike’de Su Ürünleri Üretimi (2010)

Su Ürünleri	Üretim Miktarı (Ton)	Üretim Değeri (TL)
Kültür Balıkları	238,85	1.267.100
Deniz balıkları	125,92	981.260
Yumuşak-Kabuklu	2,32	13.630
TOPLAM	367,09	2.261.990

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü Çalışma Raporu ve Brifingi

Finike ilçesindeki su ürünleri üretimi; 238,85 ton kültür balıkçılığı 125,92 ton deniz balıkçılığı ve 2,32 ton yumuşak kabuklu üretimi gerçekleştirilmektedir. Bu üretimlerin toplam değeri 2.261.990 TL’dir. Üretilen su ürünleri üretiminin büyük bir kısmı ilçe içerisinde tüketilmektedir.

3.3. Ormanlık Faaliyeti

Dünyada hızla artan nüfus, şehirleşme, kalabalıklaşma, sanayileşme, tüketim alışkanlıkları ve gösteriş etkisi, doğal kaynakların bilinçsizce kullanımını doğurmuştur. Toprak, hava ve su kaynakları kirletilmiş, erozyon, sel, taşkın, çığ, heyelan, asit yağmurları ve sera etkisi, yeryüzündeki canlı hayatı, onun yaşam ortamını ve gıda, güvenliğini tehdit eder hale gelmiştir. Görülen ormansızlaşma ve çölleşme, çoraklaşma, çevre ve genetik kirlenme, nesli yok olan veya azalan flora ve fauna, göçler, açlık ve sefalet gerçekleri, Sürdürülebilir Kalkınma anlayışını dünya gündeminin başına getirmiştir, Sürdürülebilir Doğal Kaynak Yönetimi’nin önemi anlaşılmaya başlamıştır. FAO verilerine göre, ekosistemin her yıl net 12 milyon hektar dolayında azaldığı dünyamızda her şeye rağmen ormanlar, ülkelerin kalkınmasında çok önemli bir rol oynamaktadır.

Ekosistemin toplumlara sağladığı ölçülen ve ölçülemeyen odun ve odun dışı ürün ve hizmetlerinin daha iyi bilinmesi, çevresel bilinçlenme ve bunun sonucu gerçekleşecek etkin koruma, işletme ve geliştirme, bu katkıyı zamanla daha da arttıracaktır. Uzun dönemde sürdürülebilir orman yönetimi anlayışı ile sağlanabilecek olan bu durum, ekosistemin çok amaçlı ve akılcı değerlendirilmesinin olduğu kadar ekonominin kıt kaynaklarının yer ve zaman içinde optimal kullanımı için de önemli olmaktadır. Ormanlar, kişi, grup ve muhtelif sektörlerle odun ve odun dışı ürün ve hizmetler sunma, istihdam yaratma, evcil hayvanların gıda ihtiyaçlarını karşılama, avcılık ve toplayıcılık yapma ve orman köylüsü ile doğal afet bölgelerine

ucuz odun hammaddesi sağlama şeklinde doğrudan faydalar oluşturduğu gibi, iklim değişikliklerinden su üretimine, erozyonun önlenmesinden sağlıklı yaşam ve ülke prestijine kadar çok önemli kolektif, kamusal yararlar da sağlar.

Bu nedenle, bugünkü ve gelecek nesillerin, yeşil temiz ve sağlıklı bir ortamda yaşayabilmeleri için, kısa ve uzun dönemli politika, strateji ve planların, kaynağın ekonomik, sosyal ve çevresel faydalarının bilincinde oluşturulması ve uygulanması zorunluluk arz etmektedir. Bu gün gelişmiş toplumlarda, ormanın o kendisine özgün kokusu içinde uçuşan kuşların, titreşen yaprakların ve şırıl şırıl akan derelerin sesleri altında geçirilen bir zamanın ve bir güneş batışını izlemenin insanın psikolojik ve bedensel yapısına, dinlenmesine, iş verimliliğine ve dolayısıyla huzuruna olan etkileri sayısallaştırılabilirken, az gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarda gözle görülen ve sonuçları yaşanan bir toprak kaybının, siltasyonun, sel ve heyelanların, çölleşme, çoraklaşma ve fakirleşmenin ormanların yok edilmesiyle hızlandığı gerçeği tartışma konusu yapılabilmektedir. Bu toplumda “ormanı desteklemeyen ona karşıdır” sözü geçerliliğini daima korumaktadır.

Zaman zaman ülkemizde de bazı yetkililerin belirttiği gibi, “Devletin yararı varsa, ekonomik olarak yarar getirecek ormanı da tıraşlarız” şeklinde ifade edilen ve ülkenin topoğrafik, jeolojik ve iklim şartlarıyla kaynağın çevresel ve sosyal faydalarını dikkate almayan yaklaşımlar da görülebilmektedir. Hatta ormanların faydalarını göz ardı edip “Bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş” (!) alanların orman dışı kullanımlara açılmasına imkan veren ve orman alanlarının daralmasına neden olan yasal düzenlemeler de yapılabilmektedir. Unutulmamalıdır ki, sürdürülebilir kalkınma, ancak ve ancak, sürdürülebilir toplum ve ormancılığın gelecek nesillere olan sorumlulukla birlikte değerlendirildiği düzenlerde gerçekleştirilebilir. Ülke genelinde yapılacak arazi kullanım planları ile orman içi fonksiyonel planlar, kaynağın akılcı kullanımı, özel ve kamu yararının değerlendirilmesi, çevresel bilinçlenme ve çocuk sevgisi bu konuda ön koşul durumundadır. İnsana yapılan yatırım öncelikle bunu amaçlamalıdır (D.P.T., 2001, 3-4).

Çalışma alanının büyük bir kısmı ormanlarla kaplıdır. Bu alanlarda arazinin engebeli olması ve ormancılık için ideal şartların oluşması geniş bölgelerin ormanlarla kaplı olmasını sağlamaktadır. Ne var ki yukarıda anlatılan paragrafta ormanlarımızı bekleyen sorunlar çalışma sahası için de geçerlidir.

Finike de ormancılık 1943 yılına kadar kendi doğal akışı çerçevesinde döngüsünü devam ettirmiştir. Bu zamana kadar ormanların korunması, ağaçlandırma çalışmaları doğal akışı içerisinde insanların müdahale ettiği ölçüde gerçekleşmiştir. Devletin etkili bir şekilde ormancılık faaliyetlerine müdahalesi 1943 yılında Finike Orman İşletme Müdürlüğü'nün kurulmasıyla başlamıştır. Finike Orman İşletme Müdürlüğü, Merkezi Finike İlçesinde Finike, Aykırçay, Pınarcık ve Yeşilbağ olmak üzere 4 şeflikten oluşmakta idi ancak 2010 yılında Demre Orman İşletme Şefliği de Finike'ye bağlanmıştır.

Finike Orman İşletme Müdürlüğü'nün toplam alanı 117.795,5 hektar ormanlık alanı vardır. Bu alanın % 70'i (82.085,5 Ha) ormanlık alan, % 30'u (35.710 Ha) ise ormansız alandır. Bu ormanlık alanın % 39'u (31.929,0 Ha) verimli koru, % 6'i (49.941 Ha) bozuk koru ve % 0,1'i (466,5 Ha) bozuk baltalık vasfındadır.

3.4. Madencilik Faaliyeti

Finike ve çevresi jeolojik olarak çok karmaşık bir yapıya sahiptir. Arazinin büyük bir kısmı kalkerlerle kaplıdır. Arazide bulunan kayalar; radyolarit, çört, tortul şistler, kumtaşı, konglamera, pelajik kalker ve mermer türleri sayılabilir. Kalker kütlelerinin yoğun olduğu dağlardan gelen akarsular Finike ovasını alüvyonlarla doldurmuştur. Jeolojik açıdan karmaşık bir yapıya sahip dağlık kütlelerde çeşitli madenlere rastlanmaktadır.

3.5. Sanayi Faaliyetleri

İnsan, zaman içinde daha fazla üretebilme, doğal çevreye egemen olma çabası içine girmiş ve bunun sonucunda sanayi etkinlikleri hız kazanmıştır. Sanayi, ham maddelerin ya da yarı işlenmiş maddelerin işlenerek kullanıma hazır hale getirilme faaliyetidir. Sanayi ile ilgili etkinliklerin tümüne sanayi faaliyetleri denilmektedir.

Çalışma sahası sanayi faaliyetleri açısından gelişmekte olan bir seviyededir. Mermer madenine bağlı olarak mermer işletmeciliği, tarıma dayalı paketleme sanayi, inşaat sanayi, gelişmekte olan sanayi kollarıdır.

3.6. Turizm

Uzun yıllardır gösterdiği gelişme hızı nedeniyle turizmin 21. yüzyılın en büyük ekonomik faaliyeti olacağı şeklinde tahminler yapılmaktadır. Dünya Turizm ve Seyahat Konseyi'nin (WTTC) “dünyanın en büyük endüstrisi, refah ve istihdam oluşturan en büyük işvereni” şeklinde değerlendirdiği turizm, bir hesaba göre, “her üç saniyede bir iş imkanı” sunmaktadır. Dünya turizm geliri ve turist sayısındaki artış 2001 yılına kadar tahminleri hep doğru çıkarmıştır. Uluslararası turizm 1950'den 2000'e kadar yüzde 2692 oranında büyümüş; 1950'de dünyada uluslararası turizme katılanların sayısı 25,3 milyon, turizm geliri de 2 milyar \$ iken, 2000'de uluslararası turist sayısı 698 milyon, turizm geliri de 476 milyar \$ dolayına yükselmiştir. Hatta 11 Eylül olayları nedeniyle hem turist sayısı hem de gelirlerinde bir azalmanın yaşandığı 2001'de de bile bu gelirler 462. 2 milyar dolar, bir başka hesaba göre de günde 1,3 milyar \$ olmuştur (Özgüç, 2007, 1).

Akdeniz bölgesinde Antalya halen Türkiye'de yabancı turistlerin en çok yöneldiği ildir. Türkiye'nin en önemli yazlık merkezleri bu kıyı boyunca Antalya'da toplanmıştır. Antalya'ya 2006 yılında 5.661.890'ını yabancı turistlerin oluşturduğu 7.358.895 ziyaretçi gelmiştir. Sayıları 610'u ve yatak kapasiteleri 204.940'ı bulan konaklama tesislerinde 28 milyonu yabancı 33 milyon geceleme yapılmıştır. En çok ziyaretçi ve yabancı turist alan, konaklama tesislerinde en çok geceleme yapılan yer Kemer'dir: 6,6 milyonu yabancı turistler tarafından gerçekleştirilen 7 milyon gecelemeyle Kemer Türkiye'de birinci durumdadır (Özgüç, 2007, 509).

Finike ve çevresi turizm açısından yeni gelişme gösteren bir merkezdir. Bölge insanının tarıma öncelik vermesi, alt yapı ve ulaşım imkanlarının yeni yeni gelişmeye başlaması, Antalya ve Dalaman hava limanlarına diğer ilçelerden daha uzak olması, bölgede büyük yatırımların olmaması gibi sebeplerle Finike'nin turizm potansiyeli diğer ilçelere göre daha düşük kalmıştır.

Finike ilçesinde Turizm Bakanlığından belgeli 1 adet tesis, 297 oda ve 589 yatak kapasitesi vardır. Belgesi olmayan pansiyon ve otel şeklinde tesisler mevcuttur. Bu tesislerde konaklayan turistlerin yanı sıra yatlarla gelip günü birlik şehri gezen ve yatta konaklayan turistlerde vardır. 2012 yılı Turizm Bakanlığı verilerine göre Finike limanına 177'si Türk 1.501 yabancı olmak üzere toplam 1678 yolcu, 536'sı Türk 471'i yabancı toplam 807 mürettebatın giriş yaptığı görölr (Tablo 27).

Tablo 26. Antalya ve Çevresinin Konaklama Özellikleri ve Kıyı İlçelerinin Toplam Turist Miktarlarıyla Kıyaslanması, 2006

	GELENLER			GECELEMELER			ORTALAMAGÜN	
	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ
ANTALYA								
MERKEZ	462.806	430.347	893.153	1.716.091	951.255	2.667.346	3,7	2,2
ALANYA	1.549.618	247.212	1.796.830	6.896.013	626.826	7.522.839	4,5	2,5
FINİKE	16.179	7.450	23.629	116.733	15.046	131.779	7,2	2,0
KEMER	1.213.603	344.539	1.558.142	6.617.031	1.228.003	7.845.034	5,5	3,6
KUMLUCA	21.929	8.906	30.835	136.897	38.080	174.977	6,2	4,3
MANAVGAT	1.211.218	404.387	1.615.605	5.547.719	931.018	6.478.737	4,6	2,3
SERİK	814.684	218.043	1.032.727	4.438.108	766.723	5.204.831	5,4	3,5
SİDE (Belde)	361.494	24.803	386.297	2.718.539	94.283	2.812.822	7,5	3,8
KALKAN (Belde)	5.981	7.253	13.234	31.692	10.602	42.294	5,3	1,5
İL TOPLAMI	5.661.890	1.697.005	7.358.895	28.248.012	4.676.279	32.924.291	5,0	2,8

Kaynak: Turizm Bakanlığı

2006 yılı itibarıyla Finike'ye gelen toplam turist sayısı 23.629'dur. Bunlardan 16.179'u yabancı, 7.450'si yerlidir. İlçeye gelen yabancı turist sayısı yerli turist sayısından daha fazladır. Yabancı turist sayısının fazla olmasında yat limanının etkisi vardır.

Tablo 27. Finike Limanına Transitlog Alan Özel ve Ticari Yatların Milliyetlerine Göre Taşındığı Yolcu ve Mürettebat Sayısı

ÜLKE ADI	YOLCU	MÜRETTEBAT	TOPLAM
ALMANYA	611	99	710
AVUSTURYA	24	31	55
BELÇİKA	1	1	2
DANİMARKA	15	2	17
FİNLANDİYA	-	-	-
FRANSA	88	42	130
HOLLANDA	22	10	32
İNGİLTERE	58	52	110
İRLANDA	1	-	1
İSPANYA	6	1	7
İSVEÇ	24	15	39
İTALYA	42	13	57
İSVİÇRE	38	14	52
YUNANİSTAN	12	3	15
NORVEÇ	10	9	19
A.B.D	61	9	70
AVUSTURALYA	1	5	6
KANADA	8	1	5
YENİ ZELANDA	14	5	19
İSRAİL	43	13	58
DİĞER	440	140	580
YABANCI TOPLAM	1.501	471	1.972
TÜRK	177	536	713
GENEL TOPLAM	1.678	807	2.685

Kaynak: Turizm Bakanlığı (2012)

Bu yatlardan büyük çoğunluğu 1 günden az kalış yapmakta ve mola vermek, kısa süreli gezinti ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için Finike limanını tercih etmektedirler. Kasım, Aralık, Ocak ve Şubat ayları yatların en az giriş yaptığı aylardır. Buna karşılık; Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları en fazla yat girişinin olduğu aylardır.

Son yıllarda yat limanı genişletilmiş ve daha modern işletmeler kurulmuştur. Bu durum Finike turizminin gelişmesine ciddi derecede katkı sağlayacaktır.

3.7. Ulaşım

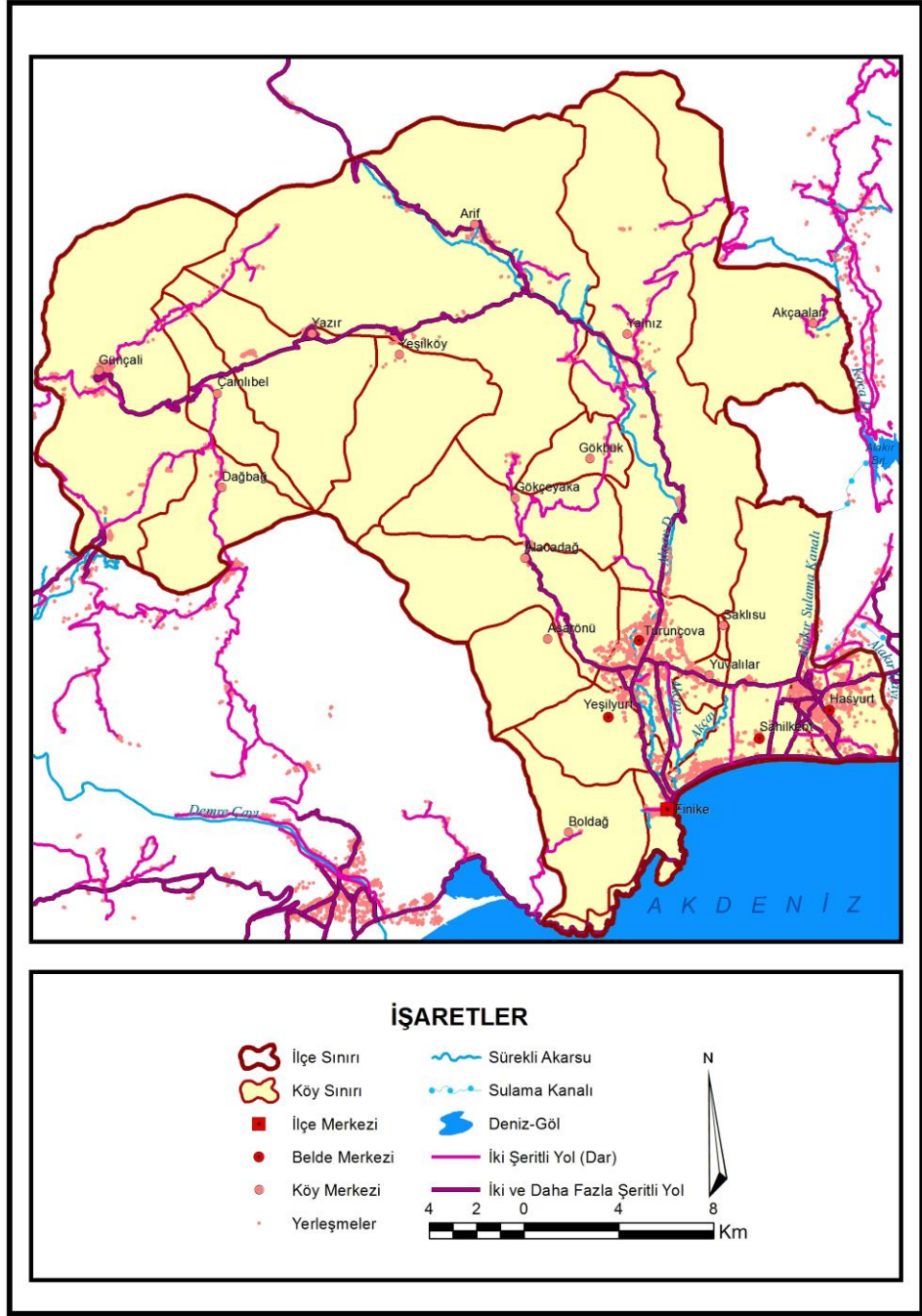
Çalışma sahası ulaşım bakımından oldukça zor koşullara sahiptir. Öyle ki kuzey, güney ve doğuda Toros dağları bir duvar gibi karşımıza çıkmaktadır. Hatta Finike ilçe merkezinin bulunduğu yerde Toros Dağları ile deniz birleşmiştir. Bu bakımdan kent merkezi batıya doğru gelişmemektedir. Dik dağlık kütleler ancak

basamaklar yapılarak ulaşıma ve yerleşmeye elverişli konuma getirilmektedir. Doğuda Finike ve Kumluca Ovaları ulaşım ve yerleşme için daha uygun koşullar oluşturmaktadır. Dolayısıyla doğuya doğru yayılma Finike ve Kumluca ilçelerini kesintisiz yerleşme alanlarıyla birleştirmektedir. Ulaşımında sadece bu iki ilçe arasında duble yollarla sağlanmaktadır. Bunun haricinde dağlar geniş yollara izin vermemektedir. Son yıllarda teknolojinin gelişmesine bağlı olarak dağlar tünellerle aşılmakta ve uygun yollar genişletilmekte Antalya -Finike arasını duble yolla birleştirilmeye çalışılmaktadır. Kuzeye doğru ise yine dik dağlar aşılarak Elmalı ve Korkuteli ilçelerine ulaşım sağlanmaktadır. Ne var ki bu yollarda dağlık kütlelerden dolayı geniş ve rahat yollar değildir. Ormanlık alanlardan geçen bu yolların çok güzel manzarası vardır. Yine Finike'den batıya Demre ilçesine doğru uzanan karayolu hem virajlı hem de dardır. Denizle dağın birleştiği yerden devam eden yol muhteşem manzarasıyla yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.

Finike'de bir diğer ulaşım şekli ise deniz yoludur. Deniz ulaşımı daha çok özel yatlar ve özel ticari teknelerle gerçekleşmektedir. Özel bir şirket tarafından çalıştırılan marina denizde 320 yat kapasitesine, karada 150 yat kapasitesine sahiptir. Limanın en derin yeri 5 m, en sığ yeri 2 m'dir. 80 ton kapasiteli gezer vince sahip olan limanda yükleme boşaltma çalışmaları da yapılabilmektedir.

Finike'ye en yakın hava limanları Antalya ve Dalaman hava limanlarıdır. Antalya şehir merkezinde yer alan Antalya havalimanı Finike'nin 130 km doğusunda bulunmaktadır. Dalaman ilçe merkezinde bulunan Dalaman havalimanı ise Finike'nin 220 km batısındadır.

Demir yolu ulaşımı yoktur. Dağların çok engebeli olması bu bölgede demir yolu ulaşımına engel olmuştur. Demiryolu ulaşımı bir milyon nüfusu geçen Antalya ilinde dahi yoktur.

Şekil 171. Finike’de Ulaşım (2011)

3.8. Ticaret

Ticaret Finike’de önemli bir ekonomik faaliyettir. Ticaret ağırlıklı olarak tarıma dayalıdır. Ticarete tarım ürünleri satılmakta ve sanayi ürünleri alınmaktadır.

Tablo 28. Finike’de Tarımsal Üretim Değerleri (2010)

Ürün Adı	Üretim Alanı (da-adet)	Üretim Miktarı (ton)	Üretim Değeri (TL)
Bitkisel Üretim	60.790	271.325	203.258.700
Hayvansal üretim	-	-	5.497.475
Su Ürünleri Üretimi	-	367.000	2.261.990
TOPLAM			211.018.165

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü Çalışma Raporu ve Brifingi

İlçede üretilen portakal, mandalina, limon, greyfurt, domates, domates, biber, patlıcan gibi turfanda sebzeler İstanbul olmak üzere çeşitli kentlere gönderilmektedir. Ayrıca Rusya, Almanya gibi ülkelere de tarım ürünleri ihracatı yapılmaktadır.

Finike Gümrük Muhafaza Müdürlüğü’nün verilerine göre; 2010 yılında 78 milyon 461 bin 226 dolar, 2011 yılında, 79 milyon 333 bin 469 dolar, 2012 yılında 75 milyon 134 bin 196 dolarlık sebze ve meyve ihracatı yapılmıştır.

Bu ihracat Rusya, Moldova, Gürcistan, Azerbaycan, Ukrayna, Irak, Bosna Hersek, Hırvatistan, Sırbistan, Beyaz Rusya, Makedonya, Kazakistan Birleşik Arap Emirlikleri, Kosova, Arnavutluk, Karadağ, İsviçre ve Avrupa Birliği ülkelerine yapılmıştır.

İlçede her yıl Mayıs ayında Hasyurt tarım fuarı açılmaktadır. Yaklaşık 170 firmanın katılımıyla gerçekleşen bu fuar ilçe ekonomisine bir canlılık kazandırmaktadır.

Finike’de sağlık hizmetleri Sağlık Gurup Başkanlığı bünyesinde, bir 100 yataklı devlet hastanesi, 5 sağlık ocağı, 3 sağlık evi ile verilmektedir.

Bunlar;

- Finike 100 Yataklı Devlet Hastanesi,
- Merkez (Emin Akın) Sağlık Ocağı Tabipliği,
- Yeşilyurt Sağlık Ocağı Tabipliği,
- Sahilkent Sağlık ocağı Tabipliği,
- Hasyurt Sağlık Ocağı Tabipliği,
- Arif Köyü Sağlık Evi,
- Günçalı Sağlık evi,
- Yazır Sağlık Evi,

Bütün bu sağlık kuruluşlarında 35 doktor,10 pratisyen hekim, 4 dış hekimi, 22 ebe, 2 eczacı, 15 sağlık memuru, 116 yardımcı sağlık personeli, 11 idari personel ve 95 şirket elemanı çalışmaktadır.

4. BÖLÜM

ARAŞTIRMA SAHASINDA KARŞILAŞILAN BAŞLICA TEMEL SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

4.1. Çevre Sorunları

İnsanın doğal kaynakları aşırı derecede kullanması, bu kullanma sırasında doğayı tahrip etmesi, doğal dengeyi bozması ve kirletmesi çevre sorunları olarak nitelendirilmektedir. Çalışma sahası sanayi bakımından çok gelişmediği için sanayi atıkları doğal dengeyi bozacak kadar kirlilik oluşturmamaktadır. Ancak tarımsal ve evsel atıklar çalışma sahasında kirlenmeyi oluşturan başlıca etkenlerdir. Bunun yanı sıra doğal kaynakların gün geçtikçe daha fazla sömürülmesi çalışma sahasının bir başka önemli sorunudur. Finike ve çevresindeki başlıca çevre sorunlarını maddeler halinde aşağıda belirtecek olursak. Bunlar;

- Tarım alanlarının yerleşime açılması, kişi başına düşen tarım arazilerinin azalması
- Sera atıkları
- Kanalizasyon ve atık sular
- Doğal bitki örtüsünün tahribi
- Hava kirliliği
- Kıyılarda kirlilik

4.1.1. Tarım Alanlarının Yerleşime Açılması

Finike 46. 256 kişilik nüfusu ile Antalya'nın orta büyüklükte bir ilçesidir. Gün geçtikçe nüfusunun artması ve verimli alüvyal alanların yerleşime açılması, ekonomisinin temel unsurunu tarımın oluşturduğu Finike için olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Şöyle ki ilçenin batı tarafı aniden dikleşen dağlık kütleyle kaplıdır. Buralarda yerleşim çok zor ve maliyetlidir. Buna karşılık doğuda Kumluca ovasına doğru uzanan alüvyal dolgu hem düz hem de maliyet bakımından daha ekonomiktir. Şehir doğuya doğru daha hızlı gelişme göstermekte toplu konutlar, alışveriş

merkezleri ve oteller doğuya doğru genişlemektedir. Bu da tarım alanları için olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

Tarım arazilerinin hızla yerleşmeye açılması sebebiyle arazilerin azalması ve nüfus artışı kişi başına düşen tarım arazisini azaltmaktadır. Bu da insanları çeşitli arayışlara yöneltmektedir. Son yıllarda bilhassa eğimli ormanlık alanlar tarıma açılmakta bu da doğal bitki örtüsünün tahribine neden olmaktadır.

Buna karşılık yerleşmelerin batıya ve kuzeye kaydırılması maliyeti arttıracak ancak, zeminin sağlam olması ve tarım alanlarının işgal edilmemiş olması dolayısıyla uzun vadede ilçeye önemli getiriler sağlayacaktır.

4.1.2. Sera Atıkları

Finike’de daha çok belde yerleşim merkezlerinde bulunan seralardan derelere atılan zirai ve evsel atıklar ciddi bir çevre kirliliği oluşturmaktadır. Bu atıklar derelerdeki ekosistemi tehdit altına almaktadır. Atılan tarımsal ilaç kutularındaki bu zehirli atıklar dereler vasıtasıyla denizlere ulaşmakta bu da denizdeki canlıların doğal hayatını olumsuz etkilemektedir. Balıkçılar bu atıkların plastik kutularının kendileri için olumsuz bir durum oluşturduğunu kolay erimeyen bu plastik kutuların denizlerde biriktiğini söylemektedir.

4.1.3. Kanalizasyon ve Atık Sular

Finike’de kanalizasyon alt yapısı oldukça yetersizdir. 4.500 yerleşim yeri olan kent merkezinin kanalizasyonu denize akmaktadır. Finike Belediyesi kanalizasyon alt yapısı çalışmalarına son yıllarda hız vermiştir. Kanalizasyon şebeke işlemleri tamamlanmış arıtma tesislerinin yapımına geçilmiştir. Arıtma tesisi konusunda Finike Belediyesi ile Turunçova, Yeşilyurt ve Hasyurt Belde Belediyelerinin arıtma tesislerinin ortak yapılması planlanmaktadır.

4.1.4. Doğal Bitki Örtüsü Tahribi

Akdeniz bölgesinin doğal bitki örtüsü makiler, kızılçamlar ve Akdeniz

iklimini seven diğ er otsu topluluklar olarak gruplandırılabilir. Finike ve Kumluca ovalarında ekonomik getirisi yüksek olan tarım ürünleri intansif tarımın önünü açmıştır. Bunun üzerine halk ovada bulunan bütün boşlukları değerlendirme yoluna gitmiştir. Bu gün Finike ve Kumluca ovalarında boş tarım arazisi bulmak neredeyse imkansızdır. Bu durum ovada bitki türlerinin ciddi derecede azalmasına ve belli tarım ürünlerinin yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Geçmişte bataklık ve sazlıklarla kaplı Finike ovası bu gün seralar ve turunçgillerle kaplıdır. Bu durum doğal bitki örtüsünü ciddi derecede tahrip etmiş ve bazı türlerin çok azalmasına ya da tamamen ortamd an çekilmesine neden olmuştur.

Dağlık alanlara baktığımız zaman buralarda ovadan başlayarak yavaş yavaş tarıma açılmaktadır. Bilhassa fundalık ve zeytinlikler zamanla teraslanarak seracılık ve nar üretimine açılmaktadır. Bu da doğal bitki örtüsünün alanını daha da daraltmaktadır.

Sonuç olarak çalışma alanındaki tarımsal faaliyetlerin artması doğal bitki örtüsünün gerilemesine neden olmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, ormanlık alanların yeni iş makineleri ile düzleştirilmesi, dağlık alanlardan verimli toprakların seralara taşınması doğal bitki örtüsünü azaltmakta, doğal ortama zarar vermektedir.

4.1.5. Hava Kirliliği

Finike ve çevresinde sanayi faaliyetleri yok denecek düzeyde olduğundan sanayiye bağlı hava kirliliği, toprak kirliliği, su kirliliği yoktur. Ancak kışın seralarda ve evlerde yakılan odun ve kömürler ile yasak olmasına rağmen çiftçilerin sera atıklarını yakması hava kirliliği oluşturmaktadır. Bilhassa rüzgarsız havalarda ovanın üzerinde biriken duman insan sağlığını etkilemektedir.

Son yıllarda belediyenin aldığı önlemler, güneş enerjisine yönelme ve seralarda don olayına karşı kullanılan sulama yöntemi hava kirliliğini bir ölçüde azaltmaktadır.

Türkiye güneş enerjisi kuşağında yer alır. Yapılan değerlendirmeler, yıllık

güneşlenme süresi 2.000 saat ve daha fazla olan sahalarda, güneş enerjisinden ekonomik olarak yararlanılabileceğini ortaya çıkarmıştır. Bu gibi yörelerde, örneğin güneş fırınları inşa ederek elektrik enerjisi üretilmesi, yüksek fırınların işletilmesi, telefon kulübelerinin, otoların, deniz fenerlerinin vb. güneş enerjisi ile çalıştırılabileceği anlaşılmıştır. (Doğanay, 1998, 547-548)

4.1.6. Kıyılarda Kirlilik

1992 yılında Fransa'nın Akdeniz kıyılarında üremeye başlayan yeşil yosunlar doğuya doğru etki alanını genişleterek kıyılarımızı da tehdit etmeye başlamıştır. Çevre kirliliğinin getirdiği bu felaket hızla yayılmaktadır. Fransa ve İtalya kıyılarında kolonileşerek yayılan yosunların geniş alanlar kaplaması, Avrupa bilim adamlarının, tüm çabalara karşın önlenememektedir (Güney, 1997, 125).

Akdeniz Üniversitesi Sualtı Araştırma Merkezinin yaptığı çalışmalara göre, katil yosun olarak adlandırılan yosun türünün Antalya Körfezinde hızla yayıldığını açıklamıştır.

Katil yosunlarla ilgili önlem alınmaz ise gelecekte Finike körfezinin de bu olumsuzluktan etkileneceği tahmin edilmektedir.

Yine evsel atıklar ile tarımsal atıkların Finike kıyılarını ciddi derecede kirlettiği gözlenmektedir. Ancak bu konuda da yeterli önlem alınmamaktadır. Oysa filtreleme, katı ve sıvı atık arıtma tesislerinin kurulması su kirliliğinin önlenmesinde etkili olacaktır.

4.2. Ekonomik Sorunlar

Finike ve çevresinde ekonomik yapı tarım odaklıdır. Buna bağlı olarak ticaret ve sanayi tarıma dayalıdır. Bölgenin en büyük geçim kaynağı turfanda sebzeçilik ve narenciyedir. Çalışma sahasında kışın tarım yazın da turizm faaliyetlerinin yoğunlaşması mevsimlik olarak çalışan işçilerin yaz kış iş bulabilme imkanı sağlamakta bu da nispeten işsizlik sorununu azaltmaktadır.

Bölgenin ekonomisinde tarım çok önemli bir yer tutar. Buna bağlı olarak tarımsal ürünlerde azalma ya da fiyat istikrarsızlığı bölge ekonomisini önemli ölçüde etkilemektedir. Fiyatların yıldan yıla değişmesi bazı yıllar iyi gelir getiren ürünlerin bazı yıllar az gelir getirmesi, rüzgar yağmur gibi doğal etkenlerin ürün üzerindeki etkisi ilçenin ekonomisini olumsuz etkilemektedir. Tarım gelirlerinin az olduğu yıllarda ilçedeki bütün faaliyetler yavaşlamakta, gelirlerin yüksek olduğu yıllarda ilçedeki faaliyetler hızlanmaktadır. Bu da ilçenin istikrarlı büyümesini engellemektedir.

SONUÇ

Nüfus bakımında Antalya'nın 12. büyük ilçesi olan Finike tarımsal üretim bakımından önemli bir konumdadır. 1970'li yıllara kadar geleneksel yöntemlerle yapılan tarımsal faaliyetler özellikle 1980 yıllarından sonra hızla bir gelişme göstermiştir. Önce plastiğin sonra camın örtü altı sebzeçiliği için kullanılmaya başlamasıyla tarım üretimi çok önemli oranda artmıştır. Modern tarım metotlarının yanı sıra Finike ovasının verimli alüvyal toprakları ve turfanda sebzeçiliğe imkan sağlayan ılıman iklimi, su kaynaklarının yeterli olması ilçede tarımın hızla gelişmesine neden olan temel faktörler olmuştur. Bunun yanı sıra narenciye tarımı da gelişmiş ve bölge narenciye ve turfanda sebzeçilik alanına dönüşmüştür. Tarıma bağlı olarak tarımsal ürünlerin paketlenmesi ve buna bağlı sanayi kolları ilçede gelişme göstermiştir.

Çalışma sahasında tarıma dayalı sanayiye öncelik verilmesi, meyve suyuna dayalı fabrikaların açılması istihdamın artmasına ve bölgede işsizlik oranlarının düşmesine neden olacaktır.

Çalışma alanında Akdeniz ikliminin etkili olması ekonomik getirisi olan ürünlerin yetişmesine neden olmaktadır. Sulama imkanlarının da elverişli olması bilhassa Alakır Çayı çevresindeki köylerin sulama imkanlarını kolaylaştırmakta, son yıllarda gelişen damlama tekniği ile su tasarrufu sağlanmakta bu da bölge tarımının daha da gelişmesine imkan vermektedir.

Çalışma alanının karstik kaynakları insanlara sağlıklı içme suyu sunmaktadır. Bölgede bu kaynakların değerlendirilmesi su şişeleme tesislerinin kurulması ve bunun ticaretinin yapılması temiz su kaynakları hızla azalan ülkemiz için önemli bir katkı sağlayacak ayrıca ilçe ekonomisine de faydası olacaktır. Temiz su şişeleme çalışmalarına yönelik faaliyetler ilçede başlamış özel bir firma tesis kurmuştur.

Çalışma sahası modern tarım yöntemleri kullanılarak dünyadaki en son gelişmeleri takip edebilmektedir. Son yıllarda zararlı zirai ilaçlarla olan mücadele

bölgede de etkisini göstermekte kullanılan ilaçların bitkilerdeki kalıntıları en aza indirilmeye çalışılmaktadır. Hatta seralarda çiçekleri döllemede kullanılan hormon yönteminden tamamen vazgeçilmiş bunun yerine Bambus arıları kullanılmaya başlanmıştır. Bambus arılarının turfanda sebzelerin çiçeklerinde yaptığı halk arasında dölleme olarak tabir edilen faaliyet hormonlardan daha etkili olmuş ve bu da insanlara daha sağlıklı tarım ürünlerinin sunulmasına neden olmuştur. Bilhassa İlçe Ziraat Müdürlüğüne önemli görev düşmekte çiftçilerin bilinçlendirilmesi, zararlı ilaçların tarımsal faaliyetlerde kullandırılmaması bunun yerine alternatif tarım uygulamalarının özendirilmesi ilçe tarımının kalitesini daha da arttıracak halkımıza daha sağlıklı ürünler sunulacaktır.

Finike ilçesi İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlere uzak olmasına karşın son yıllarda hızla gelişen karayolu ağı sayesinde üretilen ürünler bu şehirlere kolayca ulaşabilmektedir. Hatta soğuk hava depolarına sahip kamyonlarla ürünler yurt dışına dahi gönderilmektedir.

İlçede büyük çaplı hayvancılık faaliyetleri yapılmamaktadır. İlçenin kuzeyinde yer alan yüksek rakımlı, şartların tarım faaliyetlerine elverişli olmadığı köylerde hayvancılık yapılmaktadır.

Ayrıca ilçede ormancılık faaliyetleri de vardır. Ormancılık faaliyetleri hem şehir ekonomisine hem de yöre halkına önemli bir gelir sağlamaktadır. İlçede ormancılığın geliştirilmesi, orman içi dinlenme alanları ve av turizminin geliştirilmesi ekonomiyi daha da güçlendirecektir.

İlçede son yıllarda madencilikte gelişmektedir. Bilhassa mermer işletmeciliği ve mermer yataklarının sayısı hızla artmaktadır. Ancak arazide yapılan gözlemler sonucunda mermer yataklarının çevresi ciddi derecede tahrip edilmekte doğal bitki örtüsü yok edilmektedir. Mermer yataklarının ekonomik değeri en fazla olan kısmı açılmakta ve buradaki çalışmalarla ekonomik değeri daha az olan kısımlar moloz şeklinde ormana bırakılmaktadır. Bu bırakılan moloz altındaki bitkileri kurutmakta ve ormanlar tahrip olmaktadır.

İlçede turizm gelişme göstermektedir. Bilhassa yatla gelen günübirlik turistlerin sayısında artış vardır. İlçenin tarihi ve turistik alanlarının daha iyi tanıtılması bu turistlerin ilçede daha fazla kalmasını sağlayacak bu da ilçe ekonomisine katkı sağlayacaktır. Yine ilçenin Demre yolu üzerinde çok güzel koylar vardır. İklimin elverişli olması, denizin ve kumsalların temizliği ilçede turizmin gelişmesi için elverişlidir. Bunun yanı sıra yüksek dağlık alanlar yayla turizmine de imkan sağlamaktadır. Turizm yatırımlarının arttırılması ve tanıtıma öncelik verilmesi gelecekte ilçenin bir turizm merkezi olmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak ilçenin daha sağlıklı büyümesi, halkın refah seviyesinin arttırılması planlı ve istikrarlı yatırımlarla mümkündür. Bölge alt yapısının ileriye dönük planlanması, tarım, turizm, madencilik ve sanayi alt yapılarının iyi planlanması bölgenin göç almasına ve gelişmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKKUŞ, A., 1996, Jeomorfolojiye Giriş, Özel Eğitim Yayınları, İstanbul.
- AKMAN, Y., 1990 İklim ve Biyoiklim, Palme Kitabevi, Ankara.
- ANTALYA İLİ ARAZİ VARLIĞI, 1993, T. C. Tarım Orman ve Köyşleri Bakanlığı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Antalya Vilayetinin Dört Yıllık Çalışmaları (1950-1953), İstanbul, 1954, 3-22)
- ARDEL, A., 1973 Umumi Coğrafya Dersleri Cilt-1 Klimatoloji, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İÜ Yayınları No:146, Coğrafya Enstitüsü Yayın No 7, İstanbul.
- ATALAY, İ., 1990, Vejetasyon Coğrafyasının Esasları, Dokuz Eylül Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- ATALAY, İ., 1994, Türkiye Coğrafyası, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova-İzmir.
- BAEUFORT,F., 2002, Karamanya, Çev. Ali Neyzi-Doğan Türker, Antalya.
- ÇELİK, F., 2007, Türkiye’de İç Göçler, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kayseri.
- ÇOBANOĞLU, A., 2000, Dünden Bu Güne Kumluca
- Dahiliye Vekaleti Vilayetler İdaresi Umum Müdürlüğü (DV-VİUM), Antalya coğrafyası, 1932).
- Dahiliye Vekaleti, Son Teşkilat-ı Mülkiye’de Köylerimizin Adları,1928, İstanbul.
- DEMİR, İ., KILIÇ, G., COŞKUN, M., SÜMER, U. M., Türkiye’de Maksimum, Minimum ve Ortalama Hava Sıcaklıkları ile Yağış Dizilerinde Gözlenen Değişiklikler ve Eğilimler TMMOB İklim Değişimi Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, 69-84. TMMOB adına TMMOB Meteoroloji Mühendisleri Odası 13-14 Mart 2008 Ankara.
- DMİGM, 2010 Yılı İklim Verilerinin değerlendirilmesi, Ocak 2011 Ankara.
- DOĞANAY, H, 1998, Ekonomik Coğrafya 2 Enerji Kaynakları, Şafak Yayınevi, Erzurum.
- DÖNMEZ, Y., 1990 Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları, İÜ Basımevi, İstanbul.
- Finike Orman İşletme Müdürlüğü’ne Ait Brifing, 15/12/2011.
- GÖNEY, S., 1995, Şehir Coğrafyası I, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- GÜMÜŞ, E., 1990, Türkiye’nin Nüfusu, Anadolu Üniversitesi.
- GÜNEY, E., 1997, Türkiye’de Çevre Sorunları, Öz Eğitim Basım Yayın Dağıtım Ltd. Ştd., Konya.
- GÜNGÖRDÜ, E., Türkiye Coğrafyası, Asil Yayın Dağıtım ltd. şti., Kızılay/ANKARA.

- HOŞGÖREN M. Yıldız, 2001, Hidrografya'nın ana çizgileri, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- İçişleri Bakanlığı arşivi, Vilayetler İdaresi Umum Müdürlüğü'nde bulunan Antalya Vilayeti'nin idari yapısını gösteren Nisan- Mayıs 1936 yılına ait belgeler.
- İZBIRAK, R., 1979, Jeomorfoloji, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara.
- KARAHOCAGİL, P., 2003. Turunçgiller Durum ve Tahmin: 2003/2004. Tarımsal ekonomi Araştırma Enstitüsü
- KAYRAL, N., 1993, Yeni Teknik Arıcılık, İnkılap kitabevi, İstanbul.
- ÖZDEMİR A.İ., ALTIPARMAK A., Sosyo-Ekonomik Göstergeler Açısından İllerin Gelişmişlik Düzeyinin Karşılaştırmalı Analizi, Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:24, Ocak- Haziran 2005, ss. 97-110.
- ÖZGÜÇ, N., 2007 Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler, Çantay kitabevi, İstanbul.
- ÖZGÜR, E. M.,2003, XXI. Yüzyılın Başında Türkiye Nüfusu, Coğrafi Bilimler Dergisi, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayını, Ankara.
- ÖZGÜR, E.M., 2010, Yerleşme Coğrafyasına Giriş, Ank. Üniv. Coğ. Bölm. Yayını, Ankara.
- ÖZPINAR, H., 1995, Türkiye'de Hayvancılık Sektörünün Durumu-1995 Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türkiye İhracatçılar Meclisi Kalite Matbaası, İstanbul.
- SARAÇOĞLU, H., 1989, Akdeniz Bölgesi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- SARAÇOĞLU, H., 1990, Bitki Örtüsü Akarsular ve Göller, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- SARGIN, S., 1988, Akşehir'de Tarım ve Tarımsal Faaliyetler, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Ent., İstanbul.
- SARGIN, S., 1998, Şehirlerin Mekansal Gelişimlerinin Tarım Alanları Üzerindeki etkilerinin Örnek Şehirlerde incelenmesi, İ.Ü.S.B.E., Doktora Tezi, İstanbul.
- SARGIN, S., 2006, Şehirler- Üniversiteler Üniversitelerin Şehirleşmeye etkileri (Isparta Örneği), Fakülte Kitabevi, Isparta.
- SARGIN,S.,2006, Sütçüler'de Kır Yerleşmeleri ve Yerleşme Düzenine Etki Eden Faktörler, Fırat Üniv. Sosyal Bil. Enst. Dergisi, Cilt 16, S.1, s.63-87, Elazığ.
- SARGIN,S.,2009 Akşehir Kırsalında Nüfus Yerleşme ve Arazi Kullanımı, S.D.Ü Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 19,ss149-168
- SARI, C., Dünden Bugüne Antalya, Akdeniz Üniversitesi Eğitim fakültesi-Coğrafya
- SARI,C., 1998, Kumluca (Antalya) İlçesi Coğrafyası, Ankara Üniversitesi Sosyal Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Ankara.
- SÜR, A., 1977a, Alanya'nın İklimi, AÜDTCF Yay. 270, Ankara

SÜR, A., 1977b, Vejetasyon için Strüktürel ve Fonksiyonel Kalsifikasyon, AÜDTCF Coğ. Arş. Der. 8:89-95, Ankara

ŞAHİN, C., DOĞANAY, H., 2001 Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Ders Kitapları anonim şirketi, İstanbul.

T. C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 2001, Ormanlar ve Ormancılığımız, yayın No. DPT:2630

T. C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, Nisan 2004

TEMURÇİN,K., ŞENOL,P., 2008, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 18, Isparta

TUNÇBİLEK, N., 1978 Türkiye'nin Kır Potansiyeli ve sorunları, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul üniversitesi Yayın No:2364, Coğrafya Enstitüsü Yayın No:96 İstanbul.

TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N., 1998 Beşeri Coğrafya :İnsan Kültür Mekan Çantay Kitabevi, İstanbul.

TÜİK

www.antalya.bel.tr

www.antalyakulturtu.gov.tr

www.finike.bel.tr

www.meteor.gov.tr

YALÇINLAR, İ., 1996, Strüktürel Jeomorfoloji, Öz Eğitim Basım yayın dağıtım Limited Şirketi, Konya.

YİĞİTBAŞIOĞLU, H., 2000, Finike ve Yakın Çevresinin İklim Özellikleri, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ankara.

Fotoğraf 17. Çalışma Sahasında Tarım ve Doğal Bitki Örtüsü (Saklısu) (Foto: KARAKUŞ, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 18. Kaya Mezarları (Saklısu) (Foto: Karakuş, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 19. Hasyurt- Finike Ovası (Foto: Karakuş, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 20. Çalışma Sahasının Kuzey Sınırı Avlan Beli (Foto: KARAKUŞ, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 21. Kaya Mezarları (Foto: Karakuş, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 22. Kızılçam Ormanları ve Makilikler (Foto: KARAKUŞ, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 23. Aykır Çay mevkii (Foto: KARAKUŞ, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 24. Arykanda Antik Kenti (Foto: KARAKUŞ, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 25. Arykanda Antik Kenti (Foto: Karakuş, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 26. Ormanlık Alanlarda Seracılık Faaliyeti (Foto: Karakuş, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 27. Çalışma Sahasının Kuzeybatı Bölümü (Foto: Karakuş, A., 22/08/2012)

Fotoğraf 28. Finike Yat Limanı (Kaynak: Finike Belediyesi)

Fotoğraf 29. Finike Alacadağ Köyü Mermer Ocağı (Foto: Milliyet Gazetesi, 13/02/2013)

Fotoğraf 30. Finike Alacadağ Köyü Mermer Ocağı (Foto: Karakuş, A., 22/08/2012)

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı Soyadı : Ayhan KARAKUŞ

Doğum Yeri ve Yılı : Kumluca / 1969

Medeni Hali : Evli

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi : Uludağ Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi,
Coğrafya Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi :

İngilizce (Orta)

İş Deneyimi :

Milli Eğitim Bakanlığı'nda Öğretmenlik ve İdarecilik